

SALGA
ATTILA
KESER-
ÉDES

A JÓT MINDIG ÚJRA
KELL TEREMTENI

Salga Attila

KESERÉDES

A jót mindig újra kell teremteni

Általában azt kívánjuk az élettől, hogy megadja, ami után vágyunk: gondjaink, problémáink megoldódnak, csak örömteli események történnek velünk. Nem önmagunkban, hanem a külső világban keresgélünk: másokban szeretnénk megtalálni elégedettségünk forrásait, de azokat a dolgokat is, amelyekre ráfoghatjuk hibáinkat, szenvedéseinket. Valójában azonban értelmünk, műveltségünk, tehetségünk belülről fakad, és onnan sugárzik kifelé. Ehhez nélkülözhetetlen a lényünkben áradó melegség, a szeretetnek behunyt szemmel érezhető jelenléte.

**Keserédes
Regény**

**© Salga Attila
Debrecen 2014
ISBN 978-963-08-8756-4**

Kiadja az Alko-soft

Web: <http://www.alkosoft.hu>

E-mail: info@alkosoft.hu

Tel: +36(30)499-34-77

Felelős kiadó az Alko-soft vezetője

Szerkesztő: Dvariecki Bálint

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dvariecki Bálint

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

© Salga Attila 2014

© Alko-soft 2014

A jóslás

Kolléganőm, Páleczkiné Csilla néhány hónappal ezelőtt mesélte, hogy egy jósnőnél járt, aki fantasztikus gyorsan jelzett neki egy sorsdöntő eseményt. Már nem emlékszem, hogy végrendeletről vagy kölcsönről volt-e szó, de a hölgy az első percben valami ilyesmit mondott: „Jó, hogy jöttél, de azonnal indulnod kell. A testvéred egy ügyvédnél van. Hamarosan számodra nagyon hátrányos szerződést írnak alá. Siess, még megakadályozhatod. Több millió forint a tét. Gondolkozz, mert tudod, hol van az a hely, ahová menned kell. Egy-két nap múlva gyere vissza, és akkor majd beszélgetünk.”

Csilla úgy hajtott a kocsijával, mint egy ámokfutó. Időben odaért, és meghiúsított valamit, amely egész életére negatívan hatott volna. Elhittem, mert nincs humorérzéke, ragaszkodik a tényekhez, sőt bürokratikus alkat – ha egyáltalán létezik ilyen besorolás a tudományos szakirodalomban.

Kotorásztam a retikülömben. Egy névjegyet találtam. Mudricka Panni hirdette magát a zöld vizitkártyán. Ekkor ugrott be az előző, extrém eset. Csoda történt, vagy még nem? Éppen itt vagyok a lakása előtt. Olykor hiszek a sors hatalmában. Megcsörgettem a mobilját, Csillára hívatkoztam, és azonnal fogadott.

Panni egyedül él egy kétszobás lakásban. Mindenkiel azonnal tegeződik. Rendkívül barátságos; hűsítővel, sós süteménnyel kínált meg. Tudtam, hogy kötelező enni és inni.

Az asztalra tettem a kézfejem tenyérrel fölfelé. Egy ideig nézegette, mutató ujjával tapogatta a vonalaimat, aztán folyamatosan elkezdett mesélni.

– Jutka! Te egy rendkívül tehetséges, ambiciózus nő vagy. Nem szereted a konfliktusokat, ezért vagy elkerülöd, vagy megoldod. Nagyon boldog vagy a férjeddal... a második férjeddal. Munkahelyeden sok barátod van, de legalább ugyanennyien irigyelnek is sikereid miatt... Igen, igen... Ez mind igaz, gondolod most, de annyi emberről el lehet mondani ugyanezt. Rendben van. Nézzük az egészen konkrét dolgokat!

Megkeverte, majd kirakta a kártyáit.

– Nyolc-tíz évvel ezelőtt egy tragikus eset történt a családotokban. Elvesztetted a szüleidet. Ezt nagyon nehéz volt feldolgoznod. Ha szabad így mondanom, szerencsére, akkor már felnőtt voltál a testvéreddel együtt. Rengeteg problémád akadt az első férjeddal, aztán szép csöndesen elváltatok. De rendszeresen találkoztok. Nem, nem! Ez nem szerelmi kapcsolat. Te nem bánod, hogy így történt, mert életedbe már néhány évvel ezelőtt belépett az a férfi, akivel nagyon boldog házasságban élsz.

Rövid szünet következett. Elmondtam, hogy általában a jövőmre vagyok kíváncsi. Ismét kirakta a lapokat. Közben megkóstoltam a limonádéját és a sütiét. Telefonom hangrögzítőjét már korábban bekapcsoltam.

– Hetek alatt teljesen megváltozik az életed. Van itt egy idősebb férfi, akit jól ismeresz, mindig segít, megbízhatasz benne. Úgy szeret, mintha a lánya lennél. A körülmények azonban úgy alakulnak, hogy lépéshátrányba kerülsz. Az egyszerű dolgok is titokzatosaknak tűnnek, nem lehet őket megmagyarázni. Ez a férfi vigyáz rád, de egy fiatal nő miatt, akihez valamilyen köze van, kellemetlenül fogod magad érezni. Furcsa helyzetekbe kerülsz, ennek okait nem tudod értelmezni. A férfi nem meri elmondani. Téged azonban hajt a kíváncsiság. Szerencsés és szerencsétlen véletlenek sorozata jön. Sok mindent sejtessz, bizonyítani akarsz. Ráadásul az a fiatal nő, aki miatt a furcsa dolgok történnek, közel áll hozzád. Jóindulatú, de természeténél fogva gyakran okoz bosszúságot – neked és másoknak. Élvezi, aztán megbánja. Ez utóbbiról nem tudsz... De igen! Pont akkor hull öledbe a megoldás kulcsa, amikor szinte már nem érdekel. Más-

sal leszel elfoglalva... Szerelmetek gyümölcsével... Gyereket vársz. Viszont a megoldás – lelepleződik a titok – mégis megkönnyebbülést hoz. Megnyugszol; életed anyagi vonatkozásban robbanásszerűen megváltozik. Mindent annak a bizonyos lánynak és az idős férfinak köszönhetsz. Az eseményeket egy-két hónapra előre látom.

– Hát... Semmi sem az, aminek látszik? De a végén minden kiderül, ez a lényeg.

– Igazad van, de... – Ismét kártyát vetett. – Várjunk egy picit! Vagyis tényleg egy keveset, mert napokon belül elkezdődik...

– Olyan finom ez a limonádé. Keserű és édes egyszerre.

– Az élet is ilyen.

– Különleges, Pannikám... Ugye nem hal meg senki?

– Nyilván úgy érted, hogy a családi körökben...

Kitett tíz lapot egymás mellé. Minden mozdulatnál láttam, hogy csodálkozik. Nem akart kijönni a megoldás. Az utolsó lap asztalra tétele előtt kivárt. Ettől függött minden.

– Jutka! A kártya nem válaszol egyértelműen. Családodban lesz egy haláleset, ugyanakkor nem lesz. Na, még egyszer kirakom.

Alaposan megkeverte. Arcán ismételten várakozást és értetlenséget fedeztem fel.

– Törvényszerű, hogy ugyanaz jön ki, de egy kicsivel mégis többet sejtetek. Ti hárman vagytok testvérek...

– Nem! Ketten – tiltakoztam.

– Nem, nem! Mondom ismét. Hárman. Ha őt is a családotokhoz soroljuk, akkor ő hal meg.

– De nincs harmadik testvérem!

– Most nincs, mert nem tudsz róla. Ettől függetlenül ő még éli a maga életét. Volt olyan ügyfelem, aki állami gondozottként nőtt fel. Szülés után a kórházban hagyták. Én mondtam meg neki, hogy a harmadik szomszédja az édesanyja. Az anyuka se sejtette. Képzelheted, milyen nagy volt a boldogság.

– Én a nővéremmel nőttem fel, Enikőnek hívják

– Igen, a harmadik nővéred külön élt. Nem lesz könnyű kivárnod azt az egy-két hónapot. Nagy kár, hogy alig ismered meg, máris meg kell halnia.

Panni nem kért pénzt, viszont az asztal sarkán lévő kék dobozka arra szolgált, hogy belecsúsztassuk önkéntes ajándékunkat. Két ezrest hajtottam össze, és nyomtam be a nyíláson.

Amit hallottam, nem igazán jó nekem. Ha terhes leszek, régi vágyunk teljesül – ez tetszett. Az eddig „felfedezetlen” testvérem nagy galibát okoz, de aztán gazdaggá tesz. De se nővért, se gazdagságot nem kívánok! Helyette legyen nyugalom, szerelem, harmonikus élet, boldogság. Az idős férfinak talán Gyurira ismerhetnék. De miért bosszantana, amikor igazi úriember?

1. A céges buli és utóhatásai

Reggel van. Debrecen a kora nyár langyos napsugaraiban lubickol. Hűvös szellő fut át a fasoron, és susogva megremegteti a platánok leveleit. Az égbolt tiszta, mélykékje tükröződik az éjszakai tócsákban. A nedves tuják ágai ezüstösen csillognak a kertkapu mellett. A tiszafa mintha terebélyesedett volna. Méregzöld leveleivel máris hivalkodik; a szomszédék nyírfája kecses hajlongással köszön. A villanydróton egy galambpár tol-lázkodik. Békés a reggel, de nem gyönyörködöm tovább.

Gépiesen verem laptopom billentyűit. Éjfél után feküdtem le, mert a céges buli el-húzódott. Korábban el akartam jönni, de le kellett ráznom Ricsit. Alig állt a lábán, mé-gis a saját kocsiján akart hazahozni.

Másnapos vagyok... Szombaton ... fél nyolc körül.

Egy pillanat...

Érdemes volt szünetet tartanom, mert érzem, hogy a tejszínhabos kávé a száraz, sós keksszel együtt kimossa zsigereimből a konyakot és a tengernyi hidegtál tartalmát. A vörös bor marad; biztosan vérré válik bennem.

A tegnap estét nem lehet elfelejtetni. Mintha lassan elindulna egy kamera. Ilyen le-het egy igazi filmforgatás?

A termet még a hatvanfős vendégsereg sem tudta kitölteni. Legtöbben éppen tányér-jaikra rakosgatták a sok finomságot, mások a falak mellett körben elhelyezett székeken ültek. Hatalmas volt ez a svédasztal. A svédek nyilván kevesebbet esznek, de mi, ma-gyarok voltunk. A halványsárga terítők szinte a földig értek. Középen egy tíz centimé-ternyi széles, arannyal hímzett díszítősáv húzódott. A padló felé omló oldalát bordó sujtás ékesítette. Most külső szemlélőként látom magam előtt a megterített asztalokat. Majonézes, gyengén ecetes krumplicarika, vágott hagymával, francia saláta, kaszi-nótozás, sült húsok, főtt kukorica, jércemell tejszínes, kapros öntettel, zöldborsóval... Itt elszakadt a film, de jött helyette egy másik. Ricsi kollégám úgy röpködött körülöt-tem, mint virág körül a méhecske. Közben ismételte a szebbnél szebb bókákat, de már mindet ezerszer hallottam. Császárnak képzei magát a nők között. Volt olyan, aki engedett neki, de aztán megbánta, mint szűzlány az első randevúját. Többször odajött hozzám Tódor Jenő. Ricsi ilyenkor kénytelen volt Török Marival vagy Karát Helgával enyelegni. Ők is utálják, de a humánpolitikai csoport vezetőjét nem merték durván le-rázní.

Gyuri bácsival különleges viszonyban vagyunk. Igazi barátság van közöttünk évek óta. Sokak szerint férfi és nő között egy ilyen viszony nem működhet, mert előbb-utóbb szerelemmé vagy gyűlöletté alakul át.

Gyuri kétszer annyi idős, mint én, vagyis hatvan éves. Mindkettőnk abszolút józan gondolkodása kizárja, hogy legyen valami alapja azoknak a pletykáknak, amiket egye-sek terjesztenek. Most ünnepeljük cége megalakulásának tizedik évfordulóját, ráadásul még születésnapja is van.

– Hogy érzed magad, kislányom? – kérdezi mosolyogva. Úgy néz rám, mint a ke-resztlányára. Már régen megbeszéltük, hogy én csak ilyen „legközelebbi rokona” lehet-tek.

– Kösz, minden oké, de jó, hogy idejöttél, mert Ricsit nehezen tolerálom. Munka-társként jobban viselkedik, mint udvarlóként.

– Nocsak! Felkérhetlek egy táncra?

– Ezer örömmel. Nem lesz feltűnő?

- Már majdnem minden nővel táncoltam. Még a csúnyákkal is. Most te jössz! Hatvan éves korát meghazudtoló mozdulatokkal köröz velem, alig tudom követni.
- Nem szédülsz még? – kérdezem két lihegés között.
- Már régen megszédítettél, és azóta is tart. Ahhoz képest ez semmi!

Fordulunk még vagy tízet, aztán lassulni kezd a saját maga által diktált tempó, majd a falnál sorakozó székek felé kormányoz; hirtelen leül, és a szívéhez kap. Ekkorra már többen felfigyeltek suta lépéseire, majd arra, hogy lerogyott a székre. Elsőként Tódor Jenő bácsi ugrott oda, aki orvos volt, de egy rosszul sikerült műtéte miatt nem gyakorolhatta hivatását.

– Hívja valaki a mentőket!!! – Zöld Peti fogta a mobilját. – Csak én hívom, ne csináljunk zűrzavart!

Éjfél lehetett. Gyurit átvitték az egyik irodába, ahol Jenő bácsi gondoskodott róla.

A rohamkocsi gyorsan megérkezett. A szakemberek begyakorolt mozdulatokkal végeztek a dolgukat. Néhány perc telt el, és szirénázva indultak a Kenézy-kórházba.

Öt-tíz perc múlva úgy éreztem, engem okolnak a történetekért. Gyuri szívbeteg, én pedig „eszeveszetten táncoltam vele”. Ricsi felajánlotta, hogy hazavisz, de én a taxit választottam.

– Szia, Jenő bácsi! Ne haragudj, hogy hajnalok hajnalán zavarlak. Tudsz-e valami újat Gyuriról?

– Keringőzés közben erős légszomjat kapott, meg aztán ivott is bőven. Alaposan kivizsgálták, de szerencsére csak ideiglenes funkcióbeli zavart találtak nála; vérnyomását stabilizálták, és most békésen alszik.

– Ilyen pontos információid vannak?

– Én kísértem be, és legutóbb fél órával ezelőtt beszéltem a kardiológiával. A jelenlegi ügyeletes mondta, aki jó ismerősöm.

– Te is ott dolgoztál?

– Pontosan. Nyugodj meg! Gyuri majd levonja a tanulságot. Néhány nap múlva azt fogja terjeszteni, hogy az ő korában már nem szabad úgy szaladgálni, mint nyuszi a fűben.

– De akkor lett rosszul, amikor velem táncolt! – mondtam keserűen.

– Ha láttad volna, hogy előtte hányszor rázta a rongyot a fiatalokkal?! Nem te vagy az oka! Ricsi legyeskedett körülötted, ezért nem tudta követni az előzményeket.

– Ricsi nem érdekel...

– Juditkám! Nem azért mondtam! Te nem figyelted, mennyit ugrált egész este.

– Az a lényeg, hogy nincs komoly baja. Meddig tartják bent?

– Egy-két napig. Tudod, hogy vasból van. Egyébként én soha nem gondolok a jövőre, mert úgyis mindjárt itt van.

– Te a pillanatoknak élsz? Elengeded a múltat, és nem várod a jövőt? Akkor se felejtse, hogy minden pillanat ajándék.

– Jól van, de nem vagyok én olyan normális, amilyennek látszom. És ne kérdezz többet, mint ami hasznodra válik.

– Jaj, de jót filozofáltunk! Köszí az infókat. Szia!

A Hajdu-House Kft.-hez 1996-ban kerültem. Debrecenben, a Széchenyi utcán található cégünket sikeresnek tartják a szakmában. Megfordulok Derecskén, Miskolcon, Nyíregyházán, Mikepércsen, Kisvárdán, Hajdúböszörményben, Mátészalkán, Budapesten, Hajdúszoboszlón, ahol leggyakrabban alvállalkozókkal, építésvezetőkkel tár-

gyalok. Negyven állandó dolgozónk van, nem számítva a külsősöket. Végzettségem szerint építészmérnök és menedzser vagyok. Mivel angolból, majd eszperantóból nyelvvizsgáztam, ünnepélyes körülmények között, remek hangulatban vettem át az oklevelem. (Az utolsó évet levelezőn végeztem.) Gyuri cégénél voltam kötelező gyakorlaton. A főnök „ezt a tehetséges, szép reményekkel kecsegtető” árva kislányt felkarolta. Hát igen... Árva leányzó vagyok. 1996 nyarán szüleim Nagykanizsán látogatták meg volt évfolyamtársukat. Hazafelé jövet szabályosan haladtak az autóúton, ám egy Skoda barbár vezetője átsodródott a baloldalra, és frontálisan ütközött apáék Opeljével. Négyen haltak meg. Milyen örült követhet el ekkora baromságot!? Szomszédunk, Gallya Jani bácsi nagyapámmal együtt azonosította őket. Örökké hálás leszek nekik ezért, mert én nem lettem volna képes rá. Nagyszüleim búskomorságba estek.

Gyuri bácsi életének tragédiája szinte tükörképe volt az enyémnek. Felesége a lányával rokonoknál töltött el néhány napot. Hazafelé jövet egy figyelmetlenül előző Suzuki már nem tudott visszatérni a sávjába. Hogy elkerülje a frontális ütközést, a vezető jobbra rántotta a kormányt. Maricát (Gyuri feleségét) és Krisztit (a lányát) Volvójukkal együtt belökte egy mély árokba; a két kocsit néhányat bukfencezve egy kanálisban landolt. Itt is négyen haltak meg.

Akkor még nem dolgoztam a cégnél, de el tudom képzelni, hogy kollégái mennyire megrendültek. Gyuri bácsi a temetést végigsírta – emlegették néhányan.

2. Mit sugároz a Friss Rádió?

Dani, a férjem nagyon büszke az FM 90 Mhz-en sugárzó Friss Rádióra, amely néhány hónapja indult. Már kívülről tudom a sokszor ismételt szlogenjüket: „Műsorszerkeztünkben megtalálhatók a kulturális információk, a fiataloknak szóló műsorok, az idősebbeket érdeklő egészségügyi magazinok, nem hiányzik a sport, az igényes szórakoztatás, és mindent átsző a zene, a zene, a zene. Mi értékeket közvetítünk. Olyan adásokat szerkesztünk, amelyekre oda kell figyelniük a hallgatóknak.”

Közben felébredt Dani. Szokásához híven átölel, felemel, magához húz, és úgy ad puszit, mint apa a kislányának. Kisportolt testének – amit annyira, de annyira szeretek meg se kottyán ez a reggeli súlyemelés.

– Már dolgozol? – Nem várja meg a választ, úgyis látja. – Hagytál nekem kávé?

– Természetesen, még nem hűlt ki.

– Elmeséled, hogy sikerült a buli?

– Persze. De előbb feltétlenül igyál kávé, mert anélkül csak kóvályogsz.

– Teljesen rendbe teszem magam, és majd aztán... Álmomban megharaptam egy kutyát. Nagyon fájt nekem. Ezt a te macskaszőröddel kell gyógyítani! (Nincs sok értelme, de mi gyakran ilyen furcsán társalgunk.)

– Oké – válaszolom. – Tudom, hogy ez legalább fél óra. Amíg visszajön, leírom, hogy nemrég egy eszperantó nyelvtanárt hívott meg a stúdióba. Diplomám miatt vizsgáztam a nemzetközi nyelvből; Danira is ragadt annyi ismeret, hogy tudjon kérdezni. Egyébként felírtam neki néhány témát és problémát a nyelv használatával, terjesztésével kapcsolatban.

– Sokan azt mondják, hogy az eszperantó semmire se jó, mert mesterséges – állította kategorikusan; én adtam a szájába ezt a provokatív megjegyzést.

– Akik nem ismerik, legtöbbször előítéletük van, ezért nem képesek reálisan értékelni a nyelv szerepét a mai nemzetközi kommunikációban. A természetes nyelvek hosszú évszázadok alatt alakultak ki, és vannak olyanok, amelyeket egy ember hozott létre. Számuk ezren felül lehet, de csak papíron léteznek. Az eszperantó 1887-ben jelent meg, a világ minden országában beszélik. Közben ugyanúgy változott, fejlődött, mint a természetes nyelvek.

– Tényleg olyan könnyen megtanulható, ahogyan reklámozni szokták?

– Minden relatív. Anyanyelvünk a finnugor, az eszperantó viszont az indoeurópai nyelvcsaládhoz tartozik, mint a világnyelvek. Akinek angol, német, francia, olasz vagy spanyol az anyanyelve, sokkal gyorsabban elsajátítja. Szókincse nemzetközi, nyelvtana néhány oldalon elfér, kivételek nincsenek, mindent úgy írunk, ahogyan ejtünk, a többi nyelvérték, kitartás, egyéni adottság függvénye.

– Ez mind nagyon jól hangzik. De akkor miért nem terjed jobban?

– Semleges és nemzetközi – ez az előnye. A világnyelvek nem ilyenek. Az eszperantónak nincs országa, ezért kénytelenek vagyunk az angolt használni, ez az informatikavezető nyelve is. Az eszperantó mögött nincs tőke, bankok, gazdaság, világverseny. Csak civil szervezetei vannak. Általánossá tétele rendkívül előnyös lenne, mert számos országban nem kellene évekig más nyelveket tanulni. Minden világnyelvet képviselő ország a saját nyelvét, kultúráját népszerűsíti.

A statisztikák szerint azonban Magyarországon az angol és a német után az eszperantó a harmadik legnépszerűbb az államilag elismert vizsgák között. Sajnos sokan csak a diploma kiváltásának eszközét látják benne. Pedig a világ minden országában

megértik, jelen van az interneten; kongresszusokra, találkozókra, konferenciákra utazhatsz. Egyébként Magyarországon sok olyan rendezvényt szerveznek, amelyen külföldiek vesznek részt. Közös nyelvük az eszperantó. Számos szakmai témában lehet tanulmányokat, könyveket olvasni, létezik eredeti és fordított szépirodalom, rádió-, tv-adások, újságok, könyvkiadók. Jól kiépített nemzetközi hálózata van.

– Igen, de még az Európai Unióban sem használják...

– Valóban. Ott többnyire az angolt, németet és a franciát részesítik előnyben. Általában ez a felszólalók anyanyelve. Az egyenjogúság, a demokrácia értelmében mindenki beszélhet a saját nyelvén, a tolmácsok azért vannak, hogy fordítsanak. Az EU-s képviselők szinte mindegyike ismer egy-két világnyelvet. Ez eddig rendben is van, de ha egy magyar elmegy Franciaországba, és ott szeretne angolul vagy németül szót érteni az utca emberével, aligha sikerül. Ez tehát csak látszat egyenjogúság. Szerintem az átálláshoz legalább hat-nyolc évre lenne szükség. Ennyi idő alatt a magyarok többnyire nem tanulnak meg egyetlen idegen nyelvet sem. Ezzel szemben az eszperantó – szorgalmas tanulás mellett – három-nyolc hónap alatt elsajátítható.

Akkor Danit nagyon megdicsértem.

– Miért volt ez jó? Tudtommal te eddig nem szeretted a rámenős, provokatív kérdéseket. Már pedig én nagyon negatív voltam – ellenkezett.

– Te most így tudtad dr. Gosztosi Károlyt arra késztetni, hogy végre elmondhassa az igazságot. Hagytad beszélni, ő pedig tényeket sorolt fel. Akkor lettél volna durva, tiszteletlen, ha visszavágsz, vitatkozol, nem engedted szövegelni.

– A mi szakmánkban alapfeltétel, hogy egy interjúban minél többet szedjünk ki a pasasokból.

– De nem mindenki ilyen! – érveltem tovább. – Te pont jól csináltad. Szegedi Tomit azért küldték el, mert műsora teljes blokkját egyedül ő töltötte ki, a vendégek csak dekorációk voltak. Bogáncsok, tövisek! Szép kis díszlet!

– Talán túl hosszú volt – kételkedett Dani.

– Nem, mert ez rettenetesen aktuális.

– Á, tudom, hogy elfogult vagy, mert te is az eszperantóval váltottad ki a diplomádat.

– Igen, de ehhez jött az angol felsőfok! Velencei nászutunkon három eszperantista családnál vendégeskedtünk. Én felhasználtam a tudásomat. Egyébként ez a te elfogult Jutkád írta fel a jegyzetfüzetedbe a tényeket, a kérdéseket, a vélemények nagy részét. Hogy legyen mibe kapaszkodnod.

– Oké. Kösz.

– Gosztosi végre kimondta: gyerekek, ne csak a diploma megszerzése miatt tanuljátok, mert ez ugyanolyan élő nyelv, mint a többi. A prof már negyvennyolc országban járt turistaként, tanárként oktatóként, találkozókra, konferenciákra tartott előadást. A világháló tele van eszperantóval.

– Juditkám, bocsi! Mindegy mit válaszolok. És különben is egy macskának nagyobb nyelvérzéke van, mint nekem.

– Jól van. Ezen már annyiszor vitáztunk, hagyjuk abba – javasoltam.

– Én nem szoktam veled vitázni. Neked mindig mindenben igazad van.

– Gyere ide, te kis udvarias, te kis bókoló! – tettem hozzá mosolyogva.

– Ha egy nőtől kapsz egy csókot, akkor már az egészet is megkaphatod – idézett valakit, és átszellemülten vizsgálta az arcomat. – Ha most író lennék, akkor azt mondanám, hogy szívünk nyitottságától és szeretetétől tudatunk is kifényesedik. A valódi szerelem örök és korlátoktól mentes. De most szeretném lebontani ezeket a korlátokat.

Önfeledt ölelések következtek. Gyengéd harapások kísérték az egybeolvadás kezdetét, aztán mindketten a csókok rabjaivá váltunk. Tudatom nemhogy kifényesedett volna, hanem ellenkezőleg: agytekervényeim működése annyira lelassult, mint a lombjukat veszett fákban az életerő áramlása télvíz idején. Viszont lángra kapott a lelkem; nem lehetett ellene semmit tenni. Egész testem vibrált a rám törő érzelmek kellemes súlya alatt. A beteljesülés nem váratott sokáig magára. Néhányszor megjártuk a felleget, mert légneművé váltunk, valahányszor együtt repültünk az azúrkék égen terebélyesedő felhők fölé.

Aztán izmaink elernyedtek, szívünk-lelkünk visszabújt a testünkbe.

– Jutka! Egyetlen ok van, ami miatt érdemes élnem: te vagy az! Neked pedig azért kell élned, hogy én legyek az egyetlen személy, aki miatt létezned kell.

3. A strand áldott D-vitaminja

Dani frissen borotválkozva, fehér lepedőben jött ki a fürdőszobából. Reggeli közben röviden elmeséltem, mi történt a bulin. Először megijedt, hogy Gyurinak komoly baja lehet, aztán – Jenő bácsi üzenetét hallva – megnyugodott.

Eszembe jutott a Velencében töltött nászutunk. Megnéztük a Dózse-palotát, a Rialto-hidat, a Santa Maria templomot, a vámházat, amelynek tetején aranyozott szélkakas forgott. Nem maradhatott ki a Sőhajok hídjá sem. Amikor átsiklottunk alatta, a gondolás énekelt, mi pedig csókolóztunk, hogy minden kívánságunk valóra váljék.

Élveztük, amit a percek kínáltak. Egész éjszaka egymásba feledkeztünk. Reggel nem ismertem magamra a tükörben, és karikás szemeimmel nehezen fogtam fel, hol vagyok. Dani tántorgott, egyik kezét mindig a falhoz támasztotta: „Feleszméltem, másnapos, és igen boldog vagyok!” – foglalta össze tömören a lényeget.

A pincér tányéron tatár bifszteket, barna kenyéren füstölt lazacot, cappuccinót hozott. Hamarosan visszafeküdtünk. Öt-tíz percrek tűnő alvás után (biztosan órák múltak el!) már hozták az ebédet a szobánkba. Kaviár, spárga hollandi mártással, báránysült, tengeri rákok, képviselőfánk, remek bécsi kávé... Dani humorizált:

- Evés közben minden szentnek maga felé hajlik a keze.
- Akkor mi is szentek vagyunk... – állapítottam meg.

Összekészítem a cuccainkat. A strandon majd bekapunk valamit.

– Romantikázunk egyet. Mennyi mindent jelenthet ez az szó. Ha most tudnád, hány asszociáció szaladt végig az agytekevénjeimen!

– Miért? Mennyi? – kérdezte Dani.

– Ez költői kérdés volt!

– Á, csak lovagolsz a szavakon.

– Oké, de a képzettársításban nem annyira a mennyiség, hanem inkább a minőség a lényeg.

– Jutka! Te egy *jó minőségű nő* vagy! Azt sugalltad, hogy gondoljak a minőségedre. A „romantika” szóba ez is belefér.

– Igen! Mégis olyan, mintha a tengerből kivennél egy kanálnyit. Azt hihetnéd, hogy ez maga a tenger, mert sós. Pedig a tenger egészen más. Most legyen romantikus az, hogy kimegyünk a strandra, pihenünk, és nem csinálunk semmit.

– Olyan nincs, hogy nem csinálunk semmit, most mondtad, hogy pihenünk.

– Mindenbe bele akarsz kötni?! – Valójában én csúfolódtam.

– Nem, asszonyom! – Idétlenül tisztelgett, majd elnevette magát. – Méltóztatott be-
tenni a töpörtyűs pogácsámat?

– Uram! Megbocsásson, de az ön szolgálója, az a bizonyos Piroska meg a testvére, a Szürke Farkas sütötte még tegnap este...

Fejéhez kapott, és közölte, hogy ők már a strandon vannak.

– Biztosan megették mindet. Hány darab volt? – érdeklődtem a „semmiről”.

– Legalább két tucat! Ennyi pogácsa négy embernek kitart egy álló napig! Azért a Szürke Farkas oltári rendes tag. Emlékszel, milyen könnyen sikerült átszoknia az emberhúsról a töpörtyűs pogácsára?

– Miért? Emlékeznem kellene? Inkább indulhatnánk.

Egy fűszálat rágcسالok, mint egy beteg kutya vagy macska. Így gyógyítják magukat. Vagy a jó emésztésük miatt szükséges?

- Nyisd ki szépen a szád, hogy ki tudjam venni belőle azt az izét...
- Inkább kiköpöm.
- Nagyon jól teszed.
- De olyan finom! – ellenkeztem.

– És a zöld színű fogaid tetszenek? – tette elém a kis tükrömet.

Az összes fogam tele volt klorofillal.

– Hű, de ronda vagyok! – állapítottam meg tárgyilagosan.

– Nem annyira, mert divat a zöld szín, és közben üdít is. A strandon mindenkinek zöld fürdőrucit kellene hordania, hogy egyesüljünk a veszélyeztetett természettel. Ne izgulj, van egy jó módszerem. – Számba nyomott egy tekercsre hajtogatott gyümölcsös rágógumit. – Ez jót tesz a nemi hormonoknak.

- Légy szíves, kend be a hátam, és akkor egyetértek veled.
- Utána viszont te kend be az én hátam. Csak akkor adok igazat.

Nem állítom, hogy ezek örületesen jó bemondások, de megszoktuk. Szeretjük a szó-játékokat. Sértődés nincs, mert sosem akarjuk egymást megbántani.

– Most viszont a csajok nem engem bámulnak – folytattam –. Biztosan téged irigyelnek.

- Nem köthetem be a szemüket. Mit néznek?
- Azt, hogy a tetőtered be van építve és be van bútorozva.
- Á, megint ez az építész duma! Most jön, hogy mérnökien meg vagyok tervezve.
- Ha te állítod... És a nyakad egy lépcső, amely lefelé vezet a tetőtérből.
- Persze, csigalépcső...

– Nem, mert akkor meg lenne tekerve. Mondta már neked valaki, hogy kitekerde a nyakad? Ez egy egyenes, barna, márvány lépcsősor, amely levezet a nappaliba, amelynek a bútorzata legalább annyira kedvemre való, mint a falakon a tapéta.

- Nehogy azt mondd, hogy a tapétaim színét is ismered!
- Rózsaszín... fűzöld bútorok, kanapé, beépített fenyőszekrények, hintaszék...
- Ha lejövök a tetőtérből, azon szoktam hintázni (vagy hantázni)... – jegyezte meg.
- A szíved már nem tartozik a nappalihoz. Az egy hatalmas fürdőszoba jakuzzival.

Na és még mi van benned? Két hálószoba...

- De ugye nem alszom külön?

Elkezdttem nevetni.

- Te, ketten, nem alszol külön – válaszoltam.

– Te tudni kicsit magyar? Na, akkor most befejezhetjük. Akármennyire szereted a túrók csuszát és a csokit, engem nem építészmérnök tervezett, tehát nem vagyok a tervrajzod.

– Bocsi! Vége! De szerintem ez nyolc napon belül gyógyuló hibám. Sajnos gyakran kiújul.

Az áldott D-vitamin beburkolja egész testem Valószínűleg nem vagyok elég pontos, mert meglehet, hogy a D-vitamin nem közvetlenül a napfényből áramlik belém, hanem a testemben bonyolult biokémiai folyamatok során alakul ki. Érdekes lenne egyszer utánanéznem... De nem most! Hason fekve úgy terülök el a zöld pléden, mint egy gyalogbéka. Kitalálhattam volna szebb hasonlatot is, de nincs kedvem hozzá. Rákap-

csolódtam arra az akkumulátorra, amely feltölt energiával.

Nem jó helyet választottam, mert hangyák mászkálnak mellettem. Kenyérmorzsákat gyűjtenek... Inkább hanyatt fekszem. A kék égboltot körülölelik a lombkoronák; mint-ha körhintán ülnék, amit az örökkévalóság hajt fáradhatatlanul.

Jobb alapszínem van, mint Daninak, mert tavasszal jártam szoláriumba. Kolléganőim néhányszor megjegyezték, hogy milyen szép árnyalatú harisnyát hordok. Hol vettem? „Nem tudom. Ajándékba kaptam Danitól.” Ennyi hazugságot igazán megengedhetek magamnak, mert valójában szüleimtől örököltem. Nem, a harisnyámat, hanem a bőrszínemet. Holnapután még barnább lesz a „harisnyám”.

Az arányokra és a mértékre mindig vigyázok. Napszemüvegem megvéd a káros sugárzástól, de testemnek nem nyújt védelmet a negyvenfaktoros naptej. Senki se tudja, hol jár most az az ózonlyuk, amelyen akadálytalanul hatolnak át a napsugarak. A szél megmozgatja a levegőt, és balzsamossá válik a virágzó lucerna illatától. Nem szeretnék leégni.

Irány az árnyék. Ekkor megcsörrent Dani telefonja. Kihangosította.

– Itt Dániel! Mivel szolgálhatok?

– Kedves munkatársunk, kapcsold be az FM 90-et! Adásban vagy! Hol és hogyan töltöd pároddal a hétvégét?

– Tényleg te vagy az? Orosz Pesta?

– Úgyis tudod... Ha bekapcsoltad a rádiót, vigyázz, nehogy összezerjédjünk! Menj távolabb!

– Tudom, nem vagyok kezdő. Éppen strandolunk. Gondolom, hogy az ózonlyuk még nem hagyta el Magyarországot, de azért tízig-tizenegyig süttetjük magunkat. Van néhány restanciám. Például mindenképpen elolvasom a „Megkérdezem már Danit, hogy mit csinál hétvégén?” című könyved.

Pesta nem érti a tréfát. Döbbsen jegyzi meg:

– Bocs, de én soha nem írtam ilyet.

– Én nem azt állítottam, hogy te írtad, de megjelent, kölcsön kaptam tőled, tehát a te könyved.

– Te mivel olajozod a fogaskerekeidet?

– Csakis csukamájolajjal.

– Na, a csukamájolajnak ez most ingyen reklám volt.

– A fogaskerekeimnek szintén!

– És azt tudod már, hogyan töltitek a vasárnapot?

– Hogyne! Egész nap romantikázni fogunk. Többet sajnós nem mondhatok, mert családi titok, vagyis az intim szféránkhoz tartozik.

– Mit kívánsz hallgatóinknak hétvégére?

– Emlékeztető, pihentető, kellemes órákat.

– Ugyanezt kívánom nektek és a kedves hallgatóknak. Zene következik.

– Szenzációs! – Egy pusztit nyomtam az arcára.

Dani azonban morózus volt. Még a strandon se hagyják békén!

– Hasonló szituban te is ugyanezt tetted volna bármelyikükkel.

– Az biztos. Pestával már elkövettem ilyet egy párszor! Jópofák vagyunk, igaz?

4. Nem falazok a félig fekete építkezésen

Hajdúböszörményben a Jókai utcán egy foghíjas telek beépítése folyik. Kétszintes, nyolclakásos épületet vállaltunk el, amelynek homlokzata jól illeszkedik a mellette álló régebbi házak arculatához. A terveket kétszer kellett megváltoztatni a nem megfelelő frontális jellegük miatt.

Grabó Sándor építésvezetőt túlságosan jól ismerem. Öt évvel idősebb nálam.

Kezet nyújtok neki. A kézfogást lehet elemezni. Ha például az én tenyerem van felül, azt közlöm vele kimondatlanul, hogy én akarom irányítani a beszélgetést. Ez általában ösztönösen működik, de Sanyi mintha ismerné a testbeszédnek ezt a formáját, igyekszik a kezem oldalra fordítani, ami egyenrangúságot fejezne ki. Sőt: „behódoló” pozícióba akarta „tekerni”. Ő az erősebb, de a másik kezemmel is megfogtam a karját, így az én tenyerem maradt felül. Ez bizonyos helyzetben bizalmaskodásnak tűnhet. Most azonban nem, mert két évig együtt éltünk, abszolút kiismertük egymást.

Behív lakókocsijába, amely egyúttal az irodája. Számítógép, telefon, tévé és néhány konyhagép... Két agyonhasznált heverő is elfér a zárt térben.

Csörög a telefon. Elnézést kér.

– Szia! Jutka éppen most érkezett... Minden világos. Böven van problémánk. Lediktálom neki. Ha nem találunk megoldást, akkor rajta keresztül hozzád fordulok. Szia!

Sanyi szó nélkül teszi elém az építési naplót, a számladossiékat és más papírokat.

– Kérdezzél! De előbb néhány bölcsességet hadd mondjak el. – Jópofáskodni akar.

– Sokkal könnyebb ügyesnek, mint jónak lenni. Az emberek többségét könnyebben ráveszed, hogy higgyen a hazugságnak, és az igazságot hazugságnak tekintse. Még annyit, hogy az a gondolat, melyet nem sikerül megfogalmazni, nem létezik. Ja, ne-hogy elfelejtsem! Hallottad már? – Egy nem létező főnök hangját utánozva: – Ki mondja önök közül, hogy az én munkásaim elvesztenék állásukat, ha bírálni mernének engem? Nem igaz! Hol van az illető? Álljon elém? Rögtön elbocsátom.

– Jaj, ez nagyon jó! – mondom gúnyosan. – De mi az, ami nem vicces? Az átadási határidőt már kétszer kellett módosítani. Szerencsére kötbér nélkül, mert Gyuri bácsi és az építtető régi barátok. De legutóbb egy olyan egyezség született, hogy július 30-án meglesz az épület műszaki átadása.

– Ezt már tudjuk tartani! A jelenlegi készültségi állapot 80-85 százalékos! – Határozottnak látszik. Hátradől a széken, mereven a szemembe néz.

Képek ugrottak be közös múltunkból. Egyszer későn jött haza, elkezdett mentegetőzni.

– Tudod, hogy van ez!

– Nem tudom!

– A haverokkal voltam, mert én voltam a soros. Azért maradt még valamennyi! – Zakója belső zsebéből elővett néhány összegyűrt papírpénzt, majd az asztalra tette. – Ne gondold, hogy be vagyok rúgva, csak piáltunk egy kicsit a Létai úti késdobálóban. Jó kis kocsmá az, mert finom és olcsó a szesz. Mindenki a haverunk. Nem hagyhattam őket cserben... Oda lenne a becsülete annak a gazembernek, aki kilépne a körből. ... Amikor megkérdezik, kérek-e vizet a whiskymhez, azt szoktam mondani: szomjas vagyok, nem koszos. Hát fizetés volt ma, vagy mi a fene! Na! Ne nézzél rám így, picinyem, azokkal az égszínkék vagy inkább zöldes szemeiddel...! Nem vagy te se mondogol, se kínai, se ferdeszemű! Én szeretlek téged piásan is! Te miért nem iszol?

– Nincs szükségem arra, hogy boldogtalanságomat egy üvegből öntözgessem.

Ellöktem magamtól; ráesett a heverőre. Berohantam a hálószobába, és magamra zárjam az ajtót. Hiába kopogott, dörömbölt, szép szavakkal csábítgatott, káromkodott, hajthatatlan maradtam. Úgy bögtém az ágyra borulva, mint egy gyerek, akit vesszővel megvert az apja, pedig nem ő, hanem a testvére kente be sárral a falat.

Egyébként szeretkezések előtt furcsa kívánsággal állt elő. Kénytelen voltam megszokni, bár abnormálisnak tartottam. Sanyi elvárta, hogy előbb táncoljak neki. Mindig ő választotta ki az „eseményhez” alkalmas, selyemből, tüllből vagy bársonyból készült ruhát, kosztümöt. A mutatvány hastánc volt; vonagló mozdulataim Sanyinak testem felajánlását tolmácsolták. Ehhez elmaradhatatlanul hozzátartozott a török zene, amit önmagában – tánc nélkül – talán élveztem volna. A kintorna idejét ő szabta meg.

Aztán visszatérek a jelenbe.

– Mi erre a biztosíték? – kérdezem. – Korábban is mindig garanciát vállaltál.

– De szigorú vagy! Tudod, létszám- és anyagiánnyal küszködtünk, meg közbeszólt az időjárás.

– Ezt beláttuk, bekalkuláltuk, de többször elismerted, hogy inkább munkaszervezési problémáid voltak. A dolgozók névsorát elkérhetem?

Sanyi kinyitja az asztalon lévő egyik mappát, ahol több oldalon szerepelnek az alkalmazottak személyi adatai.

– Tízennyolcan vagyunk velem együtt, de Dróth Lajosnak tegnap otthon kificamodott a bokája, ezért néhány napot pihennie kell. Tudod, hogy a Palánk Kft. szállítja a megrendelt anyagokat a Királyházi Tüzepről. Mindent időben be tudunk szerezni, de néha a cég késedelmesen, feketén szállítat. Mondjuk, ez az ő dolguk. Sokszor kiszámíthatatlan, hány órára ér ide a fuvar, és emiatt néha egy-két órát állnunk kell.

– Ez lenne a rossz munkaszervezés, amit az előbb említettél?

– Nem csak ez. Nem tudom, hogy egyesek milyen felvételin estek át, vagy milyen papírokat mutattak be, de az építkezésemen egyáltalán nem produkálják azt, amire a szakmájuk feljogosítja.

– Kire gondolsz konkrétan?

Némi töprengés után felemeli a hangját.

– Most azt várod tőlem, hogy köpjek be néhány fickót? Veszítsék el az állásukat? Én meg megfogytokozva építgessek tovább?!

– Még mindig jobb, ha valódi szakemberekkel dolgoztatsz, mintha téblábolókat, kontárokat alkalmazol. Sanyi, van benned valami, ami taszítja a rendet, a fegyelmet...

– Most ki akarsz velem szúrni? Jutka! Ne légy már ilyen pesszimista!

– Halottad már azt a mondást, hogy az optimista azt hiszi, tud élni, a pesszimista szenved az élettől, a realista élvezzi az életet. Hát én most realista vagyok.

– Micsoda élvezet lehet! – jegyezte meg gúnyosan. – És ha elrendezném a dolgokat másképpen?

– Van valamilyen épkezláb ötleted?

– Nem tudom. De veled kapcsolatban nincs!

Amikor Sanyival megismerkedtem. Imponált, hogy szellemesen fejezi ki magát, szerettem hallgatni a bókjait. Elhittem, hogy olyan csodálatos vagyok, amilyennek lefest. Miért ne lehetnék a legkedvesebb lány az általa eddig ismert nőneműek között? Szemben tüzel a parázs, amikor boldog vagyok! Akkora pozitív kisugárzásom van, hogy képes lennék repülőgépeket irányítani vele. Én vagyok a legokosabb a szőke nők

között. (Ez nem volt akkora bók, mint akkor gondoltam.)

Gyuri bátorítására összeköltöztünk, társaságba jártunk. Sanyi szinte megkövetelte, hogy én is kortyolgassam a nedűt. A folytonos másnaposságot nem bírtam elviselni. Ő szinte ki sem józanodott teljesen, hanem mindig utánatöltött.

„Ez a nagy, szép ember” (a szomszéd Rózsika néni megjegyzése) társaságban udvarias, adakozó, jóindulatú társnak mutatkozott, de otthon ő fújta a passzát szelet. Kifogásolta, hogy nem iszom literszámra.

Sokáig nem akart elköltözni. Józanul és részegen mindig azt hajtogatta, hogy szeret. Én azonban nem hittem az ígéreteknak. Gyuri segített elvinni a cuccait. Egy mondatára még most is emlékszem: „Sanyikám! Egy nő szerelmét erőszakkal nem tudod megtartani, és úgy néz ki, hogy neked már csak ez az egyetlen eszközöd maradt.”

Hallottam, hogy Sanyi elsírta magát. A konyhában éppen kávéfőztem nekik. Megengedtem a vizet, és mosogattam, mert nem akartam tovább hallgatni őket. Gyuri, miért nem vagy fiatalabb 20-25 évvel? – kérdeztem magamtól. – Te lehetnél az ideális élettársam, a férjem.

Váratlanul kopognak. Sanyi kilép az ajtón. Aztán élénk hangzavar... Ketten ismételtetnek valamit tört idegen és magyar nyelven. Egyikük sem elégedett, az biztos!

A volt férjem csitítgatja őket:

– Most kontroll van! Kuss van nektek! Anderstend?!

– Cálen, fizetni, fizetni, go home.

Talán félpercenyi csönd után a két váratlan vendég hangos „merci”-vel válaszol.

Amikor visszajön, úgy néz ki, mintha sokat napozott volna, de nem kente be az arcát naptejjel.

– Két részeg külföldi volt, aki állandóan molesztál, hogy vegyem fel őket dolgozni. Legközelebb a biztonsági őröket uszítom rájuk.

– Már megbocsáss, de ez így nem igaz! Ez két román vendégmunkás volt, akiket feketén alkalmazol, és biztosan zsebből fizeted őket. Azért, hogy felgyorsítsd a munkát. Ez utóbbi dicséretes dolog, de a „feketézés” büntetendő. Itt te vagy a főnök! Azaz mégsem! Titokban az Alapoktól a Tetőig Kft.-nek adtad ki a meló egy részét. Őket pedig nem lehet úgy kordában tartani, mint a mi munkásainkat, akik egyébként nem tudnak jól együttműködni velük. Gyakorlatban legalább harmincan vagytok, mégis csak a banda fele dolgozik. A „téglásokkal” se jössz ki igaziból, mert a főnökük, Seress Rezső fölött nincs hatalmad. Alvilági figura, verőlegényekkel, börtönviselt múlttal. Néhány izompacsirtája nálad melózik. Mindent képviselnek, csak a szakmai hozzáértést nem. Mi lenne, ha a helyi tűzépen vásárolnál? Nem kell itt másra fogni a dolgokat. Mindegy, te vagy a felelős!

– Úgy mondtad, mintha olvasnád.

– Nem én találtam ki. Mindenki előbb megbocsátja magának a saját vétkét, mint az erényt másnak. A számlákból, megrendelésekből, és főleg egy-két „munkásod” megnyilatkozásából ilyen egyértelművé vált a kép. Ha ezt valamelyik állami ellenőrző szerv deríti fel, akkor nekünk annyi!

– Gyuri bácsi szeret engem.

– Te azt hiszed, hogy ez szeretet kérdése? Ez ténykérdés! Kényes ügyekbe keveredél; mindent veszélybe sodorsz, amit ő felépített. Például a jó hírnevét. Milliókra büntetnék a céget, ha kiderülnének a disznóságaid.

5. Jegyzőkönyv, ló hason és féltékenység

- Szia, Gyuri bácsi! Hívtál, itt vagyok.
- Olyan „gyuribácsisan” mosolyodott el.
- Szia! Rólad se lehet levakarni ezt a „bácsizást”?!
 – Pardon, Gyurikám! – Rendszeresen így próbálta fiatalítani magát. A cégnél berendezett egy sportszobát, ahol taposta a szobabiciklit, s ha úgy hozta kedve, relaxált.
- Rögtön rátérek a lényegre. Rendkívül sajnálom, hogy Sanyival úgy jártál el, ahogyan a szabályoknak megfelelően kellett.
- Nem értem. Ezt miért kell sajnálnod? – Ösztönösen megsejtettem, hogy ennél többről van szó. Biztosan elmondta volna a folytatásban, de én már csak ilyen vagyok: azt sürgetem, akit nem kellene.
- Azért sajnálom – folytatta –, mert Sanyi a férjed volt, és fiammá fogadtam.
- Bocsáss, meg Gyurikám, de ezt nem kellett volna századszor is elmondanod, mert úgylátom tudom.
- Oké. Akkor sejthetnéd, hogy a dolgokat atyai szempontból másképpen kell megítélni. Böszörményben tapasztaltál ezt-azt, de rajtad kívül eddig senkinek nem tűnt fel. Egyedül én tudtam mindenről. Sanyi munkatársai örülnek, hogy egyáltalán dolgozhatnak. Igen, néhány külföldi is kapott alkalmi munkát. Mit gondolsz, miért tettem Sanyit pont oda? Azért, hogy hadd tanuljon bele igazán a vezetésbe. Nevelnem kell!
- Nem tudom miért, de nevezhetnékem támadt.
- Igen, nagyon vicces!? – Széttárta a karját. – Néha iszik, de az isten szerelmére, én nevelem, mert az anyja börtönben van. Te meg nem tudtad megváltoztatni, a végén pedig teljesen elfogyott az erőd. Sanyi nem egy leányálom! De nem marasztaltalak el egyszer sem, hogy szétmentetek. Így volt?
- Beleegyezően bólogattam.
- Én ugyanúgy fogadott lányomnak tekintelek, mint korábban.
- Köszönöm, ezt minden nap érzem.
- Te pedig leadtad nekem ezt a jegyzőkönyvet a hajdúböszörményi vizitedről. – Meglobogtatta azt a néhány oldalas feljegyzést, amelyben „Sanyikája” szakmai balfogásait lefestettem.
- Nem vonom kétségbe, hogy az igazat írtad. De egy ilyet nem szabad iktatni! Most itt, a jelenlétedben igazságtalanul megállapítom, hogy elfogult vagy. Azért, mert Sanyi a férjed volt, nem tudtál objektív maradni.
- Ez nem igaz! – tiltakoztam hevesen.
- Jól tudom! – Bólintott, és négyfelé tépte a papírlapokat. – Elég felnőtt vagy már ahhoz, hogy ezt megértsd. Ma Kristály Misit küldtem ki Sanyihoz. Ő majd egy másik jegyzőkönyvet ír. Nyugodj meg, személyesen veszek kézbe minden ügyet. Mielőtt leírsz valamit, százszor gondold át. Ha rögzítetted, egy-két óra múlva vedd elő ismét. Zárj ki minden pozitív vagy negatív érzelmet. Légy tárgyilagos! Rendben van, az voltál! De vannak még olyan kérdések, amelyeket fel kell tenned. Kinek és mennyit ártok vele? Tényleg ezt akarom? Mit szólnak ehhez mások? Juditkám! Ahány szituáció lehetséges, annyi igazság van. Jó, lehet, hogy százszal kevesebb...
- Nem szabad tiltakoznom. Engednem kell.
- Hogy tudtam ennyi rosszat összeírni? A postás mindig kétszer csenget, de ígérem, hogy másodszor nem „csengetek be” hozzád ilyen jegyzőkönyvvel. Bocsánat, hogy elszaladt velem a hintaló! – mondtam.

Gyuri elnevette magát.

– Hát igen! A fiataloknak még hintalovuk van, és tojáshéj nő a fenekükön. Nekünk, tapasztalt férfiaknak pedig már csak gebe jut. Tojáshéj helyett viszont párnázott széken ülünk. És néha félünk, nehogy elszaladjon velünk a szék. Mellesleg legtöbbször mi is csak akkor tudjuk meg, hogy mit lehet tenni, ha már megtettük.

– Igen. Nem voltam tekintettel Sanyira és rád. Egyébként fogalmam sincs, hogyan terjedhetett el még mielőtt elmentem Böszörménybe, hogy ki fogod őt rúgni.

– Erről szó se lehet! Ember embernek képes kivájni a szemét, de holló a hollónak... soha. Az igazi támogató akkor segít legtöbbet, ha már nem engedhetné meg magának. A világon csak egy dolog van, ami felfoghatatlan: e világ felfoghatósága – filozofált Gyuri. – Én óvatos vezető vagyok, mert minden irányban szétnézek, mielőtt átmennék a piroson. Különben is: időnként hátra kell lépni, hogy nagyobbbat lehessen előre ugrani.

Egy könnycsepp gördült végig az arcomon. Gyuri észrevette, felállt, elém lépett, és zakója zsebéből egy csomag papír zsebkendőt vett elő. Gyors mozdulattal átadta.

– Remélem, hogy ezek örömkönnye. Bár egyikre sincs ráírva. Így nem szabad elmened. Azt hinnék, hogy megbántottalak, vagy ami még rosszabb, erőszakoskodtam veled.

Az iroda hátsó részén van egy spanyolfallal elzárt mosdó. Rendbe hoztam magam.

Sorsom könyvében úgy volt megírva, hogy zajra ébredjek. Nem ijedtem meg. Álmos cica módjára nagyot nyújtózkodtam. A párom öltözködik.

– Szia, Cicus! Nem láttad véletlenül a kék ingemet? – kérdezte.

– Szia, Kutyusom! Betettem a hálósoba szekrényébe, mert szerintem, ott kell tárolni, nem a szék karján. Ezt most mondtam el negyvenedszer.

– Kösz. Sajnos az ingek tárolása nem szerepelt egyetlen tantárgyam anyagában se, de ezután nagyon fogok igyekezni.

– Ez olyan fogadalom, hogy akár bementhatnád a Friss Rádióban is? – Ekkor már az ingével együtt előttem állt.

– Látod, ebből a rendből az következik, hogy te sokkal okosabb vagy, mint én. Ezt a témát, mely szerint ingnek a szekrényben van a helye, a bűnözőknek pedig a börtönben, átviszem az FM 90-re.

– Reszkessetek! Ingek, pulóverek, zakók, szoknyák, nadrágok, nyakkendők! – tettem hozzá némi iróniával.

– Jó, hogy mondd; a csészében nincs kiskanál, tej és cukor! Hol kóborognak?

– Minden az eredeti helyén van még. Ott megtalálod.

– Nyomkövetés indul! „Használjuk, majd visszatesszük, használjuk, majd visszatesszük!” – ismételte a tőlem sokszor hallott mondatot. – Helyrerakásból ma kiváló szeretnék lenni, Mucikám.

– Dicséretes, apucikám!

– Mellesleg szívesen visszafeküdnék még – mondta Dani.

– Én csak elvben tudom támogatni az óhajod, gyakorlatilag nem, de azért hozzád hasonló vagyok. *Hason-ló!* Érted? Ló hason.

Elgondolkodott egy kicsit. Miután felfogta a szójáték értelmét, mutatóujjával játékosan megfenyegetett.

– Te lóvá akarsz tenni engem!

Sanyival ehhez hasonló vicces dolgokat nem lehetett játszani, mindig tele volt mélabúval. Részben megértettem, mert az anyját, Grabó Rózsát igazságtalanul ítélték három év letöltendő börtönbüntetésre. Cégünknel dolgozott. Állítólag fizetésemelést kért. Nemleges választ kapott. A főnök szobájában van egy festett kandalló, mellette a tűz piszkálásához szükséges eszközök. Rózsa dühében megragadta a piszkavasat, és Gyuri cipőjébe szúrta. Főnököm nem tett volna feljelentést, de a kórházban kötelesek voltak hivatalosan továbbítani, hogy erőszakos cselekmény történt. Az ügyészség komoly vádat kreált. A hirtelen felindultságból elkövetett emberölési kísérletet sikerült gondatlanságból elkövetett könnyű testi sértésnek átminősíteni. Rózsának viszont már volt egy két évre felfüggesztett ítélete „jogtalan eltulajdonítás” miatt. Ezt megelőzően háromszor fordult meg rossz helyen, rossz időben, és hamis tanúzással, okirathamisítással is meggyanúsították.

Gyuri minden tárgyaláson védte Rózsát. Legalább fél perce lett volna arra, hogy az asszony kezéből kicsavarja a piszkavasat. Ő azonban előre megfontolt szándékkal nem tette meg. Ez a mindig békés természetű nő nem léphet fel támadóan vele szemben. Hirtelen felindulásában nyilvánvaló, hogy a cipője mellé akart ütni. Amikor 1999 decemberében Gyuri segített Sanyinak elköltözni, egy kicsit még húzta a lábát. Sanyi csípős megjegyzéseire többször visszavágtam, tettelegességre azonban sohasem került sor. Gyuri hatására férjem belátta, jobb lesz, ha elválunk. Főnököm számos jó tulajdonságát sorolhatnám fel az együttérzéstől kezdve a jóindulatig bezárólag. De ki tudja, mi van a tények mögött! Az a hír járta akkor, hogy Rózsa és Gyuri valamikor együtt „lejelészett a szerelem mezején”.

Rózsa nem hagyta, hogy anyukámnak vagy néninek szólítsam. „Cserébe” (?) velem akarta megneveltetni Sanyit. „Te megosztod vele az ágyad. Nem kerül az neked sokba, ha...” És jött a kívánságlistájával: pénzkérés, X. Y. összeszidása valami miatt, mondtam meg Z-nek, hogy fogja be a pofáját, mert nincs szavazati joga... Valahogy mindig úgy adódott, hogy ezek a problémák maguktól megoldódtak, vagy feledésbe merültek. Miért nem kérte meg a főnökömet? Ja, persze! Gyurihoz más „ügyben” fordult.

Szentesi Tiborné Gácsi Tilda káéfténk pénzügyminisztere. Ugyanakkor minden titok ismerője. Kihasználja remek kapcsolatait, kényes ügyekben hozzáértőkkel konzultál, Gyurinak csak bombabiztos javaslatokat talál. Tehát ő a főszakács, az előkóstoló és a pincérnő.

A folyosón találkoztunk.

– Juditkám! Kint jártál Böszörményben Sanyinál.

– Jól hallottad, Tildácskám. Már harmadszor kellett miatta módosítani a határidőt, feketén alkalmaz munkásokat, drágán szerzi be az anyagot Debrecenből, mintha helyben nem lenne lehetősége. Ha Gyuri bácsi és Visegrády nem lennének jó barátok, akkor már néhány milliós kártérítést kellett volna kifizetnünk. Az értekezleteken sokszor foglalkoztunk a témával.

– Nem ez a lényeg, hanem az, hogy Sanyi még mindig szeret téged, csak nem veszed észre. Már ezerszer bocsánatot kért azért, amit el se követett.

Te meg így kiszúrsz vele.

– Már megbocsáss, de én százszor jobban tudok mindent, mert én voltam a szenvedő alany! Igaz, nem a te tapasztalt, hidegvérű, kék szemekkel néztem a dolgokat, hanem egy csitri csipás szemeivel. Te szoktál így kioktatni. Vagy nem?

– Hát egy csitrinek mit mondjon az ember? Bocsi! A „csipás szemeket” visszavonom. A férjed volt két évig...

– Ez abszolút az én magánügyem. Be akarsz avatkozni az életembe?

– Igen! Mert neked még nincs élettapasztalatod.

– Nézd, Tildácskám! Nem születhet mindenki öregnek, hogy rögtön megfelelő gyakorlata legyen.

Mindkét szemén villám cikázott át, homlokát összeráncolta. Dühösen mormolt valamit, aztán csak legyintett egyet. Elfordult, félhangosan sziszegve mégis kipréselte magából: „Paraszt!” „Aki mondja!” – vágtam vissza, de akkorra már jól eltávolodtunk egymástól.

Szerintem Tilda féltékeny. Gyurihoz olya „közvetlen” szálak fűzik, amelyeket a pletyzók százezerszer megtárgyaltak már. Nem találok semmilyen kivetnivalót ebben. De Tilda azt hiszi, hogy Gyuri a szép, fiatal nőt szereti bennem. A változó korban lévő nők mind ilyenek?

6. Furcsa stoppos, pihenő a Békástónál

A miskolci Szeles utcai üzletház kivitelezését és adminisztrációját kell ellenőriznem. Nagyné Pércsi Vali az építésvezető; férfias kinézetű; koszos ruháját büszkébben viseli, mint egy munkás. Kávét főz a barakkjában; az utolsó öt cukrászsüteményét kiteszi a tálcára. (Nincs gusztusom az ilyen sütikhez.) A tejszínhabos kávé viszont ízlik.

Hasznos magyarázatok közepette rakja elém az asztalra a dossziékat. Minden lap, ceruzás beszúrás, a számlákhoz fűzött kis cédulák azt sugallják, hogy Vali nagyon precíz.

– Csak egyetlen alvállalkozónk van, amelyik a végén majd a belső munkálatokat végzi el. Az ütemterv szerint napra pontosan két hét múlva kezdenek.

Kimegyünk a terepre.

– Ma már negyedszer fordulok meg mindenütt – jegyzi meg szárazon, a ténszerűség kedvéért. Szinte mindenkinek bemutat, kérdez, válaszol, magyaráz, ellentmond, helyesel, indokol, csodálkozik, káromkodik a helyzetnek megfelelően.

– Jaj, Jutkám! Azért megmondom neked őszintén, hogy a munkaidőnek a fájront a legszebb része. Igaz, az már nem tartozik bele. Másoknak..., de nekem igen. Amikor elviharzanak, én szemmértékkel lemeózom a falakat, vezetékeket, nyílászárókat. És akkor mondom: „Istenem! Tíz mákszemnyit előre haladtunk, de hány zsák mákot kell még a helyére raknunk?!” Ja, és még az ebédszünetet szeretem – teszi hozzá nevetve.

– Azt én is imádom!

– Jó, jó! De én nem a zaba miatt, hanem azért, mert kimegyek a srácokhoz. Mindenki előveszi a kajáját. Közben meg dumálgatunk, viccelődünk. Tudod, hogyan kell egy tojást a betonra dobni, hogy ne törjön össze? Teljesen mindegy, mert a tojás nem árt a betonnak. Ha nyolc kőműves tíz óra alatt építette fel a falat, akkor mennyi ideig tart négynek? Semeddig, mert a fal már elkészült. Élvezzük Hedvig jó beköpéseit – ő Britta Feri nyolcéves lánya –, Laki szaki szerelmi ügyei is szóba kerülnek. A múltkor Hedvig azt mondta Ferinek, hogy „apámuram”, az anyját meg „ténsasszonyrak” szólította. Na, honnan vette? Hát a tévéből. A csúnya szavakat most nem sorolom fel, mert azokból úgylis van elég. A tévé mindenre megtanítja ezeket a gyerekeket. De főleg a rosszra. Amikor a jóról, a tiszteletről, szeretetről van szó, kikapcsolják. Nekik csak a csihipuhi kell. Na, Hedvig kisasszony ez alól kivétel.

– Nem tévesztettél te pályát?

– Na, ja! Erkölcscsösznek kellett volna mennem. De, Juditkám, ilyen pálya nincs! Ez a világ úgy, ahogy van, erkölcstelen. A kivételeket csak nagytóval látod.

Rövid szünetet tart.

– Otthon az urammal – aki még főzni is szokott! – és a két kislányommal olyan gyorsan elrepül az idő, mint mikor bekapsz egy szelet csokoládét. De édes az egész otthoni életem!

Amikor elindultam Miskolcra, rosszul soroltam be, és majdnem Tapolca felé vettem az irányt. Egy rendes opeles csaj villogott, hogy menjek vissza. Ő is szőke volt. Kinyújtottam a kezem az ablakon; megköszöntem, hogy mi, szőke nők figyelünk egymásra. Olyan sok idétlen viccet terjesztenek rólunk mostanában. Két szőke nő beszélget. „Nézd, ott megy István, a szent királyunk.” „Jaj, de buta vagy! Az nem lehet, mert ezer éve meghalt!” „De igen. Menjünk, kérdezzük meg!” Közben egy másik férfi

előbb ér oda, átöleli, és jó hangosan ezt mondja: „Szervusz, István! Ezer éve nem láttalak!” Mire a szőke nő: „Na, látod, hogy igazam volt!”

Útközben az Abba számait hallgattam, és én is lemondtam egy párszor az elsőbbségről. A jó példa ragadós. Nem néztem, hogy ki vezeti a kocsit. Szerintem a közlekedés egy hatalmas társasjáték, ahol akár egyest, akár hatost dobsz, mindenképpen nyersz. A vesztet ugyanis baleset éri. Ültem már olyan buszon, ahol a sofőr úgy vezetett, mintha a sportkocsijában ült volna. Mégsem adódott meleg helyzet. Nyilván azért, mert a közlekedés többi játékosa segített neki – lassítással, fékezéssel, előzékenységgel. Azon a távolsági buszon ki volt írva: „Menet közben a vezetővel beszélgetni tilos!” Egy másik feliratot is ki kellett tenni. Nem volt elég hely, ezért leragasztották az előző mondat egy részét. Így lehetett összeolvasni: „Menet közben a vezetővel leszállás csak a hátsó ajtón!”

Már csak húsz kilométer választ el Debrecentől. Egy lány kétségbeesetten integet az út mentén. Előtte vagy kétszáz méterre egy kocsi áll, villog a lámpája. Lehet, hogy valamilyen lopós trükk? Régen vettem fel autóstoppost. Korábban mindenkivel együtt éreztem, aki gyalogolt, de csak egy-két esetben álltam meg. Jó lesz vigyázni! De ez a mai nap kivételes: hadd örüljenek mások is! Amikor megértőek vagyunk valakivel, akkor bizonyítjuk, hogy rengeteg szeretet, türelem és tolerancia van bennünk.

– Kriszta vagyok. Kösz, hogy elviszel. Lerobbant a kocsink.

– Ki ez a pasi?

– Nem érdekes. A böszörményi temetőnél felvett, aztán itt, a tábla után néhány méterre, defektet kapott. Rendes tag, bár alig szólt vagy kettőt, mert az utunk se tartott két percnél tovább. Tudod, nem mindenki állna meg! Te is rendes csaj vagy!

Aztán hirtelen stílust vált.

– Bocsi! Ha rendes csaj vagy, akkor elmondom a holt zihert! Én Kriszta vagyok. De évek óta Veress Edina! Régebben Vetézi Krisztina.

Meglepődtem a bejelentésén, és nem hagyhattam ki a kérdést.

– Vetézi Gyuri bácsi a főnököm. Rokonod?

– Ez az! Nem fogod elhinni. A lánya vagyok.

– Na, ne! Az nem lehet, mert te és az anyád néhány évvel ezelőtt karamboloztatok. Gyuri bácsi majdnem belehalt a fájdalomba.

– Igen. Anyu meghalt, én pedig majdnem. Állítólag három hétig voltam kómában. Apám anyámat elhamvasztatta, és vele együtt, engem is, mert két urnát falaztatott be.

– Ha nem hitt a felépülésedben... ez attól még...

– Enyhén szólva kegyetlenség... Sokáig nem akart látni, bár az orvosokat és a plasztikai műtéteket jól megfizette. A testemen szörnyű forradások vannak.

Megnéztem az arcát.

– Már ne haragudj, nagyon csinos pofikád van, nem látszik rajta semmilyen sérülés. Edina, vagyis Krisztina végignézett az úton.

– Most nem jön szembe kocsi, előzni se akarnak. Figyelj ide! Ne lepődj meg! De készülj fel a legrosszabbra!

Egy mozdulattal letépte a parókáját.

Kis híja volt, hogy nem mentem át a másik oldalra.

– Bocs, hogy megmutattam – folytatta. – Testem is tiszta heg, mert innen-onnan pótolták a hiányzó részeket.

– Hát megleptél, az biztos! De parókában, és ebben a cuki ruhában egészen jól nézel ki. Ez nem bizonyíték arra, hogy Vetézi Gyuri bácsi lánya vagy. Különben is: nyilvánosan eltemettek, elsirattak.

– Nem igaz, mert itt vagyok. Nem tudom, hogyan és miért csinálta. Akkor még kórában voltam.

Utána úgy néztem ki, mint Frankenstein női változatban. Szívesen meggyőzlek arról, hogy én vagyok én. Kérdezz olyat, amit csak hárman tudhatunk!

Belementem a játékba.

– Hol tartja a tollát?

– Zakója belső zsebében. Még megvan az az aranyszínű tolla. „Apunak Melindától és Krisztitől születésnapjára.” Ez van belevésve fekete írott betűkkel. Osztójki Melinda az anyám.

– Mi a kedvenc színe? – kérdeztem.

– Öltöneyei általában kékes vagy zöldes színűek. Egyik nyakkendőjének az aljára nevének kezdőbetűit én hímeztettem. Kék csíkos. A csíkok között apró pöttyök is vannak, de ez a háttér csak közelről látható.

– Le vagyok taglózva. Meggyőztél.

– Első lépésnek nem rossz, de kevés.

Nem gondoltam át mit mondok, hanem hirtelen kiböktem.

– Kriszta! Ha feltételezed, hogy a helyedre pályázok..., vagy bocsánat..., lefeküdtem vele..., akkor...

– Nem célzok ilyesmire, mert tudom, hogy az igazat mondod.

– Kitől? – kérdeztem csodálkozva.

– Megvannak a biztos forrásaim. Te is Bika vagy, mint én és az anyám. Van némi külső hasonlóság köztünk, máris kész a képlet. Az én tisztességes apám nem csábít el egy olyan szökeséget, aki a lánya lehetne. Inkább eljuttassa a barát, vagy a figyelmes keresztapa szerepét. Ő már csak ilyen!

– Tehát pótkávé vagyok az életében... – fogalmaztam meg magamban, de mégis kimondtam.

– Jól látod. Persze a pótkávét mézzel és tejszínhabbal együtt kell értened.

– Kriszti! Áru!d már el, ha kigyógyítottat, fizette az orvosokat, visszanyerted régi önmagad, akkor miért tagad le vagy tagad ki?

– Na, ez egy szörnyű bonyolult dolog. Közben látom, hogy megérkeztem. Kitennél itt az parkolóban, az agrárral szemben?

Bekanyarodtam, majd elgondolkodva mormoltam.

– Nincs ez így jól. Szeretnék tenni valamit értetek.

– Meghallgattál, és hiszel nekem. Ennyi elég. Hadd maradjak Veress Edina. A mobilszámodat tudom, az enyémet még nem adhatom meg. Ha a szükség úgy kívánja, hívlak. Rendben?

– Te vagy a parancsnok – mondtam egykedvűen.

– Nem, nem! Ez tévedés. Én a barátnőd szeretnék lenni.

– Ahhoz képest nagyon titokzatos vagy.

– Egyelőre.

– Mi lesz azzal a sráccal, akit a lerobbant kocsni mellett hagytál?

– Robira gondolsz? Ő a barátom. Jól megvagyunk. A kocsinak semmi baja. Ez kellett ahhoz, hogy stoppolhassalak.

– Figyelj ide, Kriszta! Ez már annyira extrém, hogy nem tudom felfogni. Tiszta krimi!

– Nem. Itt minden valóságos és törvényes; az viszont igaz, hogy furcsa, helyenként kiábrándító, de majd elmondok mindent, ha eljön az ideje... Tudom, hogy megbízhatok benned.

– Én is Bika, te is Bika – a titkok legnagyobbika! – válaszoltam.

Elmosolyodott. Két oldalról megpuszilt.

Miután kiszállt, nem tudtam elindulni.

A kormányra támasztottam mind a két kezem és a homlokom. Sötétség öntötte el az agyam, a szemem. Mennyi minden kiderült, mégsem világos semmi!

Egy hang térített magamhoz.

– Bocs, hogy szólok, de az lenne a jó, ha elmennél, mert akkor nem látnád, merre indulok el.

– Képtelen vagyok beindítani a kocsit és vezetni.

– Jó. Akkor egyelőre nem megyek haza. Szia!

Nem néztem utána, a visszapillantó tükörből se figyeltem. Egy rágógumit kapartam elő a kesztyűtartóból. Most már több dolgon rágódtam egyszerre. Vetézi Krisztina, Veress Edina, Vetézi György, Osztójki Melinda, valamilyen Robi – ugráltak a tudatomban, mint kertben a szöcskék. Milyen különleges, titkos kapcsolat lehet közöttük? Egyébként mindig felháborít, ha valaki az okot és az okozatot összetéveszti. Hogyne érezném magam rosszul most, amikor fogalmam sincs, mit mivel keverek össze. Gyuri szereti a lányát? Eltemetteti, közben gyógyíttatja. Tudja, hogy él. Miért ültet be engem a helyébe? És ez már azt jelenti, amit Panni megjósolt? Elkezdődnek a bonyodalmak?

Kimentünk a Nagyerdőre. A Békástó közelében elnyújtóztunk egy padon; átadtuk magunkat az időtlenségnek. Minden megszűnt körülöttem. A játszadozó gyerekek zsivaja múlt időbe távozott a helyenként fel-felhangzó kutyák ugatásával együtt. A jövő idő pedig még nem jött el. Teljesen üres volt a helye... De megjelent Krisztina. Hosszú, szőke haja lobogott a feltámadt szélben. Kőszoborként álltam a meglepetéstől. Integtettem, hogy fussak utána. Aztán... elúszott a fejemből ez a jövő idő, és visszatértem a jelenbe. Vagy mégsem? Azon töprengtem, elmondjam-e Daninak, mit mesélt, hogyan viselkedett a legutóbbi stopposom. Sajnos nem tudná felfogni, ahogyan én se vagyok erre képes.

Dani átölelt. Közelebb húzódtam. A hőség miatt nagyon forró volt a teste.

– Kár, hogy negyven fokos lázad van; sajnos estig ilyen állapotban maradsz – mondtam neki. – Erre a legjobb orvosság a fürdőszoba.

– Ezt felírom, mert szükségem lehet rá.

– Ha ez kell neked, diktálom tovább... Mindenképpen mindenáron, csak azért is megcsinálom. Hideg zuhany, hideg víz – kilenc meg egy mindig tíz. Felforrt a víz a fejemben, mert te jártál az eszemben. Meleg is van, éhes vagyok, ne várd meg, míg éhen halok.

– Kösz, ennyi badarság elég. A helyettesítésekkel együtt legalább tíz aktív órát húztam le a rádióban, ha ezt beszorozzuk hárommal – felkészülés, ötletelés, téblábolás, tervezés, hírforrások böngészése meg egyebek –, akkor jogos, hogy csak holnapután délelőtt tízre menjek be. Guszti főnök azt mondta: „Nem szeretném, ha a hangoddal *berekettyéznéd* az étert.” Apropos, mizújs a cégednél? – kérdezte Dani.

– Nincs kedvem a komoly témákhoz. De ha annyira akarod, akkor... Sanyi feketén dolgoztat, rossz helyről szerzi be az építőanyagot; már háromszor csúszott a határidővel. Többször figyelmeztettük, de nem tanult a hibáiból.

– Erre te kimentél ellenőrizni, beadtál egy abszolút negatív jelentést Gyuri bácsinak.

– Fogadjunk, hogy Sanyitól tudod! Gyuri elmarasztalt, és mással íratott egy pozitív jegyzőkönyvet. Megígérte, hogy szárnyai alá veszi Sanyikáját. Mindig ezt szajkózza.

- Pont Sanyit, akartad kirúgatni?! Tőle szerettelek el!
- Azért ne hagyj, hogy munkanélküli legyen! – jegyezte meg rosszallóan, némi humorral
- Hát persze. Szerintem én udvaroltam neked, de ez most mindegy. Akkor már nagyon fasírtban voltam vele...
- Jaj, az egészen más! – gúnyolódott Dani.
- Ilyen kis apróságra akkor nem tudtam odafigyelni.

A Kossuth-egyetem aulájában valamelyik építőipari cég rendezett fogadást. Meghívták az összes alvállalkozót, szakembert, ismerőst, megrendelőt, szakértőt, tervezőt és a sajátot is. Szerencsére Sanyi nem akart velem jönni. Gyurinak elfoglaltsága volt, ezért én mentem el helyette.

Részeges férjem gyermekkori barátja, Dani, egy távoli sarokból figyelte a kavalkádot, ahogyan a meghívottak ide-oda mozogtak, ettek, ittak, beszélgettek. Amint észrevette közeledésemet, szeme megnyugodva pihent meg rajtam, szája mosolyra húzódott. Igen, ő volt keresésem célkeresztjében, mert jól akartam magam érezni. Legalább két éve ismertük egymást, de kettesben még sohasem találkoztunk. Kettesben? Legalább százan nyüzögtek körülöttünk..., de nem vettünk róluk tudomást. Kölcsönös üdvözlés után egy pohár limonádéval a kezemben úgy álltam előtte, mint egy manőken. Tényleg megfordultam kétszer a saját tengelyem körül? Tetőtől talpig alaposan végimért. Szűk, fekete miniszoknyám jól kidomborította azt, ami anélkül is domború volt, és a fehér blúzom ott feszült legjobban, ahol ezt a férfiak elvárják. A mell alatti részt saját készítésű fekete boleró díszítette.

– Engedd meg, hogy felfedezzelek... – mondtam ostobán a bennem lévő két pohár bor biztatására. Felállt, közelebb lépett, és viccesen válaszolt:

– Kolombusz Kristófné önagységának állok rendelkezésére. Ez itt Amerika és nem India. – Magára mutatott. – Igaza volt annak a humoristának, aki a műveltséget így határozta meg: a műveltség az, ami megmarad, amikor mindent elfelejtünk, amit az iskolában tanultunk.

– Én rajtad kívül jobb humoristát nem ismerek, Dani herceg, a szorzótáblát azonban még el tudom mondani. De ettől most tekintsünk el, és beszéljünk másról. Hogy vagy?

– Állatira unatkoztam, amíg nem jöttél.

Egy vicces idézet jutott eszembe, nem hagyhattam ki.

– Tudod, ki az az Elias Canetti? Nem?! Ja, én se ismerem, de valami ilyesmit írt: amikor egy állatot megfigyelünk, az az érzésünk, hogy ember van benne, aki csodálkozik rajtunk. Ezt azért mondtam, mert úgy unatkoztál, mint egy állat – bocsi! –, én pedig megfigyeltelek, és tudtam, hogy egy jóképű srác van benned.

Ezt nem tudtuk megállni nevetés nélkül. A hangzavarban nyilván senki sem vette észre; ez az önfeledt kacagás nem illik egy előkelő társasághoz. Előkelő? Ugyan már! Közben megszólalt a zene, szinte mindenki ugrándozott, és igyekezett túlharsogni a másikat. Az egyik sárga öltönyös, piros nyakkendőt viselő szervező, olyan mozdulatokat produkált, mint egy kecskebéka. Nem baj. A szőlőskertben a madárijesztőnek is van szerepe.

– Én is tudok egy jót: a kutya az egyetlen lény a világon, amelyik jobban szeret téged, mint saját magát.

– Ezt nagyon jól mondtad, mert most „kutya-jól” érzem magam.

Poharainkat letettük a közeli asztalra. Örömmel nyújtottam kissé izzadt tenyerem.

Mielőtt átkarolt, szembefordult velem, kedvesen biccentett a fejével. A zenekar kellemes, andalító melódiára váltott. Fejünk néha-néha összeért, testünkkel kellemes volt érezni egymás melegét.

– Lenyűgözően elragadó vagy! – suttogta a fülembe.

– Köszönöm. Sanyi talán sohasem mondott nekem ilyen lenyűgözőt.

Kissé hosszasan és csak rosszakat mesélt legjobb barátjáról. Nyilván azért, mert el akart idegeníteni tőle. Erre akkor már nem kellett bízgatni, mert egyértelmű volt, hogy elválnak. Fiatal kora ellenére olyan romlott, mint egy döglött hal, amely tíz napig hevert a Fekete-tenger partján.

Mellesleg nemcsak nagy statikusnak, hanem kiváló statisztikusnak is tarja magát. Pedig a statisztika olyan, mint a bikini. Amit megmutat, az sokatmondó, de az az igazán lényeges, amit eltakar.

Amikor tüzes rockzene következett, kézen fogva kísértünk a tömegből. Közben megmaradt, sőt felerősödött a kettőnk között összekapcsoló varázs. A néptelennek tűnő sőtét folyosó végére andalogtunk.

– A hallgatás a beszéd legfinomabb formája – jelentettem ki bölcsen. Szájon csókoltam. Közeledésem nem maradt pozitív következmények nélkül. Kénytelen voltam csilapítani:

– Hagyd az ajkamból holnapra is!

– Ne félj! Jut is, marad is...

Nos, erre mondta Dani, hogy *elszeretett* a barátjától. Érdemes ezen vitatkozni?!

7. Régi kacatok között turkálunk

Nővérem, S. Szathmári Enikő két évvel idősebb nálam. Férje, Sőthi Vince könyvvizsgálóként dolgozik. Két aranyos lányuk van. Lia hat éves, élénk fantáziával rendelkezik, Evelin két évvel idősebb, komolyabb teremtés. Ha náluk vagyok, akkor érzem igazán, mit jelent a családi összetartozás. A két lány mindig feldobja a hangulatom, és olyan, mintha az enyéim lennének.

Enikő úgy gyűjt, katalogizál minden családi emlékünket, ahogyan ezt a Dérimúzeumban megszokta. A garázs polcain tartja a dossziékat, regisztereket. Öt percen belül minden kért papírt megtalál. Mint maximalista, azt szeretné, ha olyan gyorsan, tudna keresni, mint egy komputer. (Kislány korában nem akart számítógép lenni – igaz, akkor nem tudtuk, mi az.)

Éppen egy cetlit mutat, amelyre ezt írtam: „Elmentem *baletezni*. Ne keressetek!”

– A „balett” szót két t-vel kell írni, most már biztosan tudod. Másodszor mentél órára, és akkor ficamodott ki a bokád. Én innentől számítom, hogy nem lett belőled balecina.

– Biztosan nem kísért el senki, azért írtam.

– Én voltam a soros, de elfelejtettem. Amikor hazaszaladtam, már csak ezt a papírt találtam. Rohantam utánad... Kifulladásig beírtam a suliba... Éppen akkor tettek be a mentőbe.

– Nehogy már lelkefurdalásod legyen! Ennyi év után! Vagy akkor volt?

– Nem tudom. Sajnálталak, és félttem, hogy engem okolnak a balesetedért.

– Figyelj! Ha ott vagy a folyosón, akkor is ugyanúgy megtörtént volna.

– Micsoda egybeesés! Később mind a hárman szinte ugyanezt mondtátok. Igaz, dokumentálni nem tudom. Egyébként az élet ostobaságai arra jók, hogy később legyen min derülnünk.

– Utána nem mentem soha többet balettezni. Áttértem a hegedűre veled együtt.

– Ez is csak addig tartott, amíg véletlenül rá nem léptem a tiedre.

– Eni! Nem szándékosan tetted.

– Tudom. Két napig bögttem, mert apu téged ítelt szobafogságra. Ezzel befellegzett a zenei pályánknak. Visszont egyszer-kétszer nagyot falaztál nekem. Például két azonos színű és formájú pénztárcánk volt. Én elvesztettem, de te becsempészted a tied a táskámba. Így te vitted el a balhét.

– Nem volt az olyan nagy áldozat. Ha jól emlékszem egy hétig nem nézhettem tévét, de a névnapomra sokkal szebbet kaptam. Égszínkék volt, zöld csillagokkal... Két hét múlva te is ugyanolyan kértél születésnapodra, de anyu csak kávébarnát tudott szerezni. Világoskék pöttyök voltak rajta.

– Hogy milyen apró részletekre vissza tudsz emlékezni! – csodálkozott nővérem.

– Tudod, hogy vizuális típus vagyok. Most se tudatilag jött elő, hanem magam előtt láttam mindent.

– Úgy látszik, jól tesz Dani, és szuper, hogy Sanyi már nincs veled.

– Az a szuper, hogy te és a családot velem van...

Régi kacatok között turkálunk. „Én hörcsög természetű vagyok – ismételteti gyakran –, mindent hasznosat és haszontalant összegyűjtök, mintha valami híres ember lennék. Pedig egyetlen múzeumnak sem lesz szüksége ezekre a limlomokra!” Imádom a fotó-

albumokat, mert Eni minden képről mond valamit.

– Ez egy бүккi túrán készült fotó. A sapkás krapek Tóni bácsi, aki mindig mogorván követte csapatunkat – magyarázta.

Gyakran kért pihenőt, mert a tüdejével volt baja szegénynek. Az orvos hegyi levegőt javasolta neki, de aligha hegymászásra gondolt. Ez a nő pedig akkor a megyei pártbizottságon dolgozott. Apuék nem politizáltak a jelenlétében. Szinte minden nővénynek, madárnak tudta a nevét magyarul és latinul. Egyszer annyira elgondolkodott, hogy leesett egy szikláról, de szerencsére csak a lábát törte el. Mindig elfáradtál a hosszú úton, mert az elején rohángáltál, mint egy szűk udvarból kiszabadult állat. Aztán elnyúltál a földön, hívogatni kellett, mint egy makacs kutyát. Ez itt jobbra Gyuri bácsi.

– Honnan tudod ilyen pontosan? Ismered? Mi a vezetékneve?

– Ó, ilyet ne kérdezz!

– De kérdezek!

– Igen... akkor a nevét is tudom.... Vetézi György.

– Stimmel. Építésmérnök volt a tanácsi építőipari vállalatnál. Most ő a főnököm.

– Tudom. Vannak az életben hihetetlenül szerencsés dolgok. Ő vitt a hátán, ha elfáradtál – folytatta. – Néha egyszerűen a hóna alá csapott; máskor ráléptél a cipőjére, és úgy mentetek; aztán birkóztatok a fűben. Fogócskázott, bújócskázott veled. Apu nem nagyon kedvelte, de lehet, hogy más oka is volt rá. Anyu viszont imádta.

– Hogy mondtad?! – hitetlenkedtem.

– Jó, használhatnék más szót is, de mint egy igazi barátot úgy szerette. Szerinted férfi és nő között hosszú ideig lehet barátság? Nem fordul ez előbb-utóbb egyet, és szerelem lesz belőle?

– Akkor fogalmam se volt ilyesmiről – feleltem. – Azóta meg nem foglalkoztam vele.

– Gyuri bácsitól megtudhatod. Itt van ez a fotó, mutasd meg neki. De hozd vissza... Egyébként annak idején anyu olyasmit mondott, hogy a keresztapád lehetne.

– Egyáltalán volt, vagy van nekem keresztapám?

– Ha a főnököddel jóban leszel, úgy fog neked segíteni, mintha a keresztapád lenne.

– Na, ne! Én igazi keresztszülőkre gondoltam. Neked például nincsenek.

– Tudod, hogy a szocializmusban nem nézték jó szemmel, ha egy értelmiségi templomba jár. Nem volt egyházi esküvő, elmaradt a keresztelő.

– Csak kirándulásokra járt velünk?

– Nem, gyakran megfordult nálunk. Gondolhatod, mennyire utáltam, amikor te például egy babát kaptál ajándékba, az én szemem meg kiszúrta egy kis tábla csokival. Megfeleztam veled a csokit, és játszhattam a babáddal.

– Nem voltam irigy.

– De apu igen! Mikor ismerkedtek meg, nem tudom. De apunak úgy tűnt, hogy jobban kedveled Gyurit, mint őt. Anyuról már nem is beszélve.

Elcsodálkoztam.

– Veszekedtek emiatt?

– Hát... nem előttünk..., de a szobájukból sok minden kihallatszott..

– Például?

– Honnan tudnék mindenre visszaemlékezni? Már bánom, hogy eljárt a szám.

Egy színes fotó esett a földre. Enikő azonnal felkapta, de én kivettem a kezéből.

– Jó, ezen a képen én vagyok Sanyival!

– Bocs! Lehet, hogy már az összes képét kidobtad – mondta szomorúan.

– Valószínű. Nem szoktam nézegetni.
 – Akkor már régen túl vagy Sanyin.
 – Össze se lehet hasonlítani Danival. De találkozom vele, mert közös a munkánk.
 – És a főnököd hogy viszonyul hozzád?
 – Állati rendes velem. Tényleg keresztlányának tart. De már mondott olyat, hogy megkérné a kezem, ha az én korosztályomhoz tartozhatna.

Enikő úgy elcsodálkozott, mint egy kislány, aki először jár az állatkertben.

– Ugye nem szemtelenkedik?

Legyintettem.

– Ugyan már! Talán viccelt vagy bókolt?! Talpig úriember! Igaz, rengeteg nője volt, van, de ez az ő privát szférája. Sanyi miatt se neheztel rám. Sanyika még most is iszik...

Nem akartam elmondani, hogy Gyuri eltépte a böszörményi építkezésről szóló feljegyzésemet. Ez valószínűleg ellentmondott volna az eddigieknek.

Nővéremmel eddig meg mertem osztani minden gondolatom, mert a legjobb barátnőmnek tartottam. Áthatóan a szemembe nézett.

– Van ugyan egy feltételezésem, de nem örülnél neki, ha elmondanám. Hülyének fogsz tartani.

– Nem, nem. Én? Téged? Soha! (Persze attól is függ, milyen lükeséget találtál ki, és mit akarsz elhitetni velem. – Ezt nem mondtam ki, csak egy pillanatig szaladt végig agytekervényeimen.)

– Biztosan szoktak neked is női megérzéseid lenni. Talán most előjött, amikor azt állítom, hogy Gyuri reménytelenül szerelmes beléd. Ez a plátói szerelem tipikus példája.

– Ez engem abszolút nem érint meg. Barátok vagyunk.

– Hát persze! Egy férfi és egy nő azért beszélget olyan bizalmasan, mert folyton éberen akarja tartani soha el nem múló barátságát. Ezt többször, sőt intenzíven kell bizonyítani, különben még szerelem lenne belőle – csúfolódott Eni.

– Te külső szemlélő vagy, nem láthatsz bele a dolgokba. Én Dani ellen sohasem fordulnék. Ja, és akkor mi van, ha az elvesztett lányát szereti bennem?

Nem válaszolt, kiment a konyhába. Kisvártatva egy tál gyümölcssel tért vissza. Letette, majd leült mellém.

– Eredetileg azért jöttél, mert ismét el akartad olvasni apu naplóját. De előbb egyél ebből a finom nyári almából. Péter bácsi hozta – tette hozzá. Szemünkben a szomszédban lakó özvegy Szabó Péter volt a kertművelés példaképe. Áhítattal illett nyúlnom az almáért, amely egyedülálló darab. Olyan élvezettel haraptam bele, mint Éva anyánk a Paradicsomban. Ez azonban nem jelentett bűnbeesést.

– Milyen fincsi! Biztosan bio!

– Hogyne! Még kukacot is találhatsz benne.

– Én ugyan nem keresem! – mondtam, és haraptam-rágtam tovább.

– Most csinálók néhány szendvicset. Addig olvasgasd apu beszámolóját. Főzők kávéját is. – Kezembe adta az elsárgult dossziét.

8. „Új érzés jött ebbe a világba”

Apu és anyu 1988 márciusában és áprilisában a Kubai Eszperantó Szövetség és a Kubai Kulturális Minisztérium meghívására a szigetországban járt. Apu benyomásairól részletes naplót írt. Talán azért akartam ismét elolvasni, mert az utóbbi napokban nagyon hiányoztak mind a ketten.

Egyre többet beszélnek erről az egzotikus országról, ahol mindig nyár van, barna bőrű habléányok mártóznak az óceán meleg vizében, kókusztejet iszik a tikkadt vándor, gondúzásra csábít a késő esti séta, és hűvös fuvalatok pihentetik meg a napsütéstől próbára tett európai testét. Eddig a romantika.

Aztán azt is halljuk, hogy Kubában elfojtják a szólásszabadságot, bármikor kitörhet a forradalom, amely elsöpri Castro diktatúráját. Ezt hirdeti a tévében a Panoráma, erről lehet olvasni az újságokban. Fidel azonban továbbra is kitart a szocializmus mellett.

A kubai eszperantisták meghívására 1988 márciusát és áprilisát feleségemmel a szigetországban töltöttem. Nálunk akkor „reformáltak”: már elutasították Lenin eszméit, de még nem találtak helyettük üdvözítőbbet. Ehettük olcsó kubai narancsot. Úgyahogy működött a KGST.

Az indiánok lakta szigetet 1492-ben Kolombusz fedezte fel, majd az engedetlen őslakosok nagyobb részét kiirtották, helyükre Afrikából hoztak néger rabszolgákat az ültetvények megművelésére. Hasonló szöveget sokkal részletesebben lehet olvasni az útikönyvekben.

Az előre elképzelt egzotikumokon, számos érdekességen kívül számítottunk arra, hogy legalább két évtizedet megyünk vissza a történelemben. Valóban. Kuba sokkal rosszabb gazdasági helyzetben van, mint gondoltuk; a problémák érezhetők az ország hétköznapi életében is. Lehet, hogy inkább harminc évet „szálltunk vissza” a nyolcórás repülőút során.

A havannai sikátorokban hull a vakolat, a csordogáló szennyvíz a kánikulai melegben megszabadul bűzétől, tinédzserek, munkanélküliek hada lopja az időt a lépcsőkön, az aszfalton ülve, mások baseballt játszanak. Nők hajolnak ki az ablakokon, és rákiabálnak a gyerekekre, akik csapatokban kergetőznek. Férfiak szivaroznak, az asszonyok ráérősen pletykálnak a kapuban (ajtóban). Itt az utcán folyik az élet.

Ha rádióm van, csak hadd bömböljön, mert így mindenki megtudhatja (talán irigylis?), hogy egy fokkal tehetősebb vagyok! Ha a ruhajegyemre sikerült egy divatosnak tűnő jersey nadrágot, szoknyát szereznem (évente csak egy jár belőle), feltétlenül be kell mutatnom az utca közönségének. Talán így gondolkodik egy átlagos kubai.

Ezekén az utcákon sétálunk eszperantista barátainkkal.

Hivatalosan nincsenek munkanélküliek, csak olyanok, akik nem dolgoznak. Itt a kisebbség tartja el a többséget.

– Ti már megvalósítottátok a saját kommunizmusotokat – mondom Raolának, aki a Havannai Rádió eszperantó adásait vezeti. – Ha valaki nem dolgozik, azért még ehet, és a legszükségesebb holmikat viszonylag olcsón megveheti. De Lenin vagy Marx azt mondta: aki nem dolgozik, ne is egyék.

– Nem egészen így van! Biztosan arra gondolsz, hogy nálunk mindenkinek jár jegy attól függetlenül, hogy dolgozik-e vagy sem. Szerényen, de mégél azokból a fejadagokból, amelyeket a kormány nagyon kedvezményesen biztosít neki. Ha többre van

szüksége, akkor tíz- vagy hússzoros áron vehet magának bármit.

A fejadagos jegyekre adott áru olyan olcsó; egy munkás akár hat-, hétfőtagú családot el tud tartani, és minimális szükségletei szerint mindenkinek jut. Az igények viszont nőnek, az áru fogy; nem elégszik meg mindenki egy évben egy-két inggel, egy nadrággal, szoknyával, egy pár cipővel...

– Éppen ezért mondom, hogy ilyen értelemben nálatok már kommunizmus van: mindenkinek a szükségletei szerint jut... – Volt ebben némi gúny. Feleségem is jelezte, mert kétszer meghúzta oldalról a nadrágomat.

– Talán félreértettél. De ha azt várod, hogy erre igent mondjak, mert te ezt nevezed az elvont eszme maximális megtestesülésének, akkor jó, legyen igazad! De gyakorlatilag teljesen másképpen alakulnak a dolgok. Áruhiány van..., de erről nem szívesen beszélek...

– Mi sokkal előnyösebb gazdasági és politikai helyzetben vagyunk Európa közepén. Ti két óceánnal vagytok körülvéve, szinte elzárva...

– Ezért is tekint a kubai értelmiség, a vezetés Közép- és Dél-Amerika, Európa és Ázsia felé. Az USA-t nyugodtan kihagyhatjuk, bár földrajzilag legközelebb van. A többi világrész viszont messze esik: drága a szállítás, a kereskedelem. A hatvanas években a szocialista országoktól kapott gépekkel, közlekedési eszközökkel dolgozunk. Havannában a magyar autóbuszparknak talán csak az egyharmada jó. Éjszakánként két-három nem működő járgányból kiszedik a jó alkatrészeket, beszerelik a negyedikbe, hogy legalább az közlekedhessen. Ha pedig valaki nem akarja kivárni a bizonytalan autóbust, akkor gyalog megy, vagy taxiba ül.

Raola meghívott a Havannai Rádió eszperantó adásába, amely minden kedden jelentkezik, és főleg spanyolul népszerűsíti a nemzetközi nyelvet. A harminc perces eszperantó blokk zenével, hirdetésekkel, közvetlen párbeszédekkel tarkított hosszabb műsorban kapott helyet.

Leggyakrabban a nyelv hasznáról, logikájáról, egyszerűségéről esik szó, de Raola ismerteti a szépirodalom gyöngyszemeit is; röviden közli a művek tartalmát. Valójában azonban azokat a propagandisztikus célokat hirdeti, amelyek a népek nemzetközi megértését, barátságát, a béke fontosságát, a háború elkerülhetőségét hirdetik – Zamenhof eredeti gondolatai alapján. Raola egyetlen kérdést sem árul el, mert szeret rögtönözni.

A hatvanas években ajándékba küldött magyar stúdió még viszonylag jól állja a sarat, de a kubai szakemberek szűkös lehetőségeikhez képest már átalakították. Kedvesen társalogva várakozunk a folyosón; bemutatnak a szerkesztőnek, az ügyeletesnek, a rendezőnek. Közben már órák óta folyik a fővárosi élet napi eseményeit ismertető magazinműsor – amerikai stílusban: tele hirdetéssel, zenével, közvetlen társalgással, jó bemondásokkal. Akaratlanul egyes amerikai adások filmekben látott harsányságát, lezserségét juttatja eszembe. Feleségem a folyosón marad.

Kigyullad a piros lámpa. A szignál után Raola elmondja szokásos monológját, aztán hozzám fordul, eszperantóul érdeklődik: hogy tetszik országuk, milyen Magyarországon a nőnap, hányan beszélnek nálunk eszperantóul, majd elszavalja az eszperantisták himnuszát, a *La Espero*-t. Közben az üvegfal mögül integetnek, és jelzik, hogy már öt perce beszélgetünk.

Zene és hirdetések következnek.

„Új érzés jött ebbe a világba” – folytatom a szünet után. A második versszak közepén azt olvashatjuk, hogy a megosztott népek között majd megszűnnek a gátak, és szeretet lesz úrrá minden országban. A legszebb álmok mind valóra válnak, megvalósul a

teljes harmónia.

Ezekről a szép gondolatokról beszélek, lehetőségeit, akadályait taglalom. Raola fordít, egyetért, pereg a nyelve, de a rendező újból integet. A folyosón megrója, hogy a szórakoztató műsorban ilyen komoly dolgokról beszélget velem. Itt a zenéé a főszerep!

Már jóval elmúlt tíz óra, amikor a kellemes hőmérsékletű utcára kilépünk. Most kezdődik az élet: óriási a nyüzsgés, nagy a hangzavar, túlkölnék az autók, mert a sofőrök helyet akarnak szorítani maguknak. Nyilván ez hozzátartozik az itteni „szólásszabadsághoz”, ezért élnek vele.

Meghívtak a központi eszperantó iskolába, amelyben három szinten minden hétköznapi este hattól tizenegyig tartanak foglalkozásokat. A kubaiak kevesebbet alszanak, mert több napfény éri őket, ezért nekik három-négy óra elegendő. A belvárosi kultúrházra és a környező épületekre már ráférne a tatarozás, de másra sem telik a szűkösen kiporciózott állami támogatásból.

Feleségem megjegyzi: milyen furcsa, hogy mindenütt a kék szín különböző árnyalataival találkozunk. Az ablakokban nincs üveg, csak keretből és zsalugáterből állnak. Itt nem kell fűteni, a huzat pedig nélkülözhetetlen.

Húsz csoportban folyik az oktatás, ez legalább 350 tanulót jelent. Többnyire felnőttek járnak, akiknek munkahelyükön kulturális feladatot kell vállalniuk. (Talán a nálunk is honos szocialista brigádmozgalomhoz hasonlóan, közösen művelődnek, szórakoznak.) Az állam tehát támogatja azt a nyelvet, amelynek célja az internacionalizmus terjesztése. Az más kérdés, hogy az országot politikája miatt mégis nagyon elszigetelték, és most, 1988-ban már csak a Szovjetunió támogatja (bélyegeket, borítékokat, képeslapokat, könyveket nyomtatnak – mindössze ennyi a felületes bizonyíték). A közeli USA-t Kuba ellenségnek tekinti. Külföldi hivatalos útra csak a kivételezettek utazhatnak. Az eszperantista számára tehát alig marad olyan cél, amelyet el tud érni ezzel a nyelvvél. Eszperantó irodalmat olvashatna, ha eljutnának az európai mozgalom sajtótermékei, de így, egyedül csak a levelezés marad. És természetesen az a be nem vallott „öncél”, hogy az eszperantót akkor is érdemes megismerni, ha csak nyelvi alapműveltséget ad. Külföldi eszperantista nagyon ritkán vetődik a szigetre. Detlev Blanke és Haszpra Ottó után nekünk jutott ez a megtiszteltetés.

Éppen szünetben érkezünk kísérőimmal. Óriási a hangzavar a szűk lépcsőházban; nagy a nyüzsgés, ezért nehezen jutunk fel a lengőfolyosóra.

– Válasszátok az én csoportomat – mondja Teresa. – Remélem, hogy nem ijednek meg tőletek, és ugyanolyan lelkesen vesznek részt az órákon, mint mindig. – A kezdőknek a nyelvtant tanítjuk. Sajnos felnőtt dolgozóinknak általában hiányosak az anyanyelvi ismereteik. Közben ezeket is pótoljuk. Megismerkednek a nyelvtannal, a szabályokat eszperantóul mondják el. Így tehát a módszer kimondottan beszélgetésre épül, de majd mindjárt meglátjátok.

Megjelenésünk némi izgalmat vált ki, de kényszeredetten vagy udvariasan mosolyog mind a harminc tanfolyami hallgató. Teresa bemutat minket kísérőimmal együtt. Kapunk egy eszperantó könyvet, amelyet találomra kinyitok. A szociális viselkedés külön fejezet.

Most néhány gondolatot idézek belőle magyar fordításban. Két család leírásáról van szó. Az egyik szorgalmas, dolgozó, mert a szülők a kommunista párt tagjai; önkéntes munkát vállalnak a szakszervezetben, a párton belül, tehát lelkesek, aktívak. Természetesen gyermekeik is dicséretes eredményeket érnek el az iskolában. Szépek, jók és in-

telligensek. Egy másik család szemben lakik. Mindenki dologtalan, gyerekeik rosszul tanulnak. A lusta apa azt mondja: „Ha pénzem lenne, kocsit vennék.” Erre a lusta anya így replikázik: „Ha kocsink lenne, autóval járhatnánk moziba.”

Ezeknek a társadalmon élőlősködő szülőknek a gyermekei mindig ezt mondják: „Ha jó szüleink lennének, jobb tanulók lehetnénk.”

Teresa óráján csak ámulok. Érvel, magyaráz, cáfol, bizonyít, humorizál, példákat ír a táblára – és állandóan kérdez, válaszokat vár (kérdve kifejtő módszert alkalmaz). A baj persze az, hogy a középkorúak vagy még idősebbek passzívan szemlélik. Nehéz kihúzni belőlük egy szót vagy mondatot. Érthető, hiszen a spanyol nyelvtannal sincsenek tisztában. Hiányos az általános műveltségük; óra előtt Teresa éppen erre célzott. Szerencsétlenségemre – bár a feleségem nagyon csitított – a szünetben szóvá teszem.

– Nagyon tetszett az órád, szerintem akármelyik európai egyetemen előadhatnád az eszperantó nyelvtant. De bocsáss meg, az az érzésem, hogy talán hasznosabb lenne ezeknek a középkorú embereknek a nyelvtant spanyolul elmagyarázni, mert...

– Akkor vétenék az eszperantó alapszabálya ellen! – tiltakozik. – Ugyanis ezen a nyelven mindenki szót tud érteni: kommunista a kommunistával, író az íróval, tanár a tanítványával. Ha én most spanyolul adnám le az anyagot, akkor ebből az következne, hogy az eszperantó nem alkalmas a nyelvtan tanítására.

– Ne haragudj, de úgy vettem észre, hogy sokkal egyszerűbb és gyorsabb lenne, ha hétköznapi társalgást tanítanátok, közben a nyelvtant spanyolul magyaráznátok el. Rengeteg idő felszabadulna, így a szókincset jobban lehetne bővíteni. Ez az általad alkalmazott grammatizáló módszer az élő nyelvek tanításában nem vált be. Egyébként a nyelv a kommunikáció eszköze...

– Ezeknek az embereknek EZ kell! Vizsgáznak is belőle. Tehát meg tudják tanulni. A kubai ember egyébként sok mindenre képes – kissé fenyegetően néz rám –, csak ezt még nem mindenki tudja.

Beszélgetésünk már kezd kínossá válni. Szerencsére odajön hozzánk Jesus Castillo, a Kubai Eszperantó Szövetség titkára, és a haladók csoportjába kísér. Ebben a teremben is Cseh-módszerrel (direkt módon, egy nyelven) folyik az oktatás, de itt már hétköznapi témákról beszélgetnek. A közlekedéssel kapcsolatos dialógusokat alkotnak. A táblán, a falakon különböző szemléltető képek, amelyek alapján a kolléga tematikus egységben tanítja a szavakat, kifejezéseket. A hallgatók példamondatai lassan születnek meg. Ez pedig ismét azt bizonyítja, hogy az eszperantó könnyűsége relatív. Kinek nehéz, ki sajátítja el játszva? Több tényezőtől függ: például az életkortól, előképzettségtől, mennyi időt fordít rá, mi motiválja, milyen emberi kvalitásai vannak (lényeglátás, kombinatív készség, kitartás, koncentráció, szorgalom stb.).

Feleségem kerül sorra. Köszönti a napfényes Kuba jelenlévő eszperantistáit, kedvező benyomásairól, örömeiről beszél. Megtapsolják, majd én következem. Bemutakozásom után Magyarországról mesélek. Aztán nagy meglepetésemre olyan kérdéseket tesznek fel, amelyek az egész kubai helyzetre, politikai nevelésre és agitációra rávilágítanak.

„Azt hallottuk, hogy a magyarok már nem építik a szocializmust. Miért nem?” „Miért nem segítenek többet Kubának a gazdag szocialista országok?” „Hogyan élnek önöknél a kommunisták?” „Győzni fog-e a világforradalom?”

1988-ban már egészen biztosan lehetett tudni, hogy az a bizonyos „világforradalom” halálra van ítéelve. Természetesen vendégségben, ilyen élesre kihegyezett kérdésekre, nem lett volna illendő őszintén válaszolnom. A politikusok szokásos mellébeszélését választottam.

9. Ajándék a paraszt elvtársaktól

Kubában állandóan kellemes a hőmérséklet, nincsenek jól elkülöníthető évszakok. Márciusban még gyakran borítják felhők az eget, de az állandóan fújó hűvös szél hamar szétkergeti őket, hogy aztán újabb sorokba rendezze a fehér pamacsokat. A nap olyan erősen tűz, hogy a zárt felhőrétegen keresztül is le lehet barnulni. A sugárzás átmelegíti a tested, egész nap kellemes érzés kerít hatalmába, ám ha nem vigyázol, estére felhőlyagosodik a bőröd. Természetesen ez a helybeliekkel nem eshet meg, hiszen ők kreol vagy fekete bőrűek. A világosbarna bőrszín az európaiság szimbóluma. Mint ha az ilyen emberek az egykori spanyol gyarmatosítók leszármazottai lennének, és nem az Afrikából behurcolt rabszolgák késői utódai. Ez pedig kimondatlanul is előnyös, vigasztaló, felemelő számukra.

Azt írják az útikönyvek, hogy a turistának örökre emlékezetébe vésődnek Kuba pálmafás szavannái. Valóban így lehet, ám amerre mi jártunk, csak elvétele akadt néhány szárazsággal dacoló pálmafa vagy bokor. A négy éve tartó aszály hatására minden teljesen kiszáradt. A szigeten közel száz különféle pálmafaj él, köztük a délceg királpálma, amely 20-25 méter magasra megnő, derékban megvastagodik, leveleit tetőfedésre, törzsét építkezésre, magvait állatok etetésére használják. Aztán vannak pोकos pálmák, amelyek törzse négy-hat méter magasságban két-három méter hosszan kiszélesedik. Hasuk belül üreges, és csónak, teknő vagy más használati tárgy készíthető belőlük. Amikor az útikönyvekben felsorolt növényekről, állatokról érdeklődünk, azt válaszolják, hogy nyáron fordulnak elő, egyesek már kipusztultak vagy csak rezervátumokban láthatók.

Szakemberek szerint a sziget rendkívül gazdag édesvízben, de a hiányos infrastruktúra miatt nincs lehetőségük, hogy a föld mélyéből kiemeljék. Így aztán a növénytermesztéshez az öntözést sem sikerül biztosítani.

A szigetvilág területe 110 092 négyzetkilométer. A központi sziget elég nagy ahhoz, hogy a tengeri áramlások ellenére belsejében kialakuljanak a szárazföldi éghajlat jellemzői, például a nagyobb napi és évi hőingadozás. Közel fekszik az észak-amerikai kontinenshez, így télen hűvös légtömegek zúdulhatnak a szigetekre. A márciusi télben-tavaszból előfordult, hogy este föl kellett vennünk a pulóvert. A melegítő hatást a sziget északi partja előtt haladó Golf-áramlat egyik ága, az ún. kubai visszaáramlás váltja ki.

Balázs Dénes Közép-Amerika és a Nyugat-indiai szigetek című könyvében azt olvasom, hogy a leghidegebb hónap február, mert az átlaghőmérséklet 22,1 fok, a legmelegebb júliusban, augusztusban van, amikor a csúcs gyakran eléri a 38-40 fokot. 1966 és 1976-s közötti adatokról van szó, azóta a klíma módosulhatott.

Szállodánk kiemelkedik a málladozó vakolatú épületek közül. Valamikor amerikai milliósok szállhattak meg benne; erre utalnak a színpompás étterem márvány asztalai, a díszes oszlopok és a hatalmas arany szegélyűtükörök – a padlótól a mennyezetig. A fekete és a fehér szín árnyalatai mintha hűvösebbé tennék a levegőt. Ehhez persze jelentősen hozzájárul a légkondicionálás.

Gyakran találkozunk havannai eszperantistákkal. (Miért éppen itt? Nem tudjuk.) Nem sejtik, hogy iskolapéldáját adják annak, ami valójában magyar „járvány” is. A neve: összeférhetetlenség, irigység, rosszindulat. Megfordulnak orvosok, ügyvédek, a

két évvel ezelőtt alakult Kubai Eszperantó Szövetség vezetői, rádióriporterek, újságírók, angoltanárok. Magyar népdalok kottáit, prospektusokat, könyveket, újságokat (Hungara Vivo) népművészeti tárgyakat hoztunk ajándékba. Olykor többféle társaság gyűlik össze, és mindegyik félrehúzódva várja, mikor megyünk oda hozzájuk. Nem akarnak szóba állni egymással. Miután erre néhányszor rákérdezek, négszemközt elárulják: X utálja Y-t, Z pedig komolytalan és karrierista, de nehogy NN megtudja, hogy K-nak eszperantó könyvet adtam, mert akkor megharagszik; P-vel nagyon vi-gyázzak, mert a nép ellensége, de ezt igen jól álcázza. F nem tud jól eszperantóul; B nagy hibát követett el, mert amikor együtt ebédeltünk, magával hozta a feleségét, így jogtalanul használta a Kubai Eszperantó Szövetség (KEA) számláját.

A havannai eszperantó iskolában tartottam néhány órát. Mivel a fővárosi eszperantisták régóta próbálják elérni, hogy a nemzetközi nyelv helyet kapjon a felsőoktatásban, ott-tartózkodásunk kapóra jött. Közel száz angolul beszélő tanár, hallgató volt kíváncsi vitaindítómra. Ezt követően számos „negatív” kérdés merült fel, vagyis antipatikusan szóltak hozzá.

Miért kellene a kubaiaknak eszperantót tanulniuk, amikor gyakorlatilag nem utazhatnak külföldre? Európában egymás mellett vannak az országok, náluk viszont a „szomszédok” csak repülővel vagy hajóval érhetők el. Ha pedig valaki megtanulja, nincs kivel gyakorolnia, így aztán elfelejti. A közép- és a dél-amerikai kontinensen egyébként megvan a nemzetközi nyelv: a spanyol. Szinte minden nyomdaipari terméket a Szovjetunióban állítanak elő, így nincs arra lehetőség, hogy nagyobb tételben adjanak ki eszperantó nyelvkönyveket. Nemzetközi nyelven ellenséges nézetek is bejuthatnak az országba. Akinek azonban kedvük van, nyugodtan tanuljanak eszperantóul, mert Kubában szabadság van.

Megérkezik Ciego de Avila-ból levelezőtársunk, Amparado. A kubai ananásztermesztés egyik központjába megyünk, ahol már megszervezték a tanfolyamokat, előadásokat. Büszkén meséli, hogy tulajdon két kezével építette fel modern, kétszobás házat. Igaz, még nincs teljesen kész, de minket már megfelelő körülmények között tud fogadni.

Kora reggel indulunk. A pályaudvaron katonás rend uralkodik. Egyenruhások ellenőrzik a jegyeket, és a vágányokhoz csak az utasokat engedik be. A vörösre festett szerelvény elején Kandó-mozdony! Emlékszem, hogy a 60-as évek egyik legnagyobb hazai technikai szenzációja volt a Kandó Kálmán elektromérnökről – a feltalálóról – elnevezett Diesel-mozdony. Nyilván a kubai forradalom győzelme után internacionalista segítségként kaptak tőlünk néhány vonatot. Jó, hogy több van a szerelvényekből, különben meghibásodás esetén nem lehetne az alkatrészeket pótolni. Az Ikarus-buszok esetében már írtam erről.

Nyolc és félórai utazás után végre megérkezünk Ciego de Avila-ba.

Az állomáson elsősorban eszperantisták várnak. A szokásos, eltervezett beszédfordulatok után nehezen szólalnak meg, mert életükben először találkoznak külföldiekkel. Később azonban fokozatosan belejönnek a beszélgetésbe. Csomagjainkat a járási pártbizottság „kocsija” viszi. Nem véletlenül került a szó idézőjelbe. Egy özönvíz előtti, szovjet gyártmányú járgányt neveztem így, amelyről már nem lehet megállapítani, milyen márkájú volt. Műszerfala csupasz drótokból áll, egyetlen kijelző sem mutatja,

hogy a tákolmány valamikor jobb napokat is megélt. Az ajtókat madzaggal kötjük be, az üléseket sámlik helyettesítik. A masina köhög, pöfög, füstkarikákat ereget, rángatózik, meg-megáll, mint a makacs öszvér, de azért csak haladunk előre. Kíséretünk gyalog követ, a gyerekek néha előrefutnak.

Sofőrünk, Pedro mosolygós fickó. Alkalmi tolmácsunkon keresztül tudatja, hogy rendkívül büszke a kocsjára. Azért az övé, mert senki más nem mer beleülni, és használni sem tudná. A viharvert sofőrülés és a két sámli között guggoló tolmács még hozzászól: „Ne vegyétek komolyan! Pedro nagyon vidám fiú, képes eltúlozni a dolgokat...”

A mögöttünk lévő, ruhákkal letakart ketrecekből tyúkok kárálása hallatszik. Nem tudjuk mire vélni a rögtönzött „koncertet”. Pedro azonban megmagyarázza:

– Semmi vész, csak ajándékot gyűjtök. A paraszt elvtársak felajánlásokat tettek, ezeket átváltották tyúkokra. A pártbizottságon dolgozók munkáját szimbolikusan így ismerik el. Értitek, ugye? – Magyarázatához furcsa képet vág, hunyorít, kacsintgat. Nem tudjuk, mennyire vegyük komolyan. A tény azonban tény marad: tyúkok kotkodácsolnak, és egy baromfiudvar szagát árasztják szét a járgányban. Nem szagolgatunk, inkább a sámlin-ülést gyakoroljuk – hol összekapaszkodva, hol egymásnak ütődve-verődve.

Alig mentünk háromszáz métert. Kikászálódásunk után rögtön szembeötlik, hogy poros az utca, nincs közművesítés, folyik a szennyvíz mindenfelé, deszka- és bádogviskók sorakoznak. A villanyoszlopokból ítélve itt csak áram van. A tákolmányok egymásra épültek, hátul néhány négyzetméteres kerttel. Itt-ott egy fa nő benne, de általában lomtárnak használják.

Amparado háza impozáns méreteivel és téglafalaival kiemelkedik a többi közül – bár csak félig van készen. Bemutatja feleségét.

– Nálunk szinte senkinek sem sikerül egy ilyen vállalkozást megvalósítania. Bizonyítanod kell, hogy törvényes úton szerezted a szükséges pénzt. Aztán jön az engedélyeztetés, amely igen hosszú procedúra. Építőanyag pedig gyakorlatilag nincs, de utánjárással, ügyeskedéssel mégis beszerezhető. Ez a nappalink. Legtöbbet itt tartózkodunk, van lemezjátszóm és írógépem. Igazi bútorok még sajnos nincsenek. Ott hátul, az a hosszú helyiség a konyha. Onnan ki lehet menni a kertbe vagy udvarra, ami persze nem igazi, mert alig néhány lépés hosszú.

A realitás kedvéért most hozzáteszem, hogy a szilikátszerű téglából épült ház falain nincs vakolat, a szobáknak nevezett helyiségek belső falai hiányoznak. Ha az ember a folyosónak nevezett „gyalogjárón” jobbra vagy balra néz, akkor éjjel-nappal szabadon betekinthet az ott tartózkodók hétköznapijaiba. A kubai építészetre egyébként jellemző a hosszú, egyenes folyosó – nyilván mindkét oldalról fallal –, hogy hűsítő huzatot lehessen csinálni. Ha megtehetik, hatalmas, kövezett nappalit alakítanak ki, amelyben általában a konyha, ebédlő, társalgó is helyet kap. Nagyobb helyiségben kevésbé fülledt a levegő.

A tulajt gyakran meglátogatták barátai, akik az utcáról tévedtek be, mert sohasem láttak még európaiat, ráadásul házaspárt. Ezerszer meghallgattam spanyolul, eszperantóul, hogy én egy híres professzor vagyok, személyes meghívására érkeztem hozzájuk nejemmel. Feleségem pedig külön éke házának. A harmadik, majd negyedik pohár saját főzésű rumja után még ennél furcsább dolgokat is mesélt az utca népének. Ismerősei kezünket szorongatták. A „rumos Amparado” rosszul tűrte, ha számára

evidens dolgokra rákérdezünk. Olykor éjfél körül kézen fogva vezetett ki az utcára, hangos szóval összezsúfította a környéken lakókat, aztán szónokolt valamit, majd teljesen váratlanul hozzám fordult: „Ezek az elvtársak azt akarják, hogy mondj nekik valamit!” „És mit mondjak?” „Teljesen mindegy, majd én lefordítom.”

Mit lehetett ilyen kényszerhelyzetben tenni? Üdvözöltem a hallgatóságot, elmondtam honnan jöttünk, bemutattam a feleségem. Alig jutottam el a harmadik-negyedik mondatig, házigazdám már fordította. Pontosabban ferdítette. Nem zavartatta magát, két-három percig beszélt, míg újból szóhoz engedett jutni. Aztán ugyanígy ismétlődött néhányszor, de Amparado beszédteljesítménye háromszorosára nőtt. Nem érdekelte, mit mondtam. Amennyire ki tudtam következtetni: politizált. Fidel Castro, kommunizmus, szocializmus... Venseremos – győzni fogunk! Rendkívül szokatlan, sőt félelmetes volt, hogy a röpgyűlésre kiugrasztottak abszolút közömbösen hallgatták a lelkesítő mondatokat. Bambán bámultak, és ez elárulta elfojtott érzéseiket.

Aztán ugyanolyan hirtelen, ahogyan elkezdődött, vége szakad a bemutatónak.

10. Szavaink mesteri elferdítése

Antonio ügyvéd irodájába invitálnak. Kellemes meglepetés ér, mert több eszperantista fogad: Manuel angol szakos tanár, a 65 éves Lamas, Kuba legidősebb eszperantistája, Ricardo és Fernando a város mezőgazdasági főiskolájának két tanára, valamint három főiskolai hallgató.

Az asztalon éppen a tavaszi, gyümölcszegény időben, tiszteletünkre bőségesen kínálja magát az ananász, banán, narancs, citrom, papaja.

Lamas 1963 óta ismeri a nyelvet, szívesen gyakorolná, ha lenne kivel. Nagyon szeret levelezni, ez az egyetlen hobbija. Folyamatosan, választékosan fogalmaz; gyakran megkérdezi, megértjük-e, amit mond. Előkerül egy üveg fehér rum.

Most választanunk kell, de nem szeretnénk vendéglátóinkat megsérteni. A gyümölcsöket és a rumot is szívesen megkóstolnánk, viszont a kettőegyütt „túlzás” lenne.

– Tudom, hogy szeretitek a gyümölcsöt. Egyetek, mi majd iszunk az egészségetekre... Ti pedig egyetek a mi egészségünkre!

Jót nevetünk Amparado kijelentésén.

Először a papajából veszünk. Különleges ízt várunk, de nagyon ismerősnek tűnik – a sárgadinnyére emlékeztet.

– A kubaiaknak általában három nevük van, de szerencsére nem kell mindet használniuk – magyarázza Antonio. – A családnév, mondjuk Castillo, a keresztnév, például Fernando, a harmadik általában annak a szentnek a neve, akinek születésnapja éppen ünnepe volt. Mindenki saját maga dönti el, hogyan szólítsák.

– Szeretnék kérdezni valamit – mondja Amparado. – Mi tudjuk magunkról, hogy nem vagyunk nagyon pontosak. Az idő nálunk nem számít. Aztán ki meddig bírja, várja a másikat. Hogy van ez nálatok?

– Tegyük fel, hogy találkozót beszélek meg valakivel este hétre. Ha nőről van szó, akkor öt perccel korábban megjelenek, viszont a hölgy nem árt, ha öt-tíz perccel később jön. Azért van így, mert a nőnek nem illik egyedül le- és fel sétálnia az utcán. Igaz a mai fiatalok ezt már nem tartják be.

– Á, nálunk ilyen szempontból egyenjogúság van! Például a múltkor a nejem vásárolni hívott; éppen levelet írtam neked, és nem akartam abbahagyni. Várt rám egy órát. „Ugyan, kedvesem, mondta, mi az az egy óráska, te viszont két évig udvaroltál nekem, az sokkal hosszabb volt, mert ki kellett várnom, hogy a tiéd lehessen.”

A társaság illendő nevetéssel honorálja Amparado élcelődését. Ilyen szöveg hallatán otthon érezzük magunkat. Kiderül, hogy Kubában csak két évvel ezelőtt jött létre az országos szövetség. A kulturális minisztérium minden kezdeményezést támogat, mert az eszperantó hasonlít a spanyol nyelvhez, és eszmeisége minden kubaihoz közel áll. Semleges nyelven szót érteni a világ minden népével, hirdetni, hogy a szocializmus boldogságot teremtő rendszer – ez aztán csábító cél!

Így vélekedtek vendéglátóim, akiket udvariasságból kénytelenek voltunk meghagyni ebben a meggyőződésükben.

Ciego de Avila hozzávetőlegesen a nagy sziget közepén terül; magán viseli a spanyol és az amerikai telepések építészeti stílusát. Csöndes város. Az egyik magyar nyelvű útikönyv külön felhívja a figyelmet, hogy ide nem érdemes betérni, mert nincs semmilyen látnivaló.

Mezőgazdasági település, ahol téeszekben termelik az ananászt, citromot, narancsot. Hiányoznak a gépek. Csak a kisebbség dolgozik, de mindenki ügyeskedik.

A piacokon jegy nélkül lehet vásárolni friss, vagy a hűtőházakból szállított gyümölcsöt, zöldséget. A magyar pénztárcához képest rendkívül olcsón. Az 1988-as árfolyamnak megfelelően egy pezo 13 forint volt. Ennyiért lehetett kapni fél kiló uborkát, egy kiló narancsot, egy kiló banánt, egy kiló krumplit. Nem külön-külön, hanem mindet együtt. Vajon ilyen állami dotáció mellett meddig lehet tartani az alacsony árakat? A felnőtteknek van egy füzettömbjük, amelyben szerepelnek a havi fejadagok; vásárláskor bejegyzik az áru mennyiségét. Érdekes, hogy a paradicsomot teljesen zölden fogyasztják. A rózsaszínű túlságosan érettnak számít, de ugyanígy vannak a banánnal is, amelyet teljesen zölden árusítanak. Aztán otthon mindenki maga érlelgeti. Alig látható rajta az első sárga „pír” már az asztalra kívánczik. A főzőbanánt teljesen zölden, karikára metélve olajban megsütve, köretként tálalják, a burgonyához hasonló íze van. A krumplira emlékeztet a jam gyökér is, amely főzés után rózsaszínné válik és szétnyílik.

Egyik alkalommal egy pótkocsis teherautó ömlesztve vitt arany-sárga narancsot, banánt, citromot, halvány rózsaszínű paradicsomot; folyt a lé mindenfelé.

– Már ne haragudj, hogy megemlítem – fordultam Amparadóhoz –, de ezeket a finomságokat nálatok ilyen összevisszaságban szállítják?

– Ezek aligha „finomságok”! Állatoknak való mindegyik, mert romlott. Na, most láthatod, azért csak van nálunk árubőség, még a disznóknak is jut ilyen desszert.

Amparado házának a teteje lapos volt, ezért napozásra csábított. Csak néhány kakusz árválkodott rajta virágcserepben az ég áldását hiába várva. A magunkkal hozott plédre fekszünk, elnyúlunk az energiát sugárzó betonon. Lehunyjuk a szemünket... Már-már elszunnyadunk, amikor több irányból is kiabálást hallunk. Felülünk. A környező házak ablakaiban, a bádogvisek tetején aggódó emberek sorjáznak. Amparado magyarázza meg a helyzetet:

– Én mondtam, hogy mehettek napozni, de hozzátettem, nálunk ez nem szokás, tehát nem tudom, hogyan reagálnak a szomszédok. Láttátok? Nagyon aggódtak értetek. Szédülés, rosszullét, halál... Mindez előfordulhat a napon. Ezt akarták megakadályozni. Ezért kiabáltak.

Egyszer, kora reggel arra ébredtünk, hogy Amparado felesége (Felicite) sírva panaszkodott férjének. Ő azonban csak hallgatott, legfeljebb nyugtatni próbálta egy-két halk szóval. Arra a következtetésre jutottunk, hogy ellenünk van kifogása, mert megzavartuk hétköznapijait. Nekünk ugyanaz a véleményünk. Korábban arról volt szó, hogy több családnál szállásolnak el, mert másoknak is gyakorolniuk kell a nemzetközi nyelvet. Mégis órákon át kellett „puhítanom” vendéglátónkat, mert nem akart elengedni. Először még logikusnak tűnő érvekkel hozakodott elő, de később már az volt az érzésünk, hogy csak a nyelvgyakorlás miatt vitatkozik velünk. Az európaiak – mondtam – általában külön szobában alszanak, ahová bármikor félrevonulhatnak, ha szükséges, bezárhatják. Mire Amparado: „Itt nem lop senki!” Európában korábban fekszenek – folytattam a meggyőzést. Hét óra az eltolódás. Az itteni szokások szerint éjjel kettő körül kell nyugovóra térni családoddal együtt. Ez nagyon fárasztó.

– El tudom én intézni! Úgyis folyamatban van a téglai igénylésem; holnap kihozzák, holnapután egy falat húzok a szobátok elé.

Nem tudom végül mi volt az, ami meggyőzte. Mondtunk olyat is, hogy Indiában az utcán laknak, Kínában csónakokban, Európában szobákban, mert ott ilyenek a körülmények, a szokások.

11. Hamis tolmácsolás és örömnep

Manuelékhez költöztünk. Ez a magas, kisportolt férfi, szintén angol szakos középiskolai tanár volt, de ott-tartózkodásunk alatt egyszer sem ment be iskolájába. Viszont igazgatónője kétszer látogatta meg. Miután ajándékokkal távozott (pulóver, garbó, szandál), a ház ura további szabadságot kapott. Manuel a kiskapukat kereső, mindenáron boldogulni akaró kubaiakhoz tartozik. Mindenbe belekóstol, amiben némi pénzt, előnyt sejt; kapcsolatokat épít, ügyeskedik, vásárol, elad, közvetít, a fejadagon felül is beszerzi az árut. A külföldiek számára fenntartott boltba mindig elkísért. Válogatott, mondván, csak fizessem ki, majd otthon tisztázzuk az anyagiakat. Aztán öt-hatszorosan mindent továbbadott. Velünk azonban nem rendezte a számlákat. Sok ismerőse, barátja volt a városban, így könnyedén szervezte meg a kirándulásokat, iskolalátogatásokat. A közeli gyermekusodába járhattunk napozni, mert ott nem feltűnő, ha „téli” úszkálunk, vagy fürdőruhában székeken ülünk a 28 fokos melegben. Portugálul és koreaiul tanult. Mindenáron magyarul akart nekem köszönetet mondani, hogy gyakorolhatta az eszperantó nyelvet. Nehezen tudtam meggyőzni, hogy anyanyelvemet rettentően nehéz megtanulni. Ha már mindenáron írni szeretne, akkor tegye meg eszperantóul. Spanyol vagy kubai illemkódexet sértettem meg ezzel a visszautasítással? Mert ez a levél eszperantóul sem született meg. Egyébként Manuel elmesélte, hogyan lehet Kubában lakáshoz jutni. Két évig kapta a teljes fizetését, és az építkezésen segédmunkásként kellett dolgoznia. Később, amikor már kiválaszthatta saját lakását, szakemberek irányításával kulcsrakész állapotba kellett hoznia. Rendkívül kedvezményesen vásárolhatta meg. Sőt a lakótelep egy másik épületében is így munkálkodott, ahol szülei laktak.

Ciego de Avila-tól húsz kilométerre van egy kísérleti citrom- és narancsültetvény. Az iskola egy ötvenhektáros gyümölcsös közepén, öt-hat méteres betonoszlopokra épített, fehér kőépületben található. Az egyenruhás diákok egymást túlkiabálva, lökdösődve mennek fel a széles lépcsőn az épülettel egy szinten kialakított betonudvarra.

Tanárok jönnek, és felsorakoztatják őket a nemzeti zászlóval díszített emelvény előtt. Amparado titokzatos marad. Hiába kérdezzük, milyen ünnepségbe csöppentünk, csak „öntudatosan” mosolyog. Később az igazgató beszédéből derül ki, hogy a középiskolások délutánonként felnőttekkel együtt művelik az ültetvényt. A gyerekek elsősorban szedik, válogatják a gyümölcsöt. Minden tervidőszak végén értékelik teljesítményüket. Kiosztják a dicséreteket, a brigádok természetben kapják meg jutalmukat, aztán szabadon árulhatják a piacon. Jövedelmük felét be kell fizetniük az iskolának.

Váratlanul a nevemet hallom, amit óriási ováció követ.

– Most pedig téged akarnak hallani.

– Eeengem?! És mit mondjak?

– Ismersz már! Amit akarsz, és amit csak tudsz – válaszolja Amparado cinikusan.

Üdvözlő szavakkal kezdem, bemutatom a feleségem, mesélek magunkról, utazásunk céljáról. Ezek mind olyan dolgok, amiket nem szokás mondatonként megtapsolni. A helyzet azonban abnormális. Amparado ferdítéséből ítélve dicsérem a kubai rendszert, a szocializmust, Fidel Castrot, a forradalmat, az önzetlen, baráti segítséget nyújtó Magyarországot. Beszédem szinte népünnepélybe megy át: ujjongás, hosszan tartó ütemes taps, majd... „Venceremos”...

Nagyon bosszant, hogy ismét becsapnak. Hogy rémálmaimat még jobban fokozzák, egy fiú ugrik fel az emelvényre művirágcsokorral. (A nagy meleg miatt a gyorsan hervadó, természetes virágokat nem szokták letépni.) Tökéletes orosz nyelven köszönt, s egyben megkér, hogy beszéljünk egy kicsit, mert az iskolában senki sem akarja elhinni, hogy ő ismeri a nagy Szovjetunió nyelvét.

Csend. Mintha kiürült volna a tér. Aztán a hangszórók oroszul harsogják: José szülei diplomaták, és velük együtt öt évet töltött Leningrádban. Három éve jöttek vissza, de azóta se tudta bizonyítani orosz tudását, mert nem volt kivel beszélnie. Felteszünk neki néhány kérdést. A fiú tökéletesen válaszol, aztán a végén spanyolul mondom ki a végszót: „Perfectamente!”

Robbanásszerűen tör ki az ováció. A tanárok ölelgetnek, gratulálnak. Josét társai vállukon viszik a helyére. Ampardo is megölel, majd színészkedve ennyit mond: „Ankaŭ vi estis <<perfectamente>>.”

Szokatlan időben, este nyolctól tizenegyig tartom az órákat. Európai és magyar mozgalmatörténet, irodalom, társalgás, vita az eszperantó szerepéről. A nyelv oktatásának módszertana is mindig sorra kerül. Közben szokatlan kérdéseket tesznek fel.

– Gazdag ország-e Magyarország? (Kifejtem, hogy relatíve igen; például Jamaicához vagy Kubához képest.)

– Kézpénzért azt vesz az ember a boltban, amit akar? És annyi inget vásárolhat, amennyit szeretne?

Igennel válaszolok.

– Akkor biztosan veszel vagy hatot.

– Nem – felelem –, mert otthon már van néhány, és többre nincs szükségem.

– Fizetésed hány százaléka kerül egy ing?

– Maximum öt-tíz százaléka.

Leírhatatlan csodálkozás, és hitetlenség az arcokon.

– Ha ilyen olcsó, akkor miért nem veszel hatot? Mert aztán elfogy.

– Tévedés. Az ing – említhetnék bármi mást – nem fogy el, van bőven.

– Na, ez hihetetlen. Akkor nálatok másfajta szocializmus van.

– Meglehet. Európa gazdagabb kontinens, mint a ti szigetetek, történelme másképpen alakult. Mi a gyarmatosítást sokkal enyhébb formában éltük át. Az országok egymással szomszédosak, jobban tudunk kereskedni.

– És mit adnak jegyre nálatok?

– Semmit. Mindent kézpénzért lehet vásárolni.

– Na, ez már mese! De tegyük fel, elhisszük. És bocsánat, hogy megkérdezem: akkor miért jöttetek a mi állítólagos szegény országunkba?

– Megismerni benneteket, és ha tudunk segíteni az eszperantó tanulásában. Így megérezhetjük a barátság melegét, láthatjuk a kubai emberek őszinte lelkesedését.

– Ezt most nagyon jól mondtad, a többit pedig felejtjük el!

A KLTE-n tanuló egyik kubai lánytól hoztunk levelet. Itt annak van elsőbbsége, aki a legerősebben nyomja a kürtöt. A „mi” járgányunkon nincs ilyen, minden kocsit magunk elé engedünk. Most már tudom, miért nem vezethet külföldi Kubában. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen magyar szakos Magdalena Inés szülei szívélyesen fogadnak. Kuttyák haladnak át libasorban a ház szobáin. Már nem először látunk

ilyet. Csont és bőr mindegyik. Csöndesek, megadják magukat a sorsnak. A ház túlsó végén kísértálnak az ajtón. Ez itt legalább annyira természetes látvány, mint nálunk a falusi házakban a macskák.

Magdalena asszony a kubaiak számára elmaradhatatlan hintaszékben a fényképalbumot lapozgatja. Bemutatja családfáját, gyermekeiről húsz percet regél. Aztán a nagy kubai hurrikánok következnek, majd a szomszédok életrajzát mondja el. Amparado csak elvétve fordít, a látszat kedvéért. Nem értti, amit a ház úrnője mond.

– Spanyolul beszél talán, de olyan egyéni nyelvjárásban, hogy csak minden ötödik szavát tudom felfogni. Talán valamilyen afrikai törzs kiejtését örökölte – magyarázza, majd gondol egyet, aztán saját értelmezésében tolmácsolja Magdalena asszony szózuhatagát. Ebben aztán a kutyahústól az esküvőjére való meghívásig minden szerepel. Alig bírjuk türtőztetni magunkat, végül egy jó óra múlva, tolmácsom szerint a ház asszonya így fejezi be monológját: „Kérem, mondják meg a kislányomnak, hogy ne napozzon, mert rákot kap. Vigyázzon a magyar fiúkkal, mert elcsábítják. Ne egye azokat a fűszeres magyar ételeket, mert észre se veszi és meghal. Ne fesse magát, mert egy kubai lány akkor szép, ha spanyol. Ne bukjon meg a vizsgán, mert az nagy szégyen lenne köztársaságunkra nézve. Minden nap várja itthon a vőlegénye, ha elcsitult a szél...”

Meghívást kaptunk Camagüey-be, ahol egynapos program keretében a várossal és a helyi eszperantistákkal ismerkedhetünk meg. Reggel ötkor már Ciego de Avila néptelen utcáit rójuk. Amparado szerint a buszok vasárnap reggel sokkal bizonytalanabbak, mint máskor. Ha műszaki hibásak, akkor katasztrófa van, mert vasárnap a szerelők nem dolgoznak; egyébként is két-három járgányból kell egyet összerakni alkatrészhiany miatt.

Mégis rohanunk a bizonytalanságba. Ha legalább félig megtelik egy busz, akkor van remény. Menetrend nincs.

Érdekeseek ezek az utcák, mert sehol sincs kerítés; az árkádos, oszlopos előtéren – amely a lakóházak a része – vezet a gyalogjáró. Estefelé amikor már csökken a hőség, ide ül ki a család. Egy-két hintaszéket is kitesznek, folyik a pletyka, bámulják a járókeleket. Most azonban csönd van, csak ötfős csapatunk csörtetése hallatszik.

Társaink három irányba indulnak érdeklődni. Közben figyelik, hogy a hangosbemondó mit közöl; ha nekünk szól(na) az információ, akkor a megfelelő helyre kell(enne) rohannunk. Lógó orral egymás után jönnek vissza. Ha most nem indulunk el, akkor csak délután mehetnénk. Váratlanul megtudjuk, hogy a Camagüey-be tervezett járat műszaki okok miatt kimarad. Amparado dühös lesz, és elrohan intézkedni. Megszoktuk már, hogy rá külön törvények vonatkoznak. Nem derült ki, a többiek sem kérdezték, kivel beszélt, de tíz perc múlva már egy olyan buszban ülünk, amelyről a hangos bemondónak nem volt tudomása. Vagy 10-15-en mégis felderítették ugyanezt a céljáratot.

Camagüey körülbelül húsz kilométerre fekszik Ciego de Avila-tól. Az ország harmadik legnagyobb városa, 300 ezren lakhatják. Tartományi székhely, egyben az ország egyik legfontosabb mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi központja. Több szép központi tere van, sok a szűk, zegzugos utca; a földszintes házak egymáshoz simulnak. A régi spanyol építkezési szokásoknak megfelelően földig érnek a rácsos ablakok.

Néhány órás városnézés, majd hamisítatlan kubai ebéd után, amikor már gyengülnek a nap gyilkos sugarai, az egyik iskola tornatermében tolong néhány eszperantista

összes családtagjával, rokonával, ismerőseivel együtt. Az utcáról folyamatosan érkeznek az érdeklődők. Az erre az alkalomra felállított színpadon dél-amerikai számokat játszik egy helyi zenekar. Később az tanulók adnak ízelítőt a vérpezsdítő táncokból. Aztán eszperantóul szavalnak felnőttek, iskolások. Nagy meglepetésünkre Baghy-vers és Kalocsay-fordítás is elhangzik. Ismét zene és tánc...

A közönség soraiból egyre többen ugranak fel a színpadra, akaratunk ellenére magukkal húznak. Az izgő-mozgó, temperamentumos, duhaj társaságban úgy érezzük magunkat, mint akik most tanulnak járni. Nekik viszont lételemük a tánc.

A program további részét, amelyben Magyarországról és kubai benyomásainkról beszélénk, elmossa a vidám néphangulat. Amikor már majdnem összerogyunk, Amparado megment a fizikai megsemmisüléstől. „Most már hagyjátok abba, mert tudtam egy buszt szerezni, és a sofőr nagyon siet.”

12. Rémálmok, apósom és Svájc

Pár nap telt el. Végre nem kell rohannom. Tíz perce jöttem el a cégtől. Erősen tűz a nap. Szabad emberként cselekszem: leülök a Kossuth téren egy padra. Olyan érzésem támad, mintha csak a napszemüvegem és a fürdőruhám lenne rajtam. Nemcsak a virágokat élteti a fény, hanem az embereket is. És ez örömet okoz. Sokan annyira sietnek, hogy észre sem veszik, amint elszaladnak egy kedves pillanat vagy benyomás mellett.

Idősebb házaspár sétálgat tőlem jobbra, fényképezik a látnivalókat. A férfi váratlanul megkérdezi, hogy beszélek-e angolul.

Barátságosan köszöntöm őket; milyen megtisztelő, hogy éppen Debrecen választották.

Kölcsönösen bemutatkozunk.

– Olyan jó a kiejtése és választékos a stílusa, mintha Oxfordban végzett volna – jegyzi meg a nő.

– Köszönöm. Nem én, hanem a nyelvtanárom tanult ott – füllentettem. Ekkora bók hallatán mit mondhattam volna, amikor véres verejtékkal magoltam a szavakat, raktam egymás mellé gyerekkorom óta. Tényleg jól belejöttem, hála apukámnak és Eszti nének, akik rászoktattak a rendszeres tanulásra.

– Magyarországon sajnos kevesen beszélik a mi nyelvünket. Egyébként ebben a hotelben lakunk – mutatott a férfi az Aranybikára.

– Az jó! 1699-ben még csak négy szobája volt, 1882-ben viszont már ötven. Szeccsziós formáját 1915-ben vette fel, a kevésbé jól illeszkedő új részét pedig 1974-ben adták át. 192 szobával, kávéházzal, több étteremmel, fürdővel, díszteremmel és színházzal rendelkezik. Színvonalas rendezvények, elegáns bálók színhelye, ahol korábban Bartók Béla is koncertet adott; később róla nevezték el az egyik nagytermet.

– Ez szép dolog a magyaroktól, hiszen Bartók Béla amerikai volt. Hogy került ide?

Ekkora műveletlenségen elcsodálkoztam.

– Bartók Béla 1881-ben Magyarországon született, tehát magyar. 1945-ben emigrált az USA-ba, és ott halt meg, de hamvai egy budapesti temetőben nyugszanak. Méltán vagyunk büszkéek rá. De önök szintén megtehetik, hiszen egyedülálló zenei stílust hozott létre.

Ezek után nem hagyhattam ki kedvenc vesszőparipámat sem. Hadd lovagoljanak rajta!

– Nyilván mindenki büszke lehet életében a szépre, a jóra, országának sikereire. Itt van például az angol nyelv! A világ számos országában beszélik, de akiknek ez az anyanyelvük, hallatlan előnyt élveznek más népekkel szemben.

– Ebben van valami igazság..., mert az arabot, a kínait vagy éppen a magyart sokkal nehezebb egy idegennek megtanulnia.

– Igen, de az angol szintén nehéz. Az írás és a beszéd nagyon különbözik egymástól, sőt külföldiek számára a szavak kiejtését külön jelekkel kell rögzíteni. 1887 óta létezik egy könnyen elsajátítható nemzetközi nyelv, az eszperantó, amelyet a világon milliók beszélnek. Egy kicsit minden indoeurópai nyelvre hasonlít – a latintól kezdve az oroszhoz át az angolig.

– Ön ismeri ezt a nyelvet?

– Jes. Sinjorino kaj Sinjoro! Vi estas en Debrecen. Tie estas la placo Kossuth (körbemutatók). Vi vidas la Grandan Templon. En Debrecen estas medikamenta kombinato, muzeoj, teatro, kinejoj, kolegioj, zooparko, universitato, firmaoj, fabrikoj,

trajnoj, tramoj, ekspozicioj, apotekoj, historiaj monumentoj, hoteloj, urbocentro, hospitaloj, fontanoj, muzikaj eventoj. – Előveszek néhány használt jegyet, majd nevetve hozzáteszem: – ...busbilettoj, trambilettoj, trolebusbilettoj. – A közelben biciklizőkre, majd távolabb közlekedőkre mutatok: – Tie trafikaj aŭtoj, bicikloj, en busoj estas pasaĝeroj, ŝoforoj, kontrolistoj. En aŭtobusoj estas aŭtomatoj por validigi biletajn. Vi povas manĝi fruktojn, vanilan, fruktan torton, marmeladon, buteron, biskvitojn, oranĝojn, citronojn, akvomelonojn, sukermelonojn, ananasojn. Vi povas trinki mineralakvon, vodkon, vinon, bieron, viskion, konjakon, rumon, limonadon, teon, fortan, nigran kafon, kolaon.

– Érdekes volt. Sok mindent felfogtam belőle. De én csak angolul értek tökéletesen – mondja a hölgy fölényesen. – Barátságosan megköszönik az „idegenvezetést”, majd szapora léptekkel elindulnak a Kistemplom felé.

Ennyit a nemzetközi megértésről.

Nagykanizsáról jöttünk haza Danival. Jól éreztük magunkat, de a kocsiban ez már csak összbenyomásként, hangulati formában emlékeztetett az ott eltöltött időre.

Én vezettem, közben szólt a zene. Dani énekelt és bohóckodott: vezényelt, bebeszölt valamit, én pedig nevettem rajta. Egyszer azon kaptam magam, hogy a baloldalon hajtok. Egy személykocsi jön velünk szemben iszonyatos tempóban. Jobbra nem tudok visszamenni, mert telített a sáv. Indexelek ugyan (adatok helyet!), de egy-két másodperc alatt már nem változhat semmi. Ekkor a mi kocsink helikopter módjára felemelkedik, a szemben jövő pedig áthalad alattunk. Csoda történt! Suzukink továbbra is fent marad a levegőben, öt-hat méterre a műüttől. Mi lesz később? Az idő múlását nem az ember irányítja. Ez még jobban érvényesül álmodban, amikor tehetetlenül ülsz..., kiver a veríték.

Dani szerint kiabáltam valamit. Utólag arra következtetek, hogy szüleim karambolját éltem át ilyen furcsa módon. Vagy álmom jelentése a jövőre vonatkozik? Ennél még furcsább jelenetek következtek.

Kiléptem a folyosóra. Két férfi jelent meg Kolozsváriék lakásának ajtajában. Hatalmas zsákokat cipeltek. Sóbálvánnyá akartam változni, hogy ne vegyenek észre. Berángattak a kifosztott lakásba. Kezemet, lábamat összekötözték, számát betömtek. Reszkettem, izzadtam, fáj a fejem, hányingerem volt. Az ajtó becsapódott, a gengszterek eltűntek, mázsás súlyként zuhant rám a sűrű csönd. Nem tudom, mennyi idő telt el. Hárman jöttek, és egy koporsót hoztak be. Istenem! Élve akarnak eltemetni?! Aztán furcsa kisugárzást éreztem. A közelben volt egy velem egykorú nő, aki szavak nélkül biztatott, hogy ne féljek. Könnyű neked, mondtam többször. Nehogy azt hidd, válaszolta. Ez sokkal bonyolultabb, dolog, mint gondolnád. Meg fognak ölni! Kiabáltam, s közben minden porcikám remegett. Á, dehogy! Csak viccelnek. Semmilyen bántódásod nem esik, mert ők a barátaid, de nem tudnak róla. Én pedig közeli rokonod vagyok.

Betettek a fehér bársonnyal bélelt örök nyughelyembe, aztán kivittek egy fekete autóhoz, majd rám helyezték a koporsó fedelét. A szám már nem volt betömve; sem a kezem, sem a lábam nem tudtam mozgatni. Kiabáltam, de nem hallottam a hangom. A nő továbbra is vigasztalt. Közben koporsóm néhány métert lefelé csúszott. Kinyitották. Teljesen elvakított a hirtelen jött nappali fény.

Miután szemem alkalmazkodott, Gyurit fedeztem fel, aki furcsán megállapította, hogy feltámadtam, és ennek szívből örül. Akkor már nem voltam megkötözve, ezért felül-

tem, aztán felálltam. Jött a ki tudja hányadik meglepetés! Egy autópálya közepén találtam magam teljesen egyedül. Hatalmas sebességgel száguldoztak a különböző színű luxus kocsik. Egy sárga autó megállt. El kell mennem innen, a semmiből! Apukám ült a volán mellett. Szerinte kétmillió éve nem találkoztunk.

- Hová megyünk?
- Végig a pályán, nem tudom pontosan.
- Anyu ott vár bennünket?
- Lehet. Tegnap délután a helyeden ült, amikor Nagykanizsáról jöttünk hazafelé.
- Jaj, oda ne menjetelek soha!
- Ez már nálunk múlt idő. Jövő idő pedig nincs.
- De van!
- Mi olyan dimenzióban élünk, ahol nincs jövő idő.

Apósom, aki öntörvényű, keményfejű kálvinista, mindig próbára teszi idegszálainkat. Háromszor hívta fel Danit, és azt kérdezte, mikor látogatjuk meg.

- És mit mondtál?
- Azt, hogy sohanapján. Tudod, mi az, hogy kegyes hazugság? Festetjük a lakásunkat. Rosszul léptél le a létráról, eldőlt, kifecskedtél a bokád. Én pedig térdre estem, sántikálok. Voltunk kórházban, pihennünk kell. Nagyon megviselt az eset. Most egy igazi szobafestő brigád vette át a munkát. Itt kell tartózkodnunk a lakásban, figyelni kell őket, vigyázni kell mindenre.
- Gratulálok a kitalációdhoz. Az lenne a jó, ha csak a neved emlékeztetne apádra. Már nem tudom elviselni, mert téged cselédnek, engem meg szolgálónak néz, és parancsolgat, mint egy földesúr. Mindig úgy ugrálunk nála, mint egy bakkecske.

Közelebb hajolt hozzám, majd ironikusan hozzátette: – Ha jól viselkedsz, eltűröd a sorsod, akkor örökölheted a birtokát.

- Ez nagyon rossz vicc volt!
- Nem annak szántam, mert halálosan komoly. Mindenki nem nőhet fel normális családban, ha egyáltalán létezik ilyen. Csak úgy tudtam továbbtanulni, hogy elköltöztem. Az öreg megtalált, és mindenáron vissza akart vinni a kertjébe. Éjszakai alkalmi munkákat vállaltam. Nagyon be kellett osztanom a pénzt.

Feri bácsi nem igazán szimpatikus sem apósna, sem idős embernek. Anyósom, Mártika egy évvel ezelőtt halt meg infarktuszban. A nőknél ritkán fordul elő, de kövérsége miatt keringési problémái voltak. Nem kímélte magát, ahogyan az általában falun lenni szokott. Befogadtuk volna őket a háromszintes házamba (elhunyt szüleimtől örökölttem), de ők, szó szerint földhöz ragadtak. Az ötszáz négyszögletes kert volt a mindenük, amely tele volt gyümölcsfákkal, szőlővel. Fűvet csak nagyítóval lehetett benne találni. Apósom gyakran permetezett, ezért nem szívesen, vagy egyáltalán nem ettünk a kocsinkba rakott almából, körtéből, cseresznyéből, zöldségféléből. Mindegyik olyan szép volt, hogy szinte népdalt énekelt. Lelkiismeret-furdalást éreztem, amikor eladtuk a kofáknak. De így nem tudtam, kit mérgezek meg vele egy kicsit.

Most is minden ugyanúgy folyik, mint régen. Azt leszámítva, hogy Mártika már nem él, apósom pedig még konokabb, gögösebb, durvább, kiszámíthatatlanabb lett. Amikor megérkezünk, az első fél órát még nehezen bírja, aztán már nem tud nyugton maradni.

- Miért jöttök ilyen ritkán? Hazaköltözhettétek, hogy segítsetek a kertben! Egyedül vagyok, nem bízok meg senkiben. (Bennünk sem!) És már az erőm se a régi! A múlt-

kor is megittam egy fél liter bort, de utána nem bírtam dolgozni, mert elnyomott az álom. Beteg vagyok én már nagyon... Aztán ki örökli ezt a hatalmas értéket, mit gondoltok?

Teljesen mindegy. Legjobb lenne, ha eladná a düledező kis vályogépületet a melléképületekkel és a kerttel együtt. (Igaz, bánatában belehalna!)

Legutóbb végigdolgoztatta velünk az egész szombatot: gyomlálás, kapálás, kőhorlás, söprés, háztakarítás, szőnyegporolás, ablaktisztítás, meszelés... Persze semmivel se volt megelégedve. Dani néha visszaszólt neki, de az öregapja úgy „megdobta az igazával” (!), mint kővel a kiverő kutyát az arra járó.

Sokszor elgondolkodom: érdemes-e ilyen apához utazgatni. De maradt még bennünk annyi lelkiismeret, hogy néha rávegyük magunkat a látogatásra.

A fizikai munkához hozzátartozik a tömény pia. Dani ritkán és nagyon keveset iszik, de bánatában mindig elfogadja az agyködösítő töményt. Hazafelé én szoktam vezetni. A másnaposságot nehezen viseli el. Vajon apósom a nagyobb örült, aki így valószínűleg megcezaromániáját, vagy Dani és én vagyunk az igazi ökrök, mert mindent el-túrunk.

Jó mélyre elásta kertjében a humorérzékét, a mások iránti tiszteletet, a türelmet. Kitépte a győzelmi zászlót, diadalt aratott. A jóllakott kutya a megmaradt csontot egy gödörbe temeti. Milyen okos, gondolnánk, ha nem lenne köztudomású, hogy sohasem fogja megtalálni. Apósom hiába túrja fel a kertjét, rotációs kapája nem fordít ki olyan pozitív emberi tulajdonságokat, mint kedvesség, a másik fél tisztelete, igazság, együtt-érzés. Csak az „együtt-vérzést” ismeri: orrvérzésig dolgozik, és kényszerít minket a munkára.

– Jutka! Mit gondolsz, hány idegsejt van az agyadban?

– Fogalmam sincs. Nem szoktam számolni.

– Jobb is, mert az idegbajosoknak való munka. A tudósok az állítják, hogy legalább százezer billiárd. Ha leírnád, a nullák sora 43 kilométer hosszú lenne.

– Na, ezt elhiszem. Én most ennyire nulla vagyok...– feleltem.

– Ebből agyunk csak egyetlen százalékot hasznosít.

– Aki ezt kiszámította, hány százalékot használt fel? Egyébként nálad ez nem jön be. Danikám, ha te holt fáradt vagy, akkor is legalább két százalék a hasznosítási küszöböd.

Reggel Luganóra gondoltam. Svájcban van egy város, amelynek környékén kellemes hőmérsékleti viszonyok érvényesülnek. A luganói tavat és a köré épült várost ugyan magas hegyek övezik, a látogatót azonban mégis szubtrópusi paradicsom fogadja: a hófödte csúcsok, vagyis a tél árnyékában örök tavasz honol; pálmák hajladoznak a friss áramlattól, különleges növények pompáznak, bokrok, fák százait ültették el az utak mentén, a parkokban, virágtengereket varázsoltak a szabad területekre.

– Isteni ez a vidék – csodálkoztam, amikor ott jártunk –, de feltűnően sok a mesterséges anyag. Lent, a városban rengeteg a beton. Nekem egyedül ez nem tetszik. A természetet ma már nem meghódítani, hanem megőrizni kell.

– Én ugyanígy látom, bár nem vagyok építész – felelte Dani.

– Akkor védjük a természetet, amikor már megsérült, a kivágott erdők miatt pedig katasztrófák keletkeznek.

Kis villát fedeztünk fel egy nagykert közepén. Mintha én építettem volna. Igaz, alpesi stílusból kevés ismeretem van.

Egy hegyi úton mentünk felfelé. Itt is gyönyörködtünk a fényűző életre utaló házakban, előkelő hotelekben. Az épületek nagy részéhez kisebb-nagyobb művelt park tartozott. Letelepedtünk a hegyoldalon. Körülöttünk vadvirágok sokasága; liánok, borostyánk kúsztak fel a fák törzsén egészen a koronáig. Arrébb sövények sorjázta, határt szabva a gypeszönyeg futásának. A fenyőfák tövében gombák kalapjai bújtak elő a sűrű, magas fűből. Dani talált néhány szem erdei szamócát, és a számba dugta. Madarak énekeltek az ágakon: *trili-trili*. Máshonnan válaszoltak: *trililla*. Ez azt jelentette: itt a tavasz, rakom a fészket, keresem a párom. Lassan ballagtunk egy ösvényen lefelé, melynek két oldalán csak bokrok nőttek. Árnyékot nem találtunk. A tóparti levegőnek még itt is éreztem az aromáját. Mélyeket lélegeztem... Kábítóan édes illat áradt; ezernyi virág osztotta meg velünk kincseit. Talán ez hozta meg az étvágyam?

Egy vendéglőre bukkantunk. Imádom az olasz ízeket. Az étlapon többek között bolognai rizs, spagetti, borjúszelet sherryben, borjúvelő nyáron bolognai módra, csirkemell, velencei esküvői saláta szerepelt. Ez utóbbi annyira egyedi ízű az olvadt sajt, a bor és a boróka miatt, hogy évekre elraktároztam az agyamban. Csak egy pillanatra kell rágondolnom, hogy újra megkívánjam.

Most feltétlenül írnom kell az olasz kulináriáról. Még akkor is, ha közben megindul a nyálelválasztásom, ebédre pedig csak húslevest és babfőzeléket ehetek.

Az olasz konyha egyéni anyagaival, ízeivel, változatosságával világszerte előkelő helyet vívott ki magának.

A *pasta* a legnépszerűbb fogás; néhány fajta szárzésztaból sokféle ízű ételt tudnak készíteni levek, mártások és egyéb adalékok hozzáadásával. A pasta legelső alapszabálya, hogy frissen főzve kell asztalra tenni. A tésztát akkor illik forró, sós vízbe dobni, amikor a vendég már az asztalnál ül. Sehol a világon nem olyan elterjedt a fagyaltgyártás, mint náluk. Minél jobban kívánsz, annál inkább ízlik, minél inkább ízlik, annál jobban kívánsz. Ételeik készítéséhez olívaolajat, vaját, növényi zsiradékot (margarint) használnak. Bőségesen vannak halak, rákok, osztrigák, csigák, borjú-, bárány-, kecskehúsok, vadszárnyasok, házinyulak, főzelék- és salátafélék. A levesek közül a legismertebbek a *minesztra* és a *brodo*, amelybe a marhahúson kívül kolbászfélét, sonkát főznek. A leveseik elmaradhatatlan kísérője a reszelt parmezán sajt.

Aztán a tengeri halak... langusza, osztrigák, csigák, homár roston vagy rántva, kísérő mártással, vajjal főzve... Könnyű és nehéz borok...

Az étkezések szinte elképzelhetetlenek sajtok nélkül. A húsetelekhez zöltség- és burgonyaköretet tálalnak. A zöldségfőzelékek készítése a francia és angol konyháéval megegyezik. Egyszerűen sós vízben főzik meg az alapanyagokat, majd nyers vagy olvasztott vajjal, fűszerezve tálalják. Déligyümölcs-választékuk irigylésre méltó. Az étkezés feketekávéval fejeződik be.

Már mindenki hazament a cégtől; fél órája lejárt a munkaidőnk. A szoboszlói kiszálláshoz szükséges papírokat gyűjtöttem össze.

Nem akartam elhinni, kit láttam meg a folyosón.

– Szia! – köszönt jóval előbb, mint én megtehettem volna. – Biztosan nem ugrik be, ki vagyok. Pedig néhány nappal ezelőtt Böszörményben én ugrottam be a kocsidba.

Nem voltam képes visszafogni magam.

– Azt hittem, hogy a mai napot már megúszom sorscapás nélkül.

– Ja, persze. Most meg jövök én. Kérdezd meg, mit keresek itt.

– Nem kérdezem.

Magam sem értettem, miért vagyok ilyen elutasító és felsőbbrendű. Utólag sem tudom megmagyarázni.

- Meghívhatnál az irodádba. Ígérem, nem sok vizet zavarok.
- Nem hívlak, de jöhetsz.

Betettem magunk után az ajtót. Mintha teljesen megváltozott volna a légkör. Komo-lyan mondom, rettenetes bűdöset éreztem, Talán a hullaszag lehet ilyen? Szándékosan és látványosan szétpakoltam, keresgéltem, majd összeszedtem a papírjaimat.

– Ha nem kérdezel semmit, akkor is elmondom. Pontosabban sok mindenről nem szabad mesélnem, de iciri-piciri dolgokat feltárok előtted.

- „Iciri-piciri dolgokat”... – ismételtem gúnyosan. – Melyik óvodából küldtek?

– Nyilván azért vagy dühös rám, mert első találkozásunkkor túl sokat meséltem rólam, rólunk, Gyuri bácsiról. A valódi sztori persze nem állt össze benned, és nem tudsz vele mit kezdeni. Vannak olyan dolgok, amikről nem szabad beszélni, mert jobb, ha a másiknak nincs tudomása róluk. Ha eljön az ideje, úgyis minden kiderül. Elég lesz akkor megdöbbened, csodálkoznod, variálnod, gondolkodnod, ecetera, de biztos, hogy nem akarok neked rosszat. Az Úristen rövid életet adott, tehát úgy kell leélnem, ahogyan Ő akarja. Mindenki sorsa, végzete csak tőle függ.

Még mindig nagyon ellenséges voltam. Milyen rejtélyes és rejtvényes szöveget ad itt elő. Majd összeáll időben minden?

– Akkor most imádkozzunk együtt, mert az Úristen is ezt szeretné?! – csúfolódtam ismét.

– Ha a sorsomról, a sorsunkról velem vitatkozol, olyan, mintha Isten döntéseit nem fogadnád el.

– Figyelj ide, Kriszta! Netalán Edina? Most nincs időm vallási dolgokról dumálnom veled. Holnap reggel Szoboszlóra megyek, sok dolgom van.

– Szilfákálja 21/b. Boros Dezső ott a főnök. Az ütemterv szerint lemaradtak, de ezt már kábé két hete tudod Gyurival együtt. A jóváhagyott változtatásoknak meglett az eredménye. A baleset kivizsgálását befejezték. Senkit sem marasztaltak el. Fatális véletlenek együttes kölcsönhatása okozta a daru felborulását. Személyi sérülés nem történt, az anyagi kár gyakorlatilag három számjeggyel leírható, ami ilyen cégnél nullának számít. A daru felállítása, biztonságos rögzítése viszont öt számjeggyel fejezhető ki. Gyurinak nagy kő esett le a szívéről. Elégedett a jelenlegi eredménnyel és Boros Dezső munkájával is.

Úgy sorolta ezeket a valós tényeket, mintha olvasta volna. Ki ez a Kriszta valójában?

- Honnan tudsz te ezekről a dolgokról?

– Gyuri mindenről informál.

– Kriszta! Van egy olyan érzésem, hogy te a kíséretem, sőt a kísértetem vagy. Nyomozol, szimatolsz, vagyis olyan dolgokat csinálsz, amik egy normális nőre nem jellemzőek.

- Nem sértődtem meg.

– Lehet, hogy durva és igazságtalan vagyok, de megbocsáss: berobbantál az életembe, egyszer ködös, máskor nagyon is egyértelmű megállapításokat teszel. Én viszont nem tudok velük mit kezdeni. „Ha eljön az ideje, úgyis minden kiderül.”

Ez olyan mindennapi közhely, hogy ennél az a bizonyos iciri-piciri tehénkéről szóló mese is érthetőbb. Én a kézzel fogható valóságot szeretem. Nem tudsz elkápráztatni a langyos szövegeddel, a Gyuritól nem tudom milyen úton szerzett bizalmas híreiddel.

Kriszta váratlanul lehuppan a vendégeknek fenntartott fotelbe, és a homlokát

nyomkodta. Szó nélkül adtam neki egy pohár vizet... Úgy kortyolta, mintha ettől függött volna a további élete. Sápadsága fokozatosan elmúlt. Nem szóltam hozzá. Ő törte meg a csöndet.

– Köszí, a vizet. Lehet, hogy ez a terhességem előjele. Van egy klassz haverom, aki gépek tervezésével foglalkozik. Két éve ismerjük egymást. Magas, udvarias, előzőkeny, rövid, fekete haja van. Szenzációsan tud mesélni. Mindig viccelődik, sokat nevetünk. Kár, hogy ritkán találkozunk, mert nős, és két gyereke van. De szereti őket. A felesége tud a kapcsolatunkról, mégsem bánja, mert mind a ketten liberálisak. Neje, Eszter, élvezi a nyitott házasságot, mert neki is van fiúja.

– Ilyesmivel nem kéne még jobban leégetni magad, nálam már úgyis be vagy havazva. – Negatív megjegyzésekre nem reagált, hanem úgy folytatta, mintha meg sem szólaltam volna.

– Rövid az élet. Ki kell használni. Egyébként a srácomat Jocinak hívják. Együtt járunk úszni, moziba, biciklizni és rendszeresen meglátogat. Imádom a vörös rózsát. Tegnapelőtt huszonegy szálból álló csokrot hozott a születésnapomra. Olyan édes volt, mert azt mondta, hogy huszonegy éves korom óta semmit se öregedtem. Ugye nagyon aranyos?

– Nem ismered te ezeket a Jocikat! Egy teljes rózsacsokorra nem telt neki, ezért egy bókkaal szúrta ki a szemed. Az sokkal olcsóbb.

Rettenetesen irritált Kriszta jelenléte, szövegelése. Tudtam, hogy hazudik. Mi közöm van a magánügyeihez? Beteg! Rendben van, elfogadom. Félrebeszél. Oké, de ne pont engem terheljen a hülyeségeivel. Aztán mégis stílust változtattam.

– Gratulálok a születésnapodhoz.

– Köszönöm. Nagyon rendes vagy. Egyébként Joci jól ismeri Danit, és persze téged is.

– Honnan?

– Azt még nem mondhatom meg.

– Na, akkor itt a vége! Nem tartóztatlak tovább. Biztosan akad néhány sürgős tennivalód. Mivel én most elmegyek, megköszönöm a vizitet. Kérlek, ne kísérsz el.

– Nem sejtet, mennyire meg fog változni a véleményed rólam.

– Nem, nem sejttem... – válaszoltam gépiesen.

Panni, a jósnő ilyen jelenetekre gondolhatott, amikor azt állította, hogy bonyolult és viszontagságos hetek állnak előttem. Nem tudom majd összerakni a töredék képeket, de hajt a kíváncsiság.

Most annyi is bőven elég, hogy Kriszta körmönfont tudálékosságától és bizonytalanságától megszabadultam.

13. Két nő a cukrászdában

Furcsa az élet. Két nap múlva eltűnt a Kriszta iránt érzett ellenszenvem. Amikor telefonált, rögtön igent mondtam. A Pálma cukrászdában találkoztunk. Hirtelen lebarnult. Lehet, csak azért tűnt ilyennek, mert szőke parókáját barnára cserélte. Ebben a nagy melegben is hosszú nadrág volt rajta, zárt blúzt viselt. Egy színpompás futómuskátli és távolabb egy bokor volt a háttere.

Úgy üdvözöltük egymást, mint régi barát nők. Ő már rendelt egy narancslevelet. Intett a pincérnőnek.

– Figyelj, Vica! Ő Jutka, a barátnőm. – Hozzám fordult. – Mit kérsz?

– Ugyanazt, mint te..., és még egy ananászos-banános fagyit. – Aki ilyen apró élvezetnek nem tud örülni, annak nagyon szegényes a lelki élete.

Kriszta magának szintén rendelt fagyit, amely hamarosan megérkezett. Addig csak a kánikuláról váltottunk néhány mondatot. Mintha kétszázhusz voltos feszültség vibrált volna a levegőben, de se testileg, se lelkileg nem volt egyértelműen felfogható. A várakozás kézen fogva körözött fölöttünk.

– Hogy van az öreg? – kérdezte váratlanul.

– Gyurira gondolsz?

Bután nézhettem rá, mert öregnek nevezte. – Ha minden igaz, akkor az apád, ha öreg, akkor is.

– Oké. Ez egy ostoba kérdés volt! De akkor most térjünk a lényegre.

– Nem bánom, de előbb szeretnék tisztázni néhány dolgot. Gyuri tud arról, hogy megismerkedtünk?

– Abszolút nem sejt semmit.

– Miért nem vállal fel téged, ha valóban a lánya vagy? Fizette a plasztikai műtétet, plusz még anyagilag segít – ez dicséretes, de mégis távol tart magától.

– Rendben van! Nyíltan megkérdezted, őszintén válaszolok. Kapaszkodj meg! Én az elhunyt anyádnak, Kollits Saroltának és Gyurinak a lánya vagyok...

Aki ilyen fejbevagós mondatot hall, elsőre nem tudja felfogni.

– Nem, ezt nem értem.

– Gyuri az apám. Ezt tudtad. Anyukádról nyilván sejtetted sem volt.

– Hoppá! – kiáltottam fel akaratlanul.

– Ez bizony „hoppá”! Minimum! – tett rá még egy lapáttal.

Az asztalra könyöklő kezem megbicsaklott. Majdnem felborítottam a fagyaltos poharat.

Retiküljéből elővett egy elsárgult papírlapot, majd elém tette.

– Főleg azt olvasd el, ami sorkiemelővel alá van húzva.

Szemem előtt összefolytak a betűk. Valamilyen szakértői kutatóintézet klinikája az elvégzett vizsgálat alapján megállapítja, hogy kilencven százalékos biztonsággal bizonyítható a három személy vérrokonsága.

– Ez valamilyen apasági teszt eredménye? – kérdeztem. Vagy inkább állítottam?

– Olyasmi. Nem tudom, hogy húsz évvel ezelőtt így nevezték-e, de ez a lényegen nem változtat.

Könnyes lett a szemem. Papír zsebkendőt vettem elő. Ezért volt a nagyerdei padon az a furcsa látomásom, amikor köszöborként álltam a megdöbbenéstől?

– Gyuri persze tudja! – tette hozzá Krisztina még mielőtt megkérdeztem volna.

Kissé magamhoz tértem.

– Akkor mi most féltestvérek vagyunk..., vagy mi a szösz? És kiderült, hogy ki ki-vel feküdt le?

– Mit mondjak erre? Ezek költői kérdések.

– Mit tudsz te az én édesanyámról? Soha nem ismerted úgy, mint én és a nővérem. Nála jobb anyát csak a mesében lehet elképzelni.

– Elhiszem, de a tények önmagukért beszélnek. Ha rövid időre megáll az ész, aztán csak elindul. Nálad most éveket késett. De mégis láthatod az időt: ott van előtted.

– Miért? Miért? – ismételtettem félhangosan.

– Erre csak ők tudnának válaszolni.

Izzadtam, remegtek a lábaim, aztán olyan fájdalmat éreztem, mintha valaki ököllel arcul csapott volna.

– Ez képtelenség! Nem hiszem el! – szakadt ki belőlem.

– Pedig ez maga a valóság. – Láthatóan nem volt ínyére a dolog, mégis mosolygott.

– Úgy tizenöt évvel ezelőtt kiderült, hogy lisztérzékeny vagyok. A DOTE-n feküdtem, és természetesen mindenféle lehetséges vizsgálatot elvégeztek. Gyuri anyudat befolyásolhatta valahogy, mert ő is beleegyezett.

– Hogy került hozzád ez a papír?

– Nem fogok hazudni. Elloptam Gyuritól. Holnap visszateszem. Ahogy bemegyünk Gyuri irodájába, jobbra van egy könyvespolc, annak a szélén egy nagy kék dosszié. Abban találtam meg véletlenül. Szabad bejárásom van, de igyekszem elkerülni mindenkit. Igen, a közös kollégáinkról van szó. Papíron ugyan, de nekem is ott van állásom.

Megfájdult a fejem. Miért kell nekem ezzel a ki tudja kicsodával együtt ülnöm, szép emlékü édesanyámat gyaláznom? Lop, hogy saját célját elérje!

– Ezt a badarságot most hallom először; egyáltalán nem érdekel! – Feleltem a hangom. – Nem akarok a testvéred lenni! Köszönöm a vendéglátást! – Azzal felálltam, és kifelé indultam.

– A fagyihoz hozzá se nyúltál! – szólt utánam. Mintha most ez lenne a legfontosabb. A pultnál intettem a fejemmel, hogy „azt” akarom kifizetni. A pincérnő megmondta az összeget. Letettem elé a papírpénzt, nem kértem a visszajárót.

Becsaptak, átverték. És akkor jött az a mentő gondolat, hogy megtudjam, kinek a telefonjáról hívott Kriszti. Szerencsére nem tiltotta le a számát, én viszont megtettem ezt a saját mobilomon. Na, ki volt a másik telefonnál? Igen, Gyuri szólt bele! Én viszont nem mondtam semmit, csak sóhajtoztam. Próbálkozott, beszélt, kérdezte ki vagyok, mit szeretnék, beteg vagyok-e. Hagytam szenvedni. Mégis ő az apja?! Krisztina szerint Gyuri nem tud az apasági bizonyíték „elemelésétől”. A mobil hogyan kapcsolódik ide? Lehet, hogy két „bunkófonja” van, de nekünk csak az egyik számát szokta megadni. A főnököm mindig olyan őszinte volt hozzám. Talán nem hazudna, ha nyíltan a szemébe mondanám: „Krisztina nem halt meg, és ezt te jobban tudod, mint én.” De képtelen vagyok bizonyítani. Viszont a gyászolók látták, amikor az anyjával együtt eltemették. Kiknek a hamvai voltak az urnákban? Ha egyáltalán volt bennük valami. Ennek már néhány éve. Milyen alapon, kinek mondhatnám el a kételyeimet? Bűncselekményre utaló jel nincs, Exhumálást nem kérhetek. Tehetetlen vagyok.

Enikő azt javasolta, állítsak csapdát Gyurinak. Derüljön már ki: nem véletlenül táplál irántam apai érzelmeket, vagy tényleg szerelmes belém.

– Tudod, mibe akarsz most belerántgatni?

– Hogyne! Ha valamelyik változat kiderül, megváltozik az egész életed. Rettentően nagyot fogsz csalódni velem együtt.

– Biztos, hogy ezt én akarom? Szerintem csak te szeretnéd – ellenkeztem.

– Te döntesz.

– És hogy csináljam?

– Teremts olyan helyzetet, hogy kénytelen legyen bevallani az igazat! Én pedig szétnézek a levéltáramban, hátha akad valami. Ha Krisztával találkozol, feltétlenül másoldtasd le azt az apasági igazolást... vagy micsodát.

Eddig azt hittem, hogy Danival nyugodt, vidám életünk van. Több éve dolgozom Gyuri cégénél. Sohasem gyanakodtam semmire. Miért kellene nyomozgatnom? Akármelyik feltételezés derül ki, nekem annyi. Ha netalán szerelmes belém, az elhárítása könnyebbnek tűnik. Ha tényleg úgy vonzódik hozzám az öreg, mint egy nőhöz, akkor ezt már számtalanszor kifejezhette volna. Mindig baráti formában, és csak bókokat fogalmazott meg. Ilyet csak viccesen lehet felfogni. Tiszta rémálom: felnőtként keresem a valódi apámat. Benn vagyok a dzsungel közepén. A kezemben lévő bozótvgó késsel irtom az őserdő bokrait. Lassan haladok, nem tudom, jó irányban megyek-e. Érzem, hogy ott vannak valahol a semmiben. De milyen út vezet odáig? Ha mégis célba érek, melyik apámat találok ott? Hogy merjek az eddig imádott édesanyám szemébe nézni? Hol az apám, aki szülőként nevelt fel? Mit mond majd, ha mégse ő az igazi apám? És hogyan lehet „édes” egy olyan anya, aki megcsalja a férjét? Meg kell bolondulni!

– Édesapám! Segítesz nekem? Mennyi ötször hét? Ezt kell kiszámolnom, ez a házi feladat.

Apám a könyvespolc előtt állt. Furcsa módon égszínkéék zakó és hozzá egyáltalán nem illő aranypor színű nadrág, lila cylinder, piros csizma, bordó ing volt rajta. Miért kell ilyen tarkabarkán öltöznie az én apukámnak?

Ekkor megjelent édesanyám; balról jött, a konyha felől. Csak alsónemű volt rajta. Bambán nevetett, miközben fogai hátrahúzódtak.

Apu megfordult. Levette a cylinderét. Mellém ült az asztalhoz. Rizsporos hajáról minden fehér szemecske az ölébe hullt. Arca természetessé vált, de mégis felkiáltottam. Más is ezt tette volna a helyemben, ha hirtelen Gyurit látta volna meg.

– Te nem az apám vagy! – vágtam oda durcásan. – Ötször hét az harmincöt – tettem hozzá úgy, mintha ez az én felfedezésem lenne.

Anyám közeledett felénk, de nem vártam meg, amíg megérint, mert kifutottam a szobából.

Az álom nagyon megrázott. Dani hajolt fölém.

– Itt vagyok, bogaram. Segíték. Rosszat álmodtál. Már elmúlt minden. Nem tér vissza soha!

Kivett a szekrényből egy másik hálóinget. Felültetett, lehúzta rólam a ruhát, majd rám adta a szárazat. Lecserélte a takarót, a lepedőt, majd felemelt, és átvitt a saját helyére, a másik oldalra.

– Most már nyugodj meg, nem lesz semmi baj, majd fogom a kezed. – Senki sem képes ilyen lágy-melegen simogatni; bizserégtető elektromosság járta át a testem, aztán ellazult minden porcikám.

14. Egy furcsa vacsora és utóhatásai

– Kösz, de nem igazán jó ötlet... – mondtam Gyurinak, amikor vacsorázni invitált.
 – Nem szeretem, ha a cégen kívül együtt látnak, mert... Tudod, hogy pletykálnak az állítólagos intim kapcsolatunkról. Te már megszoktad az ilyesmit, sőt talán örülsz neki, hogy hírbe hoznak velem. Én azonban szeretném elkerülni.

– Biztos tippem van. Olyan helyre vislek, ahol ilyen veszély nem áll fenn.

– Gyurikám, hadd kérdezzek már tőled valamit! Ismerős neked ez a név... Veress Edina! Régebben Vetézi Krisztina... Esetleg most is az.

Elgondolkodott. Idő kellett ahhoz, hogy „keresője” végigpásztázza a neveket. Sok barátnője, élettársa és két felesége volt. Egyszer-kétszer elismételte: „Krisztina... Edina... ráadásul Vetézi, mint én... hm...”

– Hogy néz ki?

– Akkora, mint én, hasonmásom lehetne; hosszú, szőke haja van. Ő a lányod?

– Jaj, Juditkám! Ez nagyon hosszú, és nem igazán tisztességes história. Először: jól ismerem. Ha veled is beszélt, akkor megbolondított. Másodszor: nem a lányom. Harmadszor: szívesen elmesélem neked az egész furcsa, vagy inkább megalázó történetet, ha eljössz velem ma este a Muskátli Étterembe.

A frakkos pincér két jeges limonádét tett elénk túlzottnak tűnő udvarias mozdulatokkal. Na, ezt a foglalkozást se választanám! Hogy idegenek előtt így megalázkodjak! Persze ha ezt egy japán szemszögéből nézzük a meghajlás a kulturált magatartás része. Ha két japán kocsija összekoccan, kiszállnak, törzsüket előre hajlítva kérnek bocsánatot; mindketten nagy vehemenciával ismerik el hibájukat. Egyik sem akar engedni. Aztán jön a rendőr, aki dönt.

Hirtelen álmoság tört rám; mintha ragasztóval kenték volna be a szemem. Ittam a limonádéból. Használt. Kaján vigyorral megkérdeztem:

– Ide szoktad hozni a többi nődet is? – Aztán észbe kaptam. – Bocs, a szemtelen kérdésért, de már úgyis kiszaladt a számon.

– Igen, volt rá eset. Üzleti tárgyalást bonyolítottunk le. Tessék! Most te vagy itt, pedig nem vagy a „nőm”!

– Jól kivágtad magad!

– Judit... A Bika jegyűekre az jellemző, hogy mindent tisztán akarnak látni, két lábbal állnak a Földön. Tiszteled és követed a hagyományokat az élet minden területén; szereted a rendet, a tisztaságot. Olykor már mániákusan szeded le ruhádról a hajszálakat. Akinek ajándékot veszel, sokat jársz utána, mert a legmegfelelőbbet akarod kiválasztani. Ha sikerült, és a megajándékozott örül neki, még akkor is kételyeid vannak. Hátha mégis jobb lett volna a másik?

Szétnézek.

– Igen, így van. Hány kém követ?

– Senki sem figyel. Ha valamilyen alkalomból pénzt kell adnod ajándékba, elkezded gyűjteni a bankókat, kiválasztod, a ropogós papírpénzeket, majd akkurátusan beteszed egy borítékba.

– Ez is igaz! – csodálkoztam. – Belelátsz a gondolataimba?

– Igen, mert én Bika-szakértő vagyok. A volt nejmem, a volt lányom a Bika jegyében született.

– Na, akkor azt mondd meg, mit csinálnék, ha Dani egy szál vörös rózsát hozna nekem.

– Természetesen röpködnél az örömtől, de előbb vagy utóbb megjegyeznéd: a rózsát átlátszó fóliába és nem papírba illik csomagolni. A fóliát átadáskor nem kell levenni, de a papírt mindenképpen. Neked a csomagolás gyakran egyenrangú az ajándékkal.

– Ez hihetetlen! Egyszer már Danival pontosan így történt.

– Ne törődj annyit a külsőségekkel! A virág a lényeg és az, hogy tiszta szívből adják.

– Dani szinte szóról szóra ezt mondta.

Nem igazán értettem, miért mosolyog rám úgy, mintha nem a munkatársa lennék, hanem egy csinos nő. Gyuri arcáról egyáltalán nem főnökös, sőt nem apás kisugárzás jött felém.

– Most ugye nem azért jöttünk, hogy egész idő alatt az én csillagjeggyemmel foglalkozzunk? Ha már te így darabokra szedtél, akkor én miért ne tegyem!

– Szűz vagyok! – mondta dicsekedve.

– Tudtam... de csak a csillagjóslás értelmében. Jól titkolod, hogy öregszel. Mogorva is tudnál lenni. Precíz, megbízható és előzékeny vagy a nőkkel szemben.

– Ez most udvarlás részedről, Juditkám?

Gyuri nevet, ráncai mintha erre várnának. Mindegyik tudja, hol kell megjelennie, melyik irányban kell kinyúlnia. Jobban néz ki, amikor nem húzza szét a száját, és nem ráncolja a homlokát. Nem mindig az számít, amit mondasz, hanem az is, hogyan nézel közben. Ezt olvastam valahol. Minél idősebbek leszünk, annál komolyabbakká válunk. Felmérések bizonyítják, hogy egy felnőtt naponta tizenötször nevet átlagosan, egy gyermek hatvanszor. A nevetés a szervezet természetes fájdalomcsillapítója, enyhíti a stresszt. Aki egyedül van, inkább magában beszél, de nem nevet. A női agyba aligha nem be van programozva a többletmosoly. A kutatások szerint egy nő a számára fontos férfi tréfáin nevet. A férfi szempontjából nem annak a nőnek van jó humora, aki vicceket mesél, hanem annak, aki az ő viccein nevet.

– Nem, nem udvarolok.

Két pincér figyelte, hogyan lapozgatjuk az étlapot. A franciás, angolos ételek nevét megértettem, de nem tudtam, melyik mit takar.

– Gyuri bácsi! Tudom, hogy nekem kellene választanom, de én a te ízlésedre bízom magam.

– Ha többet véletlenül se „bácsizol”, akkor lehet róla szó.

– Bocsi! Gyurikám... – Nevét kissé gúnyosan és nevetve préseltem ki magamból.

– Mindenevő vagy? – kérdezte.

Bólintottam.

Magához intette a pincéreket, aztán magabiztosan diktálta a rendelést.

Ketten hozták a BB pezsgőt egy elegáns vödörben. Egyikük nagy hozzáértéssel kibontotta a damaszt szalvétával betekert üveget. Mint egy hollywoodi filmben – picit Gyuri poharába csorgatott. Főnököm szakértő módjára ízlelgette. A pincér tudomására hozta, hogy elmehet. Saját kezűleg, begyakorolt mozdulattal öntött a csillogó kristálypoharakba.

– Igyuk a te és az én sikereimre, cégünk terveinek megvalósulására!

Koccintottunk, egyet-kettőt kortyoltunk.

– Hát akkor most miért jöttünk össze? – kérdeztem rámenősen.

– Vácsorázni, beszélgetni.

– Igen... Krisztináról, aki Edina. Vagy fordítva?

Felemelte villáját és kését a tányérjából.

– Ja, tényleg! Edina vagy Krisztina? Előrebocsátom, hogy amit elmondok, nem az, aminek látszik. Ezt olyankor szokta mondani a feleség, amikor in flagranti kapja a férjét az ágyban egy nővel. Nos, Krisztina nem a lányom. Talán harmincöt évvel ezelőtt megismerkedtem az anyjával. Nem véletlenül választottam őt az irdatlan mennyiségű szőke és vörös nők közül: igazi bombázó volt. Melindát Melinek szólították. Sajnos volt egy nagy hibája... A férje.

– Hát ez több mint „hiba”! – kotyogtam közbe.

– És egy féltékeny férj, aki csak buta libának szólítja a nejét, még rosszabb. Én viszont istennőnek tartottam.

– Az biztos, hogy jól értesz a nők nyelvén.

– Tőled is jólesik ez az elismerés, pedig nem vagyunk egy súlycsoportban.

– Vagy éppen azért!

– Most, hogy mondod... tényleg igazad van! Intim dolgokkal nem akarlak untatni. Pontosabban a te lelked nem olyan, hogy a kettőnk kapcsolatára vonatkozó minden részletet képes lenne negatív megjegyzés nélkül befogadni.

– Ezt szépen mondtad.

– Summa summárum... A férjét Tibornak hívták, de a Bánk bánból kölcsönözve, egymás között Tiborcként emlegettük a szegény jobbágyot. Mert panaszkodott ám rendesen! Nagyon sok embernek olyan téves felfogása van, hogy szidd a másikat, alázd meg, ezáltal emelkedik a presztízsed. Ha sárba taposol valakit, máris tekintélyesebb vagy. Ez valamilyen lelki betegség...

– Már megbocsáss! Tiborc hogy vélekedjen Melindájáról, amikor veled járt?

– Nem ilyen egyszerű. Mindig híres voltam a diszkréciómról, bár sokszor melléfogtam, mert a másik fél nem tartotta be a játékszabályokat. Tiborc semmit se tudott, nem látott, de beleköltözött a féltékenységi zöld szörnyetege. Meli úgy gondolkodott: ha nem ad okot rá, akkor is megalázza, akkor inkább jobb, ha keresi az alkalmakat. Aztán sikerült elválnia.

– A sok nő között már senki se tudott különbséget tenni. Fogalmuk se volt, melyik Meli...

– Ez is benne volt a pakliban. Másokkal láthattak, pofázhattak, de Melivel nyilvános helyen nem fordultunk meg. Hogy mégis hol találkoztunk? Na, ezzel megint nem untatlak. Tudod, létezik diszkréció...

– ...aminek a szobrát rólad lehetne mintázni – tettem hozzá gyorsan.

– Köszönöm. Te pedig a bókók királynője vagy.

– Jaj, de udvarolunk! – toldottam meg gúnyosan.

– ...egymásnak? Ha sikerül megnevettetned egy nőt, a Föld leggyönyörűbb látványában van részed. Folytatom. Természetesen tudtam arról, hogy Melinek gyereke lesz. Amikor összefutottunk, már apaként kezelt. Ez két okból kifolyólag abszolút lehetetlen volt. Amikor Kriszta foganhatott, Virággal, az első nejemmel Moszkvában voltam egy fél éves tanulmányúton. Egyébként ott ismerkedtünk meg, utána vettem el, de most mindegy. Elutazásunkat megelőzően Melivel nem találkoztam legalább két hónapig. Ez összesen nyolc hónap, ő pedig négy hónapos terhes lehetett akkor. Kitört belőle a hisztéria; mindenáron el akart választani Virágtól. Tiborc már otthagya. Meli megfigyelte a nejemet, leszólította, bement utána a boltba, az étterembe, a nyilvános WC-be; a két évig tartó kapcsolatunkat elmesélte volna, ha Virágnak nem lett volna több esze. Ő ugyanis tőlem várta az igaz történetet. Sokszor rögtönöztem már életemben, és mindig jól, mert ilyen tehetséggel áldott meg az Isten. Azt mondtam, hogy Meli

pszichiátriai kezelésre jár. Cégünknel dolgozott. Közös vacsorákat, kirándulásokat, együttléteket talált ki.

Terjesztette, mint parlagfű a magját. Néhányan elhitték, mások mulattak rajta.

– Miért nem vontad felelősségre? – tette fel a kérdést Virág.

– Nyilvánosan nem veszekedhettem, mint a rossz házastársak szoktak. Nem rúghattam ki, mert ezzel az ő malmára hajtottam volna a vizet: Mégis minden igaz! Nem tűrte tovább, kitette a szűrét – ilyesmit pletykáltak volna. Pál Dömétől tudom, hogy már akkor pszichiáterhez járt. Közben Moszkvában megismertelek, szívem, és attól kezdve abszolút nem érdekelt, ki mit beszél a hátam mögött. Döme szerint Meli nem dolgozott – meséltem Virágnak. Aztán mégis előkerült, és tapasztaltad, hogyan molesztált téged. Rám akarja fogni, hogy én vagyok a gyermeke apja.

Virág szerint ez abszolút lehetetlen, mert hat hónapot töltöttünk Moszkvában. Utána visszament dolgozni Nyíregyházára. Néhány évre én is áttelepültem. Hat évig voltunk együtt, aztán elváltunk. Természetesen egy félreértés miatt.

– Mindjárt gondoltam..

Elmosolyodott, majd hozzátette: – Örülök, mert ennyire érted azt, amit mondok. Amikor visszajöttem a cívisekhez, Meli felfedezett. Nem volt szívem kidobni a kislánya miatt. Meli bebeszélte Krisztának, hogy én vagyok az apja. Gondolhatod, mennyire imádott, mert feltámadtam a sírból.

Némi szünet állt be társalgásunkban, mert egy ismerős pár lépett be a tőlünk húsz méterre lévő ajtón. Szerencsére csak mi láthattuk őket. Mindketten felismertük Döbrentei Lajost és nejét, akik az egyik rivális építőipari cégnél dolgoztak vezető beosztásban. A pincér udvariasan beljebb akarta kísérni őket, de kérdeztek valamit, majd vélhetően nemleges választ kaptak.

– Ez meleg helyzet volt! – könnyebbült meg Gyuri. – Akkor lett volna forró, ha meglátnak. – Na, folytatom – mondta két falat közt. Aztán mégis inkább evett, nyilván igyekezett összeszedni gondolatait. Eltelt egy-két perc.

– Melit és Krisztit elfogadtam, de bizonyos szabályokat be kellett tartaniuk. Béreltem nekik egy lakást Nyulason. Hetente egyszer-kétszer meglátogattam őket. Melit átláshoz juttattam. Krisztit egy közeli szimpatikus házaspár felügyeletére bíztuk. Havi díjazásért elvitték az iskolába, érte mentek, foglalkoztak vele. Én pedig Melivel folyamatosan összejöttem. Nem szívesen beszélek már erről, mert sajnos... két éve meghalt.

– Elnézést kérek. Nem tudtam. Azért közben biztos voltak egyéb kapcsolataid is? – kérdeztem szemtelenül.

– Ne haragudj, de nem árulok el mindent. Még neked se.

– Oké. De egy-két dolgot nem értek kristálytisztán. Kriszta egy olyan orvosi szakvéleményt mutatott nekem – talán a nyolcvanas években készülhetett –, amely szerint nem zárható, ki, hogy te vagy az apja.

– „Nem zárható ki!” Ez egy hamisítvány, mert én soha, semmilyen vizsgálatba nem egyeztem bele. A „nem zárható ki” egyébként nem valami erős bizonyítékot jelent.

– Lehet, de néha mégis úgy viselted gondját, mintha a saját lányod lenne.

– Miért ne? Amikor az a szörnyű karambol történt velük, teljes mellszélességgel melljük kellett állnom.

– Nemes cselekedet. De nyilvánosan nem merted felvállalni őket. Különben a baleset a saját feleségeddel és a lányoddal történt. Mindkettőt eltemetted, akkor hogy is van ez?

Gyuriba mintha villám csapott volna. Egész teste megremegett, lecsapta a villáját.

Szeme szikrákat szórt. Tudálékos kijelentésemmel mély sebeket szakíthattam fel lel-
kében.

– Bocsánat, hölgyem! – mondta erősen visszafogott hangon. – Részemről a mai este befejeztetett.

Hanyagul a tányérja mellé tette a vacsora becsült értékét, majd gúnyos meghajlás után távozott.

Ez a szégyen csak akkor lett volna nagyobb, ha Döbrentei Lajosék is látták volna. Néhány másodpercre megkövültem, majd felálltam. A pincér odajött. Kérdezni akart valamit, de amikor meglátta az otthagyt bankjegyeket, megnyugodva elköszönt. „Kedves egészségükre! Legyen máskor is szerencsénk!”

„Hát szerencsém éppen most sem volt!” – tettem volna hozzá, de inkább az ajtó felé vettem az irányt.

A parkolóban Gyuri kinyitotta Opeljének ajtaját, és udvariasan kérte, hogy üljek be.

– Bocsáss meg Jutkám, illetlenül viselkedtem.

– Te bocsáss meg! Fogalmam se volt, hogy kérdezhettem ilyen ostobaságot.

– Nem tudhattad. Én voltam a tökfaj!

– Jó fej vagy! – vigasztaltam. – Az intim dolgok mindig kényesek, senki másra nem tartoznak. Amit elmondtál, azt is köszönöm.

– Rendben van. Hazaviszlek. Egyszer majd folytatom. Egyszer... Majd...– Arca apró ráncokkal telt meg, de úgy suhantak végig rajta, mint víz színén a szélüzte fodrok. Lassan szálltam be. Csend volt, a város most aludta legmélyebb álmát. A közeli bodzákat ezüstsálak fonták be; a hold mézes arca bátorítóan nézett az égről... Aztán becsaptam az ajtót.

Két nap múlva Danival vacsoráztam. Szokatlan volt ez a nagy csönd Szedtünk a francia salátából, ittunk a francia pezsgőből, majd finom kis hústekercseket tettünk a tányérunkra. Mindig igyekeztünk valamivel megindokolni, hogy a hétköznapot ünneppé varázsolhassuk, mert az ilyen hangulat kikapcsol, felengedünk, újjászületünk. Most az volt a gyertyagyújtásos vacsorának az apropója, hogy négy éve derült ki, szeretjük egymást.

Dani szokatlan hangon, váratlanul tette fel jól időzített, hangulatromboló kérdését:

– Vetézi Gyurival így vacsoráztál tegnapelőtt este a Muskátliban?

Ez övön aluli ütés volt; akkor is, ha valójában nem követtem el megbocsáthatatlan dolgot.

– Bocsi! Nem szóltam róla, de honnan tudod? Kémkedsz utánam?

– Hát akkor, légy szíves, most szólj! Egyébként az nem kémkedés, ha Grabó Sanyi említette nekem.

– Úgy látszik, itt minden mindennel összefügg; lényem olyan, mint a világmindenség. Akkor a te nagyon kedves barátod, az első férjem, kémkedik utánam.

– Juditkám! Nem erről van szó! Hanem a vacsoráról, konkrétan nem mondtad meg; csak korábban volt róla szó. Pedig azt ígértük, hogy mindig őszinték leszünk egymáshoz.

– Most is így lesz! – tettem hozzá engedékenyen.

– Ez egy dolog! A helyes válasz: így kellett volna lennie!

Kénytelen voltam beadni a derekam.

– Nagyon tömören összefoglalom a lényegét. Kétszer találkoztam egy bizonyos Vetézi Krisztinával, aki álnéven Veress Krisztinaként él. Azt állítja, hogy Gyuri bá' a

közös apánk.

Dani bele akart szólni, de intettem, hogy ne tegye, mert ennél még furcsább dolgok jönnek.

– Gyurinak feltettem a kérdést: „Most mondd meg igaz lelkedre: Veres Krisztina vagy Vetézi Krisztina és én a te lányaid vagyunk?”

Erről órákat lehetne mesélni, de nem itt és nem most – felelte. Kénytelen voltam beleegyezni, hogy a Muskátliban találkozzunk. Elmondta egész életét; végül olyat kérdezhettem, ami miatt megsértődött. Gyorsan fizetett, aztán bunkó módon otthagyt. Kimentem utána, a kocsijánál elnézést kért.

– Nem tetszik ez nekem! Hányszor megígérted, hogy előzetesen mindent egyeztetünk.

– Sokszor, nagyon sokszor.

– Pedig csak egyszer kellene. És be kellene tartanod.

– Bocsánat! Igazad van. Nagyon szégyellem magam.

– Megértem, hogy egy létező vagy nem létező apa után futkározol, de ennél néha fontosabb dolgaink vannak. Ugyebár...!

15. Betiltották vagy nem engedélyezték?

Dani péntek délután szabad volt, így el tudtunk menni Enikőékhez. Lia és Evelin ismerősöknél játszott. A két férfi sportról, kocsikról, nőkről dumált, sörözött. Minket a család, a divat, a bevásárlás, a cucci cipők meg a pletykák érdekeltek.

– Korábban olyan jókat beszélgettem a közös képviselők nevével – mondtam Enikőnek. – Bár inkább feltartottak: nem fizetik a közös költséget, szétszórják a szemetet, durván beszélnek velük, azt is számon kérik rajtuk, amihez semmi közük.

– Valószínű nem tudod, hogy Mónika egy fiatal sráccal lelécelt, vagyis otthagya az öreget.

– Ez igen! Volt köztük vagy harminc év korkülönbség.

– Harminchat, édesem! Férje, Viktor már 75 éves! Szerintem érdekből jöttek össze, Mónika Erdélyből települt át, ő pedig befogadta albérlőnek. Sajnos nagyon sokára kapta meg a magyar állampolgárságot. Közben az egész családja átjött a lemenőkkel-felmenőkkel együtt. Viktor alapított egy kft.-t. Abban adott Mónikának munkát. Volt vagy tíz épületük, ahol takarítottak, és az ezzel kapcsolatos teendőket látták el: kuka-ürítés, lépcsőmosás, ilyesmi. Amikor Mónika magyar állampolgár lett, Viktor ráíratta a kft.-t. Előtte milliókat vett fel barátoktól, bankoktól, de már nem tudta visszafizetni. Most katasztrofális helyzetben van.

Hogy lehet már valaki ilyen pofátlan, hogy kihasználja más jóindulatát!

– Ez kész örültség!

– Az érdek, a pénz, a hatalom, az irigység sokszor legyőzi a szeretetet, a hálát. Jobb örülni, és tudni, hogy az vagy, mint örülni, és nem tudni, hogy örült vagy. Egyébként kettőjük között nem lehetett szerelemről beszélni.

– Beszélni éppen lehetett volna – tettem hozzá.

– Móni inkább az apát látta Viktorban. Na, szóval... A „lánya” két szatyorba összekapta a cuccait, hogy elugorjon a testvéréhez. Akkorát ugrott, mint egy szöcske. Se cím, se telefonszám. Viktor mindenkinek elmesélte már a szitut.

– Ha összefutunk, mit mondjak neki?

– Csodálkozz rá gyermeki szemmel! Mónival kapcsolatban használd ugyanazokat a csúnya szavakat, mint ő, és kész. Egyébként van egy másik sztorim is. Valamelyik nap átjött Telegdi Sára a hatodikról.

– Ismerem, talán húsz éves lehet.

– Kábé. Az anyja, Marcsi, negyvenkettő. Egy évvel ezelőtt megismerkedett egy 36 éves, elvált sráccal, Valterrel, aki két gyerek után fizet gyerektartást. Marcsinak nagyon bejött ez a valaki. Beköltözött hozzájuk, és együtt csinálták a dolce vita-t. Mért vagyok én mindenki szennyosládája?! Mért mesél el nekem ilyen dolgokat? Na, ez a Valter (egyébként nem német) megleste Sárát a fürdőszobában, amikor az anyja nem volt otthon. Hogy aztán mi következett, azt nem csámcsogom el.

– Kikezdett vele? – csodálkoztam, de a hangomon felháborodás is érződött.

– Ez nem kérdés! – Egy darabig titokban lehetett tartani, de Marcsi in flagranti találta őket. Kitört a „birtokháború”! Valter lelécelt, de két hét múlva mind a ketten követésbe ment hozzá.

– Hogy lehet Sára ilyen birka, hogy ezt elmesélte neked?!

– Talán a pszichiáterét kellene megkérdezned, ha egyáltalán van neki. Sára mindent lepergetett előttem, mint egy filmet. Féltékeny a drágám! Két nap múlva az anyja jött el; más látószögből ugyanúgy feltárta a szerelmi háromszög minden részletét.

– Ekkora ökörséget még nem hallottam!

– Az, hogy hozzám jöttök, tényleg nagy ökörség, de amit csinálnak, az micsoda? Valter persze élvezi a helyzetet. Nem tud, vagy nem akar választani. Hol ezzel, hol az-zal... Juditkám, a múltkor azt mondtad, hogy az intelligencia és az iskolai végzettség között egyenes arányosság áll fenn. Haha! Marcsi tanárnő, Sára óvónő. Valter pedig valamilyen szakmunkás, aki talán már nem is vállal „más munkát”.

– Jó, visszavonom!

– Akkor most már beszélhetünk rólad.

– Én nem szoktam pletykálni – tiltakoztam.

– Nem! Te csak azt meséled el, amit hallasz. Nem teszel hozzá semmit. – Csúfolódásnak szánta. Szerencse, hogy van humorérzékünk.

Istenem! Milyen jó lenne vidáman csivitelni, mint a lányok az iskolában. De nem lehet, mert már kinőttük a babaruhánkat. Ezért komolyra fordítottam a szót:

– Vannak nők, akik hölgyek; vannak férfiak, akik urak. A földön növények, állatok és emberek élnek. Valamikor kialakult egy negatív embertípus, amelyik még most is az állatok tulajdonságaival rendelkezik. Na, ezzel nem akarom megbántani az állatokat!

Eni eltűnődött, majd felnevetett.

– Hogy miket tudsz kitalálni?! Ez nyilván egy idézet valakitől.

– Hát persze – kuncogtam. – Most találtam ki. De azért ennél szoktak lenni viccesebb dolgaim is. Apropos, tudod mi újság a cégünknel? Az egyik tervezőnk agglegény, tele van gátlásokkal. Rendkívül szórakozott. A folyosón lévő csokoládé automatába bedobott egy pénzdarabot, majd anélkül távozott, hogy kivette volna a csokit. A mellette lévön nyomkodni kezdte a gombokat, majd ökölrel verte. Kiabált, hogy nem ad neki kávé. Oyan félszegen viselkedik, mint egy kóbor macska, amikor betéved egy idegen házba. Nem bíz meg senkiben. Ha szegény macskát egyszer már kiséprűzték, mert ellopta a kolbászt, akkor minden hirtelen mozdulattól megijed. Utána már kolbásszal se tudja visszacsalogatni a gazdi...

– A lényegét mondd, ne légy már ennyire macskaszakértő.

– Oké! Főnökünknek a múltkoriban volt a születésnapja; cégünk tíz éves lett. Bulit rendeztünk. Ez a Nyasó Dömi (micsoda név!) félrehúzódtott egy sarokba, de előtte tele-tömött két tányért a svédasztalról mindenféle kajával. Körbe-körbe járkált, és úgy szorongatta, mint valami lopott műkincset. Na, úgy evett magában, ahogy a macska szokott, amikor kolbászt kap.

– Már megint ez a macska! – mondta rosszállóan Enikő.

– A közelben lévő kollégájának megjegyezte: sok itt a „klassz csaj”. Ő viszont szépen kiosztotta: nem neked való egyik se; te nem lehetsz szerelmes; neked olyan kis szíved van, hogy nagyon kell rá vigyáznod, különben becsúszik az ütőeredbe, aztán nyomtalanul eltűnik. Dömi legyintett egyet, aztán elment a mosdóba, de megeskette a kollégámat, hogy nagyon fog vigyázni a kajájára.

– Ez jó!

– A csattanó még most jön – csillapítottam. – Ki tudja meddig volt kinn, de amikor visszajött a következőképpen nézett ki.

Felálltam a fotelból, úgy mutogattam.

– Arcán szétkent valami feketét (lehet, hogy szemceruzát használ?!). A nadrágját alaposan felhúzta, és a zoknija teljesen kilátszott. A nadrágszíját úgy szorította meg, hogy hátul alá volt gyűrve zakójának egy része...

Ezen Enikő nem derült, inkább rosszállóan nézett rám.

– Ebben nincs sok humor.

– Mi nagyon komikusnak találtuk.

– Tudod, azért nem nevetek, mert hasonlóan már én is jártam. Egyszer volt egy félmagas szárú cipőm. A zoknim nem ért fel teljesen, és a cipő szára ingerelte a bőrömet. Siettem, ezért gyorsan kitámasztottam négy zoknival, de nem vettem fel, hanem bedugtam a cipőkbe. Délcegen mentem a Piac utcán, amikor szinte egyszerre kiesett mind a négy zokni. Lehajoltam, felkapkodtam, egy srác meg segíteni akart. „Köszönöm szépen, de maradt még két zokni a lábamon, semmi vész!”

Sokáig kacarásztunk. Aztán lementünk a pincébe, Eni levéltárába.

– Ez a spirálozott kötet kapcsolatos az eszperantóval?

– Hogyne! 1995-ben megjelent a Bokros-csomag, és a felsőoktatási intézményektől jelentős támogatást vont el az országgyűlés. A tanszékvezetőknek össze kellett állítaniuk egy feketelistát, hogy kiket bocsássanak el. Tudtad, hogy apud valójában azért küldték el a KLTE-ről, mert az akkori BTK dékánja nem szimpatizált az eszperantóval?

Ezt nem sejtettem, mert szerintem apud köztisztviselőként álló személynek tartották; tudományos fokozattal rendelkezett, tudommal nem voltak ellenségei. Ezért megdöbentett a hír. Enikő kérés nélkül folytatta:

– Volt egy időszak, amikor a nemzetközi nyelvet fel lehetett venni az indexbe, sőt a hallgatók gyakorlati jegyet kaptak. Aztán 1994 szeptemberében a tanulmányi osztály vezetője, Selymes István – a dékán utasítására – a tanév eleji hallgatói eligazításon bejelentette, hogy az eszperantó nem tanulható tovább. Négy féléves kurzus volt, így azoknak is abba kellett hagyniuk, akik éppen a közepén tartottak. Néhány hallgató felháborodott levelet írt számos külföldi egyetem rektorának, nemzetközi eszperantó szervezetnek; tiltakozzanak, mert betiltották az eszperantót. Ezt megelőzően szakmai anyaggal bővített jegyzetek jelentek meg biológiából, kémiából, bölcsészeti tudományokból, matematikából. Apunak a BTK dékánja, dr. Vétskey Lajos, szoros kivételként adta meg a felsőfokú nyelvvizsgáért járó pótlékot. Igyekezett mindenhol betartani neki. Visszatérve a hallgatói tiltakozáshoz: újságcikkek születtek belőle a világ több pontján, levelek százai érkeztek az egyetem vezetésének. Apu szintén kapott elektronikus leveleket, de addigra már elmúlt vagy három hét, aztán a kegyelmes dékán úr ismét engedélyezte. Egyébként a Hajdú-bihari Napló – nézzük csak, itt van! – 1994. október 6-i számában ez az uraság azt állította, hogy az egyetem könyvtárában egyetlen tudományos anyagot taglaló mű sincs, és az eszperantót nem használják a nagyvilágban.

– Ez abszurdum! Apu például tagja volt a Nemzetközi Tudományos Akadémiának, és sok szacikket jelentetett meg eszperantóul. Vagy arról van szó, hogy a gonoszság örökké él, a jót viszont mindig újra kell teremteni? Nem tudom kit idéztem most.

Enikő kinyitotta a dokumentum-gyűjteményt, majd elém tette: „Ezt olvasd!”

„A fenti sorokból kiderül – írta a dékán Ertl Istvánnak, az Esperanto című lap főszerkesztőjének –, hogy az eszperantó tiltásáról szóló mendemonda minden alapot mellőz.” A Hollandiában dolgozó magyar eszperantista rendkívül jól informált, mert így válaszolt: „Hoppá! A hallgatók saját fülükkel hallották a tájékoztatón: a tanulmányi osztály vezetője, az előadót illetlenül félbeszakítva kiabálta be: «eszperantót nem lehet tanulni!». Akkor most a hallgatóknak kell bocsánatot kérniük, mert Selymes István a dékán úrra hivatkozva mendemondát terjesztett? De kitől kérjenek bocsánatot? Talán Zamenhoftól, mert ő találta ki az eszperantót?

Így működik a hatalmi mechanizmus. Ez a katasztrofális nihilitás!

A dékán úr nyilatkozataiból az sem derül ki, mikor határozott a visszavonás mellett. Csak nem akkor, amikor az újságíró felhívta, és megmutatta a Naplónak írt levelet? Furcsa, hogy a hallgatók erről a döntésről a megyei lapból értesültek október 5-én. A tanév szeptember 7-én kezdődött, a tantárgyakat a hónap végéig fel kellett venniük, be kellett írniuk az indexbe.”

Egyértelmű volt az elfogultság, az előítélet. A dékánról minden lepergett, mint esővíz a káposzta leveléről.

Amikor befejeztem az olvasást, felnéztem. Enikő így folytatta:

– Mivel a cikkek nem napilapokban, hanem folyóiratokban jelentek meg, még 1995 áprilisában is küldtek tiltakozó levelet. Aput a dékán az egyetem fegyelmi bizottsága elé idéztette; az előzetes adatgyűjtés során többen vallottak apu mellett, mások nem akartak, vagy nem mertek visszaemlékezni. Selymes István például ilyeneket mondott a jegyzőkönyv szerint. „Két különböző szintű nyelvvizsgálóval kell rendelkeznie a diplomát szerzetteknek; az eszperantót alapfokúnak elfogadják, középszintnek nem. Szeptemberben ez a tájékoztató így nem hangzott el, mert sok minden tisztázatlan volt a nyelvvizsgálókkal kapcsolatban. Talán szeptember végén kaptuk az Egyetemi Tanácstól azt a feladatot, hogy a két kar egységesítse a nyelvvizsgálókra vonatkozó eljárásait. A hallgatói tájékoztató a kifejtésre nem volt idő. A tiltás szót nem mondtuk ki. A hallgatók konfliktushelyzetet éreztek, megoldást az október 4-i tanácsi határozat hozott.” És még ezt is tedd hozzá: „Nem külső tiltakozásra léptünk, hanem tisztáztuk belül, ami tisztázatlan volt.” Nagyon érdekes egy másik jegyzőkönyv is, amely 1995. június 15-én a BTK fegyelmi tárgyalásának leírását tartalmazza. Idézek belőle: „1994 szeptemberében valóban felmerült, hogy az eszperantót nem kellene elfogadni nyelvvizsgának, hanem csak világnyelvekből lehessen vizsgázni. Tehát nem a tanítás megtiltásáról volt szó, hanem a vizsga el nem fogadásáról. Szathmári Lajos minden bizonnyal annak a korábbi megállapodásnak a visszavonását értelmezte tiltásként, hogy régebben eszperantó nyelvből lehetett második nyelvvizsgát tenni, illetve első és másodikat is. Tehát egyáltalán nyelvvizsgaként az eszperantót elfogadták, és ennek visszavonását értelmezte úgy Szathmári Sándor, hogy az eszperantó nyelvet betiltották a Bölcsészettudományi Karon. Ennek tisztázását azért is nagyon fontosnak tartjuk, mert ez az egész ügy igen rossz hírért keltette világszerte az egyetemnek, mindamellett teljesen igaztalanul volt vádolható az eszperantó nyelv betiltásával.”

16. Dani és Lia megmagyarázza anyanyelvét

– Régi, szomorú idők ezek. Akkor még élt apu és anyu. Inkább beszéljünk Daniról! Szoktad hallgatni az FM 90-et? – kérdeztem Enit.

– Már annyiszor próbáltam, de te mondtad, hogy csak négy-öt kilométeres körben lehet fogni, mert az épületek leárnyékolják.

– Ez igaz! Klassz interjúkat készít híres emberekkel. Van közöttük építész, profesz-szor, lelkész, író, költő, szobrász, festő.

– Most jut eszembe, az eszperantó anyagban Daninak van két-három nyelvészettel összefüggő írása, amit elmondott a rádióban. Nagyon tetszettek. Nyugodtan olvasd el, én addig megnézem a konyhában a kaját.

Igen, ezek Dani írásai!

Fogadni mernék, hogy hallgatóink nem szoktak nyelvészkedni. Persze akadhat kivétel. Az életben nyilván van ennél fontosabb dolgunk. Nagyon gyakran nem figyelünk oda beszédünk stílusára, szóhasználatára.

Ami pedig az idegen nyelveket illeti?! Legalább ötezer létezik! (Nem, nem a szá-jakban lévő nyelvekről van szó, hanem azokról, amelyeken az emberek beszélnek!) A szláv nyelvek (például orosz, ukrán, belorusz, szlovák, cseh, szerb, horvát, lengyel), a latin, angol, francia, német, olasz, spanyol és még igen sok, az indoeurópai családhoz tartozik, míg a magyar, finn és az észti a finnugor nyelvekkel rokon. Emiatt óriási elté-rések adódnak a nyelvtanban, de az emberek gondolkodásában is.

Mi például igen gyakran használjuk a *járni*, *menni* igét. Színházba, moziba, hang-versenyre, iskolába, főiskolára, egyetemre, óvodába, bölcsődébe, órákra, nyelvtanfo-lyamra, orvoshoz, pszichiáterhez *megyünk* vagy *járunk*, sőt úszni, teniszezni, focizni, sportolni, fagyizni *megyünk* és *járunk*. Más nyelvekben nem az a fontos, hogy *járkál* valaki az iskolába, hanem az, hogy az iskolában, az egyetemen *tanul*. A színházat, mú-zeumot, főiskolát, diszkót *látogatja*, az orvoshoz sem jár, hanem *látogatja*. A *Holnap úszni megyek* mondat valószínű számos idegen nyelven úgy hangzik, hogy *Holnap úszni fogok*. Persze magyarul is lehet így mondani, de vajon miért van ez a sok *jön*, *megy*, *jár*? Mi a buszra *felszállunk*, majd *leszállunk*, mint a madár a fáról. Más nyel-vekben inkább *bemennek* a buszba, majd *kimennek* a buszból. De maradunk a *jön* és a *jár* ige mellett. Az egyik ismerősöm ezt a magyar őstörténettel hozta kapcsolatba. Hány nép előtt vagy után *futottunk*, *jártunk*, *mentünk*, *menekültünk* az Uraltól kezdő-dően egészen addig, amíg elértük a Kárpát-medencét? És jártunkban-keltünkben har-coltunk, barátkoztunk más népekkel, de mindig siettünk, tábort változtattunk. Nos, biz-tos, hogy kevés nyelvész értene egyet ezzel a párhuzammal, de olyan meggyőzően mondtam el, hogy remélem, néhány percre a kedves hallgató is elfogadja.

***

Akkor most rátérhetünk az igeidőkre. (A gyengébbek kedvéért: nem időjárás követke-zik!) Az angol nyelvben 12 igeidő van. Sajátos gondolkodásmódot tükröz. Nagyon fontos kifejezniük, hogy a cselekvés mikor kezdődik, tart-e még, vagy már eredmé-nyesen befejeződött; milyen viszonyban állnak egymással: melyik volt előbb, melyik melyikből következik, vagy éppen egy időben folyik-e a kettő. A magyarban csak há-rom igeidő van: jelen, múlt, jövő.

De ez is inkább csak elméleti szempontból különíthető el, mert önmagukban és egymáshoz való viszonyukban is bizony-bizony elég nagy káoszt okoznak. *Hová utazol most?* – kérdezzünk valakit jelen időben. Ezt az indoeurópai nyelvekben csak úgy lehetne pontosan érzékeltetni, ha ismernénk a beszédhelyzetet. Ha ugyanis az állomáson kérdezik, ez még jövő idő, ami el sem kezdődött, de a vonaton, már folyamatban van, tehát jelen idő. Hiába van ott a *most* időhatározószó. Ez nálunk nem mindig vonzza az azonnali, a folyamatos jelen időt. Tehát a jelen és a jövő egybeesik. Hányszor közlik a tévében: „Most pedig hírek következnek.” Aztán öt- tíz perc reklám után érkezik el az *aktuális most*.

Persze azért a jövő idő kifejezésére vannak speciális szavaink: „Holnap *majd elolvasom*. Holnap *el fogom olvasni*.” Általában azonban nem választjuk el egymástól. A riportalanyok, politikusok legtöbbször ezt a közös jelen-jövő időt használják. Ezzel azt a látszatot sugallják, hogy amit idézőjelbe tett jövő időben mondanak, állítanak, az valójában éppen most jön létre jelen időben. Pedig kell ahhoz még két három év is!

A *kell* (*kelleni*) ugyanilyen kétidejű, igaz, hiányos ragozású ige. *Meg kell csinálnod!* – mondjuk valakinek, de nincs benne, mikor és mikorra.

Háttérzenénk nem véletlenül szólalt meg (múlt időben). Ez bizonyíték a jelen időre. Éppen most szól, hallatszik. A *Book of Days* című számot hallják Enyától, már most. Pillanatnyilag még jelenben vagyok, kilépésem a jövőben lesz – egy-két másodperc múlva), a jelen idő és a zene nélkülem folytatódik...

***

„Tisztelt Uram!” – szoktuk mondani. Ha valakit idegen nyelven így szólítanának meg, nagyon megsértődne. Nekünk fel sem tűnik, hogy azért, mert a „tisztelt” szó múlt idejű, ami más nyelveken azt jelenti: *régebben tisztelt*, ma már nem tisztelt. A magyarban ez nemcsak múlt idejű igealak, hanem befejezett melléknévi igenév is. Befejeztük az ön tisztelését, uram! Nos, talán minden indoeurópai nyelvben (az egyszerűség kedvéért a világnyelvekben) nem három, hanem hat vagy több melléknévi igealak van. Ők jobban árnyalnak, mint mi. Nem keverik az igeidőket.

Egy másik példa: „Ha *megérkezel*, telefonálj!” A mondat első igéje többé-kevésbé kifejezi a jövő időt. De a magyarban így is mondhatjuk: „Ha *megérkeztél*, telefonálj!” Ez talán olyasmit jelent: „Miután megérkeztél, telefonálj!” Rendben van, de az előző mondatban, akkor miért van az a bizonyos azonos alakú jelen-jövő idő?

Nézzünk egy másik szót: „vizsgáztató”. Nyelvtanilag jelen idejű, vagyis folyamatos melléknévi igenév (amely főnévvé vált, de ettől tekintünk el). A *vizsgáztató tanár* kifejezésben megmaradt az igazi melléknévi igenévi szerepe. „Holnap Tóth tanár úr lesz, tegnap Mária néni volt a vizsgáztató.” Más nyelvekben általában itt is pontosan érzékeltetni kell, hogy a *vizsgáztató* szó jelen, jövő vagy múlt idejű. Számos főnévvé vált melléknévi igenevünk ilyen *időtlen*, (majdnem azt mondtam „idétlen”), mert mindegy, hogy ki mikor *vevő, eladó, tanuló, hallgató, betolakodó, rendező, bitorló, gyalogló* vagy éppen *gyengélkedő*. Némi rosszmájúsággal megállapítom, hogy a *szerkesztő, a bemondó* – ez vagyok én – három igeidőt foglalok magamban e szavak révén. „Tegnap Zoli volt a szerkesztő, ma én vagyok a szerkesztő, holnap Judit lesz a szerkesztő.” Érzik a különbséget? Igen? Nem? Teljesen mindegy! Édes magyar anyanyelvünk zene füleinknek – jelen, múlt és jövő időben egyaránt. Hamarosan véget ér (*jövő idő*) a *Nyelvészet és gondolkodás* című blokkom. Legközelebb egy hét múlva jelentkezem (*jövő idő*). Kellemes hétvégét kívánok mindenkinek (*jelen idő*). A hétvége ugyan már a jövőre vonatkozik... de nem baj.

Érezzék magukat jól minden időben: jelenben, múltban, jövőben, napsütésben, esős időben, munkaidőben, ügyeletben, alvás közben, alvás után. Most elbúcsúzom (*jelen időben*). Jön a Baccarától a *Somewhere in Paradise*... Villás Danit hallották (*múlt időben*).

– Lia és Evelin mikor jön? – kérdezte Dani?

– Hamarosan – felelte Vince.

Ekkor az előszobából kulcs csörgése hallatszott. Kinéztem a folyosóra. A két lány lerúgta a strandpapucsát, úgy rohant felénk. Aztán „belénk”. Nem voltunk felkészülve ilyen nagy lökésre, alig bírtunk állva maradni.

Enikő elkezdte korholni őket.

– Úgy viselkedtek, mint két dedós! Micsoda stílus ez?! Irány a fürdőszoba! Kéz- és arcmosás!

– Este meg fürdészel egybekötött lábmosás! – kiáltotta vidáman Lia.

Mielőtt asztalhoz ültünk többször, hosszasan néztem Vincét, a sógoromat. Amíg Danit nem ismertem, addig minden lefekvés után sokat ábrándoztam erről a csinos, kedves férfiről, akivel én találkozhattam volna, ha szerencsésebb vagyok. Már nem akarok emlékezni az átsírt éjszakákra, amikor a párnám csücskét rágtam. Vince és Enikő erről persze semmit se tudott. Danit tiszta szívemből szeretem.

Nem tartom magam gonosznak, bosszúállónak. A negatív érzések szinte megfojtják az embert; lehúzzák a mocsárba, elszívják az összes energiáját. A plátói szerelem is ilyen. Átélttem, nagyon nehezen szabadultam meg tőle. Vince most már csak egy aranyos rokonom.

Citromos tea, kétféle lekvár, sajt, egy tányér piros alma, barna kenyér, főtt virsli tormával, rántott sertéscomb díszíti az asztalt.

Néhányszor már megkérdeztük egymástól: szeretnénk-e gyereket. A válasz sohasem volt igen vagy nem. Dani hol azt mondta, hogy még nem akar apa lenni, hol én nem tudtam elképzelni magam anyának. Mind a ketten a karrierünkre, a munkánkra hívatkoztunk. Sok dolgon kellene változtatnunk, mi viszont túlságosan megszokásaink rabjai lettünk. Talán önzőek is, mert Dani és én csak egymással törődünk. Pedig a mi körünkben egyeseknek már három gyerekük van.

Evelin harmadikos lesz. Lia ősszel kezdi az első osztályt, és éppen rendkívül beszédes.

– Van egy varázsceruzám. Ezzel mindent le tudok rajzolni. Apu magára ismert. Anyu szerint ő nem olyan szép, mint a rajzon. Evelin nem ismerte meg magát, mert a képen négy lába volt. Szerinte az egy elgázolt ló. Hát már hogy mernék én egy elgázolt lovat rajzolni? Jaj, néztem a tévét anyuékkal. Láttam, hogy ütik, verik egymást, aztán meg csókolóznak. Kit érdekel!? Apu szerint ez nem gyerekeknek való. Menjek a szobámba videózni. Azt nem értem, hogy tud egy felnőtt az én fejemmel gondolkodni. Ő tudja, hogy nekem mi nem való? Én mikor tudok majd az apu fejével gondolkodni?

– Ha nagy leszel – válaszolom.

– Szerintem ez butaság! A szomszéd Pista bácsi azt kérdezte, hogy mi leszek, ha nagy leszek. Miért kérdezed azt, amire válaszolsz? Ha nagy leszek, akkor nagy leszek! Befejezem az összes iskolát, ami Debrecenben van. Az pedig nagyon hosszú idő. Tízmillióig kell számolni. Jó, hát addig nem, de százig minden nap ötször. Az biztos! Vagy itt van Evelin, akit nagyon szeretek. Az udvaron a homokban játszottam. A vödörben sütöttem süteményt. Odajött. „Mit csinálsz?” Azt hiszed, nem tudta, mit csinál-

lok? De! Jól látta! „Te most beszélsz?” – kérdeztem. „Persze, beszélek.”
„Na, látod! Tudom, hallom, és én ezért nem kérdezem, hogy mit csinálsz, Evelin.”

Mindenki nevet a történeteken.

– A múltkor... – folytatta – kocsival mentünk az áruházba. Két rendőr bácsi integetett. Apu elég későn vette észre őket, fékezett, de azért meg tudott állni. Kérték az igazolványait, közben megkérdezték, hogy ivott-e. Én mondtam, hogy persze, az előbb, és jó sokat. Szondába kellett fűjnia. Kihajoltam a kocsiból, és úgy magyaráztam el, hogy ásványvizet ivott; a maradék ott van a flakonban. Nézegették a kis csövet. Tetszett a színe, mert elengedték aput. Az egyik rendőr bácsi megkérdezte a nevem. Apu tényleg csak vizet ivott. Utána mégis fejmosást kaptam: „Miért avatkozol bele a felnőttek dolgába?” „Szégyenbe hozol minket!” „Inkább hallgass!” Jó, én soha többé nem szólok bele. Mért nem azt kérdezték, hogy mit reggelizett? Azt nem tudom, mert akkor nem voltam a konyhában. Jaj! Anyu szerint a TESCO-ban mindent lehet kapni. Hát... pingvint és vízilovat nem láttam. Apu megmutatott néhány helyet, ahol tévékamerák voltak. Azt figyelték, ki mit vásárol. Integettem a tévének, hogy észrevegyék, én nem vettem semmit. Evelin egy labdát akart betenni a kocsiba. Apu szerint elég ott-hon egy, nem kell kettő. A tévé persze lefigyelte. Nagyon ciki volt... Még ezt is elmondom. Kaptam egy nagyon klafa iskolatáskát, ami nem táska, hanem hátizsák. Már vannak benne füzetek, könyvek, színes ceruzák és tollak. A hűtőből beletettem egy húskonzervet, de anyu kereste, én pedig megtaláltam. Most ismét hűteni kell. A kiscicámat, Picikét betettem a hátizsákomba, csak a feje látszott ki. Nem tetszett neki. Szerintem ő nem szeretne iskolába járni.

17. Szép szóval tudunk kapcsolódni

Édesanyám szülei már nem éltek, amikor megszülettünk. Apai nagyszüleink a Lóverseny utcán laknak egy gyönyörű kertes házban. Nagyon lassan tudtunk belenyugodni a megváltoztathatatlanba. Eltartott néhány évig. Istenem! Nagyiék hányszor ismételték el, hogy inkább ők haltak volna meg! Csak akkor ettek, ha erőszakosak voltunk. Próbáltuk újraébreszteni bennük a sínylődő életerőt. Esténként az udvaron sétálgattunk. Eltereltük a figyelmüket. Sokszor csak a kedvünkért jöttek el bevásárolni. Amikor Enikővel kettesben voltunk, kisírtuk magunkat.

Egy ismerős pszichiáterhez sikerült elcsalni őket. A karambol óta akkor már eltelt vagy négy hónap, így könnyebb volt dr. Komlóssy dolga, mintha. Apuéknak jócskán volt pénzük és értékpapírjuk a bankokban. Mindent átadtunk nagyiéknak, aztán közösen gazdálkodtunk.

Nagypapa számtalanszor fantáziált: mi lett volna, ha... Ehhez nagyi volt inkább az aktív közönség, mint mi. Azt is mondhatnám, hogy mellékszerepét kiválóan eljátszotta, amikor bólogatott, bele-beleszólt, megtoldotta jóváhagyta Lajcsija kijelentéseit. „Ez így igaz!” „Másképp lett volna akkor!” „Jól mondd, uram!” „Hihetetlen, de igaz!”

Nagypapa persze másról is beszélt. Egyik legérdekesebb és leggyakoribb története így hangzott.

– Akár akartuk, akár nem, be kellett állni katonának. Meneteltünk, kúsztunk-másztunk, futkároztunk, akadályokon ugráltunk, csimpaszkodtunk a faágakon, fekvőtámaszt csináltunk, lögyakorlatokat végeztünk. Egyszer megkérdeztem a bajszos, kövér parancsnokunkat, aki mindig úgy kiabált, mint egy őrmester. Ja, egyébként őrmester volt! Mondom neki, de ugye nagyon kapkodtam a levegőt, mert futás után voltunk, hogy miért kell nekünk annyit rohangálnunk, amikor le akarjuk győzni az oroszokat; előre mehetünk nyugodtan, ugye, meg aztán lövöldözhetünk, de visszafelé nem futunk, mert nem zavarunk minket. Hát az az ember úgy, de úgy meg tudta változtatni a hangját! Legalább tízszer hangosabban szidta az anyámat, mint annak előtte kiabált. Mit képzelek én, ki vagyok én, mért merek belepofázni az ő beszédjébe? Ott a harminc suhanc előtt egy negyedórát parancsolgatott: „feküdj!, fel!, kúzás!, futás!” A ruszkiak löjjenek le minden bitang sihedert! Fekvőtámaszkor ájultan maradtam a földön. A haverjaim locsoltak vízzel. Ez a bitang őrmester a csizmájával többször belém rúgott.”

Nagypapa gyakran mesélt a hadifogságról is. Barakkjaikat annyira befújta a szél, hogy bokáig ért bent a hó. Alagutat kellett ásniuk, csak úgy lehetett eljutni az étkezdébe. Aztán azt a parancsot kapták, hogy a kerítésen kívülre hordják ki azt a rengeteg havat a 20-25 fokos hidegben. Akinek nem jutott lapát, kosár vagy valamilyen más edény, a szakadozott pokrócát vagy lepedőjét használta, ami átnedvesedett. Este azzal takaróztak, vagy állva aludtak; úgy összebújtak, mint a pulykák, amikor fáznak. Sokan feladták a harcot; minél előbb meg akartak fagyni. Aput a Szentlélek fűtötte, éltette. Ebből következik: rendszeresen imádkoztak és templomba jártak.

– Én mondom nektek: az ember a legkegyetlenebb állat a világon. Persze nem mindegyik. Nem veszélyes egy veréb, de egy véreb már annál inkább. A ruszki katonák úgy bántak velünk, mint macska az egérrel. Láttatok ti már macskát, mikor a szegény, meggyötört egérrel játszadozik? Leteszi maga elé, és a mancsával pofozgatja. Na, ilyen ember-állatok voltunk mi a lágerben. Nyáron a hőség, a szúnyogok, a tetvek, egyéb bogarak martak, télen meg a 30-40 fokos állandó hideg a csontunkig hatolt. Gyárat építettünk. A maltert, a köveket melegítettük, hogy valahogy egymáshoz tapad-

janak. A normát kiadták. Ha a brigádunk nem teljesítette, akkor kevesebb kenyeret kaptunk. Sokan elpusztultak. Akik megmaradtunk, dögrováson voltunk. Sokáig, nagyon sokáig tartott, amíg az Úr kiüzte a Gonoszt a nacsalnyikokból, és hazajöhettünk.

Enikő szólni próbált, de nagyapa legyintett.

– Jól van ez így. Ti még hallgatni se akarjátok, mi volt akkor, mert lehet, el se hiszitek. Gyerekek vagytok még.

– Kedves nagyapa! Mi mindent elhiszünk, de olyan sok dolog történt velünk... – És akkor Enikő mindig belekezdett valamilyen homályos zagyvaságba. Akkor találta ki. Én sem értettem. Nagyapa előbb-utóbb megelégedte. Inkább bekapcsoltatta a tévét, sakkozott velünk, vagy a rossz fiúkról szónokolt, akiktől már félniük kell a nagy lányoknak.

Nagyi az akkori postást emlegette. Olyan levelezőlapot hozott, amelyen két dolgot közöltek: férje hősi halált halt vagy eltűnt. Elfelejtették aláhúzni, hogy nagyapára melyik vonatkozott. Ha eltűnt, akkor tovább élhet a remény, ha hősi halált halt, akkor már soha többé nem jöhet haza. Nagymama napokig nem tudott enni, és nem kelt fel az ágyból.

Enikő a Déri Múzeumba került gyakorlatra. Az igazgató, Módys Imre ismerte aput és anyut. Nekik nem lehetett gyerekük. Imre bácsi és felesége, Hajni néni (régész volt) szüleink halála után Enikőt saját gyermeküknek tekintették. Gyakran vendégeskedtünk náluk, néha ott aludtunk. Segítettek, szeretetet sugároztak. Nagyszüleinknél is meglátogattak, ha kellett, együtt tanultak velünk.

Milyen kegyetlen a sors! Imre bácsi és Hajni néni vagy másfél év múlva szintén közlekedési balesetben veszítette életét.

Havonta többször meglátogatjuk nagyiékat. Azt szeretik ha Enikőékkel megyek, és az egész család együtt van. Szerencsére egyikükön se látszik, hogy túl vannak a nyolcvanon. Nem várták el, hogy a háromszáz négyszögölnyi kertjükben dolgozgassunk. Ha gyümölcsöt, zöldséget, krumplit adtak, dicshimnusz zengtek a termésről. Sohasem léphettünk a kerítésen belülre. Ez az ő felségterületük volt.

Nagyiék Dani apjával csak egyszer találkoztak. Még két idegen is több szót váltott volna tíz perc alatt, mint amennyit ők társalogtak ebéd közben. Nem tudni miért, de nem kedvelték egymást. Ezen később sem akartak változtatni.

Szentesi Tiborné Gácsi Tilda üzent, hogy menjek be hozzá. Különleges asszony – egyszerre legalább száz ember élete van benne mozgásban. Olyan lények ők, akik mindenre kíváncsiak, semmit sem akarnak kihagyni. A nyüzsgés és a hatalom a lételejük.

Az iroda levegőjében éreztem erős, visszataszító parfümjének illatát. Háromszor visszatartottam a lélegzetem, de nem használt. Megadtam magam. Íróasztalán legelőször a giccses keretben virító fényképtartó tűnt fel. Elkezdtem dicsérni két gyermekét.

– Milyen klasszak együtt. Nem hiába mondják: Isten áldása a jó házasság!

– Az! – hangzott a tömör válasz.

„Ejnye, Jutka!” – korholtam magam. – „Pont itt és pont most kellett ilyen ártatlanul hangzó, de mégis cinikus megjegyzést tenned?! Mindenki tudja a cégnél, hogy Gyuri és Tilda között nem csak munkatársi viszony van.”

Sorsomra hagyatkozva leültem a zöld fotelbe. Tilda a trónszékén foglalt helyet. Nyilván ezzel is erősíteni akarta felsőbbrendűségét.

Beosztásom szerint közvetlenül és csak Gyuri a főnököm, de az ellenőrzések, tárgyalások, üzletkötések, ajánlatok összeállítása miatt minden középvezetővel tartanom

kell a kapcsolatot. Ha az üzletfelek kértek, javasoltak valamit, egy külső szemlélőnek úgy tűnhetett, hogy az illető beosztottja vagyok. .

– Juditkám! Egy szívességre szeretnék megkérni. Harmincadikáig már csak egy hét maradt. Van a cégünknel néhány olyan renitens, aki engedélyt kért áruvásárlásra, de a számlát nem adta le, anélkül pedig nem utalhatunk. Összegyűjtöttem... Melléírtam a telefonszámokat, hogy könnyebb legyen elérned őket.

– Nagyon figyelmes vagy. Itt van az érintettek mobilszáma a listán – mondtam gúnyosan, bár ezt akkor még Tilda nem érzékelte

Arcát elöntötte a derű, és ez győzelmének jelét mutatta – ráncaival együtt. Diadalittas hangulatról árulkodott. Ha a ráncok mosolyognak, akkor vajon milyen idő várható?

– Van azonban egy olyan érzésem – folytattam –, hogy ez egyáltalán nem tartozik rám. Egyértelműen a beosztottaidat, Felsőczyné Tóth Vandát és Kónyai Andit érinti. Könyveléssel, számlagyűjtéssel, átutalással ti foglalkoztok. Én eddig se csináltam ilyet, ezután se változtatom meg a véleményem.

Tilda arcára fagytak a ráncok. Döbbenten meredt rám. Büszkesége a porba hullt, s ezt sehogy se tudta elkönyvelni.

– De hogy gondolod?! Ez nem egészen úgy megy, ahogyan elképzeled! – háborodott fel egyik másodpercről a másikra.

– A hirtelen harag rossz tanácsadó – mondtam, mintha én osztanám az észet. – Vajon miért van az, ha találkozunk, ha látlak, mindig hiányzik egy káprázatos érzés, egy finom gesztus? Egyébként ne próbálj megszabadulni a különös vonásaidtól, mert egyszer majd ezek lesznek nagyságod legszebb bizonyítékai. Az embernek a maga kitűzött céljait el kell érnie ahhoz, hogy ne legyen semmilyen célja. Szerencsére ettől még messze vagy! Lakatosné Margónál van a munkaköri leírásom. Megnyugtatlak, nincs benne számlagyűjtési kötelezettség. Panaszt tehetsz Gyurinál, de lezuhanni csak magasból lehet. A földön legfeljebb csak orra bukhatsz.

Az ajtóból visszaszóltam: – Látod, mi már csak szép szóval tudunk egymáshoz kapcsolódni. Sokat tanul az ember, mire rájön, hogy keveset tud. Aki tanul, de nem gondolkodik, elveszett ember. Aki gondolkodik, de nem tanul, szakbarbárságra is képes.

18. Kíváncsiságból és félelemből jeles

Kriszta azt mondta, hogy azt a bizonyos apasági igazolást visszacsempészte Gyuri irodájának egyik könyvespolcára. Pontosan megjeli a dosszié színét és helyét. Ha egy elmebeteg hazugságának fogtam volna fel, akkor nem találtam volna magam Gyuri szobájában este tizenegy órakor. Korábban több kulcsról másolatot készítettem. Így tudtam bemenni a főbejáraton. Szombat volt. Zseblámpámat bevettem a számba, megvilágítottam a Kriszta által említett polcot; átlapoztam az irattartó dossziéit.

Miután nem találtam meg, felfedeztem, hogy a másik oldal végén is van egy ugyanolyan kék aktatartó. Csalódásom rémületbe csapott át, amikor a folyosóról hangokat hallottam. Kétségbeesésemben bemásztam a hatalmas tölgyfa íróasztal alá.

Jól tettem, hogy bezártam az ajtót, és nem hagytam benne a kulcsot. Először azt hittem, hogy Gyuri jött vissza valakivel ilyen szokatlan órába. Legalább hárman voltak. Férfiak! Egyikük járatos volt az irodában. Tudta, mi hol van. A többiek pillanatok alatt nyitották ki a másik íróasztal fiókjait. Engem nem láthattak. Az ismerősnek tűnő hang gazdája egy hirtelen jött kérdésre megjegyezte: „Semmi vész! Jobbra, a függöny mögött van egy ajtó, amely Gyuri külön mosdójába vezet. Onnan is nyílik egy ajtó az ellenkező folyosóra, a kulcs mindig belül van, mert bezárva tartja, tehát ha valami közbe jönne, el lehetne szelelni.”

Borzasztóan gyanúsnak találtam magam. Napról napra lejjebb süllyedek az örvényben, most már csak a fejem látszik, ki de nemsokára odaveszek. Ha feladom! Csak az a lehetetlen, amit nem próbálunk meg. A zsenialitás és a hülyeség között az a különbség, hogy az előbbinek határai vannak. Mindenkinek hinnie kell valamiben. Én most azt hiszem, hogy nem fogok bepislilni.

„Itt van, megtaláltam, nézzétek!” – kiáltotta a borízú hang tulajdonosa, majd elkezdte lapozgatni a nyilván összefűzött oldalakat. A többiek is helyeseltek. „Nyertünk! Csináljunk rendet!” – mondta a harmadik. Egy-két percig szótlanul dolgoztak, csörtecs, rendcsinálással kapcsolatos zajok, zörejek hallatszottak.

Az egyik betörő célzást tett az irat tartalmára: „Na, ezt a pályázatot Gyuri már nem fogja megnyerni!” A másik kiegészítette: „Ha csak a számítógépen nincs meg az eredeti.” „Mikorra felfedezi, mi pofozunk rajta, kiegészítjük a saját adatainkkal, és akár már holnapután elküldhetjük.”

Csendesen távoztak, bezárták maguk után az ajtót.

Felsőhajtottam. Mintha egy filmben szerepeltem volna... Kíváncsiságból, félelemből beírhatom magamnak a jelest.

Nem, volt kedvem tovább keresgélni. Papíromnak ezek után abszolút lecsökkent az értéke. Igyekeztem minél előbb elhagyni az épületet. Mielőtt a kijáratához értem, a folyosón hallottam, hogy az ajtóval bíbelődtek. A kinti fény megvilágította az arcukat. Közelebb lopóztam: döbbenet vettem észre, hogy a három betörő között az egyik, az ismerős hangú, a volt férjem, Sanyi! Egy kék Volvóval távoztak.

Kerestem azt a kulcsot, amelyikre körömreszelővel tettem egy keresztet. Sanyi és csapata talán álkulcsot használt, mert nem engedelmeskedett a zár. Remegett a kezem. Kétszer leesett a kulcsomom; nem tudom hányadik próbálkozás után sikerült bezárom az ajtót.

Beültem az épület másik oldalán hagyott Suzukimba. Mellékutakon mentem nagy kerülővel. Dani korábban küldött egy SMS-t. Az apjától nem tudott megszabadulni, rosszul éltet színelte, hogy nála aludjon. Nem engedte kihívni az orvost.

Éjjel egykor meg-meghúztam a konyakos üveget, sikerült kiengesztelődnöm. Anynyira, hogy hajnal ötkor tértem magamhoz a fotelben. A cégnél másnapos állapotban csak olyan műveleteket végeztem a számítógépes programjaimmal, amihez nem volt szükség nagy koncentrációra. A magammal hozott két sonkás szendvics, majd az erős kávé után visszatért belém a vitalitás. Szerettem volna tudni, tényleg megtörtént velem a tegnapi kaland, vagy csak álmodtam?

Később Daninak is kénytelen voltam elmesélni a sztorit, mert furdalt a lelkiismeret. Jó hangulatban volt. Elmarasztalt ugyan, de letette volna értem az óvadékot. Ki tudja hányszor ígértem meg, hogy nem csinálok több ostobaságot.

Két nap telt el. Közben a nyíradonyi építkezésünkön tartottam terepszemlét. Nem tudtam szabadulni attól a gondolattól, hogy ujjlenyomatokat hagytam magam után. Sanyi csapata biztosan profi módon dolgozott: mindenki kesztyűt viselt.

Kopogtam az ajtón. Máskor mindig természetesen viselkedtem, most azonban úgy izgultam, mint annak idején a vizsgáim előtt.

– Szia!

Gyuri felnézett, válaszolt, de folytatta a munkát. Az asztalon papírlapokat rakosgattott, majd felvett belőle néhányat, és a bal kezében lévő csomó alá tette.

– Juditkám, most foglalt vagyok. Nem érnél rá később?

– Ez a dolog halaszthatatlan. Sajnos. Lehet, hogy már elkéstem.

– Akkor monddjad gyorsan!

Gyuri sohasem beszélt velem ilyen hivatalosan, visszautasítóan. Mások jelenlétében olykor előfordult ugyan, mert nem kivételezett: „ez járt” a rossz időben érkező kollégának. Kalandomat csak személyesen, egyértelműen szabad elmesélnem, és nem úgy, mint egy óvodás, aki rossz fát tett a tűzre.

– Gyuri! Nagyon szépen kérlek, hagyd abba a munkát. Ne haragudj, de ehhez le kell ülnünk.

– Oké! Úgyis elfáradtam. Különben is nagyon kíváncsivá tettel.

– Tudom, hogy nem szereted a hosszú bevezetőket, ezért rögtön a tárgyra térek. Kriszta már régebben elkábított azzal, hogy testvérek vagyunk, mert közös az apánk vagy az anyánk. Mutatott valamilyen régi igazolást. Később el akartam kérni és fénymásoltatni. Azt hazudta, hogy bedugta az irodád szekrényének egyik iratfüzőjébe. Ott, jobbra, abba a kékbe.

Gyurinak sok jó tulajdonsága volt. Többek között az, hogy megvárta, amíg valaki befejezi a mondandóját. Ha szükség volt rá, képes volt akár nyolc-tíz momentumot megjegyezni, amelyekre a végén egymás után reagált.

– És most jön a lényeg! – folytattam. – Szombaton este tizenegy körül engedélyed nélkül bejöttem az irodádba, miután a zakód zsebéből elcsentem a kulcscsomódat. A szükségeseket lemásoltattam. Elkezdtem keresni azt a papiruszt, de hirtelen közeledő lépéseket és beszédfoszlányokat hallottam a folyosóról. Fogvacogva elbújtam a tölgyfaasztal alá. Talán hárman lehettek, akik kulccsal, lámpával jöttek be. Sajnos nem láttam őket. Egyikük járatos volt az irodában. Tudta, mi hol van..., sőt: a mosdó felőli részen esetleg el lehet menekülni. Valamilyen pályázati anyagot vittek el, hogy egy kicsit átalakítsák, és saját nevükben adják be egy-két nap múlva.

Gyuri úgy állt fel a fotelból, mintha semmi érdekeset nem mondtam volna. Az ablakhoz ment, elhúzta a csipkefüggönyt, és szóttanul nézte az utcát.

Akármilyen reakciót kibírtam volna, de ez közömbös, cinikus viselkedésnek tűnt.

– Gyuri! Tudom, milyen nagy ostobaságot csináltam. Annyira tisztellek és szeretlek, hogy szemtől szembe akartam elmondani.

Nehogy már a rendőrségtől tudd meg, hogy bizonyos iratok eltulajdonításakor jelen voltam, mert megtalálták az ujjlenyomataimat. Meg tudnád bocsátani ezt a bűnömet? Kérlek szépen...

– Lehet, hogy én is bűnt követtem el – válaszolta egykedvűen. – Most még nem érheted meg, de az biztos, hogy mindennek megvan a túlvilági és az evilági oka. Az előbbit csak az Úristen ismerheti, de az utóbbiról én tehetek. Előre megfontolt és szándékos volt. Szerencsére ebből nem származott hátrányod. Rettenetesen kellemetlen helyzetbe hoztalak kihasználva olthatatlan kíváncsiságod. Nemcsak én, hanem még néhány beavatott kollégám tudott a behatolási szándékról. Jól előkészítettük, és biztosra mentünk.

Megdöbbentem. Élvezik, hogy csőbe húzhatnak egy vétlen lányt?! Aztán kinevetnek. Talán már az egész cég tudja?

– Gyuri! Semmit sem értek. Miért csináltatok belőlem bohócot? Aztán mindenki kiröhög, és erről pletykál majd.

– Ki van zárva, mert csak az abszolút megbízható embereimet avattam be.

– Ahá! Akkor köztük van Sanyika, Gulás Ottóka és Litóczy Vilmos! De mért szórakoztok pont velem? Én nem vagyok megbízható kollégád?

– Nyugodj meg, az vagy! Most csak annyit mondhatok, hogy az életemben mindent Edina, vagyis Kriszta mozgat. Sajnos hamarosan eljön az ideje, és te is megtudod, miért.

– „Sajnos?!” Miért nem mered most a szemembe mondani, ha valami bajod van velem?

Gyuri felém fordult, de nem jött el az ablaktól.

– Bocsi, de ez nagyon olyan, mint egy számonkérés, sőt vallatás. Én pedig nem akarok, és nem tudok kettészakadni. Vagy neked kedvezek, vagy Krisztának, akinek most tízezerszer nagyobb szüksége van rám.

Tétován bólintottam, bár egyáltalán nem örültem neki. Még a látszatát sem szerettem volna kelteni annak, hogy féltékeny vagyok Krisztára.

– Elnézést kérek, nem akartalak megbántani. Még nem csaptál be soha.

– Ezt jólesik hallanom. A „sajnos” szónak megvan a nyomatékos jelentése. Megérted majd.

Visszaült a fotelbe. Szeméből szomorúság áradt. Túl hosszúnak tűnt a csönd, amely ránk nehezedett. Hogy a némaságnak véget vessek, kérdezni akartam, de megelőzött.

– Talán együtt fogunk sírni... – tette hozzá a rejtélyesen. Fejét hátra vetette. Talán azért, hogy ne lássam a szemében megjelenő könny csillogását. – Ezt nem kellett volna mondanom. Nem fogok sírni. Te se fogsz sírni. Rendben van?

– Persze – reagáltam azonnal, de nem tudtam, mire.

– Még egyszer köszönöm. És most folytassuk a munkát!

A váratlan győzelem, melyet fölöttem aratott döhössé tett.

Szó nélkül távoztam. Bementem az irodámba. Asztalomon iratok, dokumentációk, tollak, vonalzők heverték szerteszét. Éppen egy nagy munka közepén tartottam. Leültem, magamba zuhantam; úgy leszállhatott a vérnyomásom, hogy biztosan ráültem. Gyuri előre megfontolt szándékkal csőbe húzott. Most türelemre bíztat. Semmi sem irányul ellenem! „Sajnos” majd megértem, de akkor sírni fogok Gyurival együtt. Vagy mégse sírok, mert megígértem?

Meg fogok örülni! Fortissimo van! Mint zongora húrjait a kalapács, úgy veri a fe-

jem belülről valami. Ez még annál is rosszabb, mint amikor rémálomban azt kellett kiszámítanom egy statikai mérésnél, hogy egy híd hány-szoros túlterhelés esetén marad fenn ötven évig. Az adatok ugyan a papíron voltak, de nem volt hozzá képlet. Maximális szakmai tapasztalatommal szorozhattam volna be, vagyis egy nagy nullával. Nehogy már egész nap zéróval foglalkozzak. Mark Twain, az ismert amerikai író és humorista írta valahol. Vigyázzunk, nehogy begyöpesedjen az agyunk! Ezért néha vegyük elő, jól tapossuk meg, és tegyük vissza! Na, Gyuri már jól „megtaposta”, ideje ismét működtetni. Különben is: a tegnap már történelem, a holnap még rejtély, ma pedig dolgozni kell! Megpróbálok értelmet adni az életemnek. Migrénem van... Lenyelek egy fájdalomcsillapítót. Most meg hányingerem lett... Hát ez lenne értelme az életemnek? Magyarországon az egy főre jutó bunkók száma két fő! Nagy csapás az, ha valaki sem nem elég elmés, hogy jól beszéljen, sem nem elég okos, hogy tudja, mikor kell hallgatnia. A párbeszéd az emberiség anyanyelve; a csönd pedig néha többet mond a kiáltozásnál. Kedves Gyuri! Minden bolond tud kritizálni, elítélni, panaszkodni, de vigyázz, mert a jó gondolat nem fér össze a gyenge elmével. Zavaros? Nem baj! Az agyvizem felforrt.

19. Idétlen elektronikus levelek

Színház az egész világ! Színész benne minden férfi és nő: fellépnek, majd levonulnak. A fellépések alatt mindenki több szerepet játszik. Shakespeare írta ezt, kár, hogy nem tudom pontosan idézni. Most ki és mire akar kényszeríteni? Nem akartam hinni a szememnek. Csak nézni tudok vele, de látni... nem igazán!

– Nézd, milyen furcsa levelet kaptam! – kiáltottam Daninak, aki a fürdőszobában volt.

– Oké, elolvasom, de kérdezd meg tőle, hogy tudna-e várni egy percet, mert éppen borotválkozom.

– Azt mondta, hogy tud várni...

– Ha ilyen türelmes, nem lehet annyira idétlen az a levél – szólt vissza egy torz hang. Púderezés közben én se szoktam levelet olvasni. Amikor a férfiak kaparják a habot, akkor igazgatják, húzgálják az arcukat, fintorokat vágnak. Nyilván azért, hogy minden szőrszáluk írmagját kiirtsák. De mégsem sikerül, másnapra kinő a borostájuk. Ez a nemi vagy némi különbség azonban csak másodlagos egy férfi és egy nő között. Ennél vannak fontosabb eltérések is.

– Lassan haladok a szőrszálhasogatással, mert nagy a képem. Ugye nem baj, ha egy nagyképű, nem nagyképű?

Dani hamarosan leül mellém, és hangosan olvassa az e-mailt.

Egyetlen Juditkám!

Ne haragudj, hogy így szólítalak. Egyedül csak te jársz az eszemben, és csodálatos alakod befészkelte magát minden porcikámba. Veled kelek, ébredek, rólad álmodom. Ezek a közhelyek igazak. Bárki írhatna ilyet, de szavaim mögött utánozhatatlan, egyedi érzelmek rejtőznek.

Sok hasonlót tudnék írni, de attól tartok, hogy akkor kiderülne, ki vagyok, miért ismerhetlek ilyen jól. Persze te is tudod, ki vagyok, de észre se akarsz venni. Nyilván a te leleményed, találatekonyságod egyáltalán nem illik össze az én félszégességgemmel.

Nem szeretnék olyan támpontot adni, amelyből kitalálnád a nevem. Ezért most zárom soraimat.

Maradok örök tisztelőd és csodálód.

Utóirat

Imruka, akire vigyázok, barátságos, jópofa, de még csak három éves. Nagyon a szívemhez nőtt. Élvezem, hogy másképpen gondolkodik, mint a felnőttek. Sok pozitív visszajelzést, megerősítést kapok tőle. Ma a játszótéren voltunk. Istenem, biztos le fog esni a gyerek a mászókárról! Nehogy bekövetkezzen, ezért melléte álltam, követtem a mozdulatait. Sőt fogtam, és segítettem... Hogy milyen boldog volt, azt nem tudom leírni. Olyan helyen is mászkálhatott, ahol eddig még soha.

Mindkettőnknek felejthetetlen percekot okozott a gondtalan játék. Azt mondta, hogy ő már „teljesen nagy gyerek”, mert a nagyfiúk mászókáját használhatja.

Egyébként figyelem a nyelvi fejlődését. Az egyik játszótérre nem tudtunk bemenni, mert balesetveszély miatt bezártak. Elmagyaráztam, mit jelent a feliratban a balesetveszély

és a bezárták. Erre megkért: „Majd mikor kizárják, akkor jöjjünk vissza!”

Ezt követően hosszasan, félhangosan morgott, mert nem mehettünk be a játszótérre. Az utcán, mindenkinek elmesélte, hogy bezárták a játszóteret, de majd kizárják.

„A távolságot, mint üveggolyót, megkapod, óriás leszel, csak hunyd le kis szemed! Aludj el szépen, kis Balázs.”

Ez a részlet Imruka szájából úgy hangzott: „Üveg golyót, ha jól eszel, megkapod, okés? Aludjál szépen... Nekem már nem kell aludni, mert én nagyfiú vagyok”.

– Kac-kac! – Aztán ugyanilyen cinikusan folytatja. – Hölgym, úgy látom, adódott egy ismeretlen hódolója. Kérdés, hogy behódol-e neki?

– Helyesbítsünk egy kicsit! Danikám! Az nem elég, hogy én már behódoltam neked?

– De igen! Királynőm! Ez az „alattvalóság” kölcsönös és megtisztelő.

– Neked legtöbb szójátékból mindig a nemiség jut eszedbe? Ez költői kérdés volt. Mit javasolsz?

– Ez egy gusztustalan ugratás. A címe se normális. Válaszolj neki egy üres levéllel. Ha megkapja, nem mondtál vele semmit, ha hibáüzenettel visszajön, akkor ez egy alcím. Ki az az Imruka? Hogyan kapcsolódik a levélhez? Azt a teringtét!

Daninak igaza lett. Levelem kézbesíthetetlennek minősítette a rendszer.

– Ez zaklatás!

– Szerinted. Ez még egy kéretlen üzenet, vagyis spam. Nem tör az életedre, nem fenyeget meg, nem zsarol, nem gázol a lelkedbe térdig csúnya szavakkal. Nem kínálja fel szexuális szolgáltatásait.

– Még csak az hiányozna! – kiáltottam fel ösztönösen. Dani nem hagyhatta ki a „poént”.

– Ez hiányzik?!

– Tudod, hogy nem úgy gondoltam.

– Ez nem gondolatbeli, hanem cselekvésbeli dolog. – Azzal két erős karjával fel-emelt. Játékosan tiltakozni kezdtem, mégis átvitt a hálósobába, ahol már megadtam magam. Felizzott a szerelem parazsa, lángba borultak a szenvedélyek, elégett a múlt minden fájdalmas emléke, hogy minőségileg új, letisztult érzelmeknek adjon helyet szívünk rejtekében.

Két nap múlva újabb levelet kaptam az ismeretlentől.

Juditkám!

Remélem, hogy nem bántottalak meg. Nem akarhatok rosszat tenni annak, akit szeretek. Leírtam, most már tudod. Dani hozzád való, megértitek egymást. Nem szeretnék beavatkozni a házasságotokba. Olyan szép pár vagytok! Én pedig harmadiknak nem illenék hozzátok. Harmadiknak. Hát az bizony szerelmi háromszög lenne, ezért egyáltalán nem akarom, mert én a monogámiát kedvelem.

Nem kérdezted, miért nincs senkim, de megírom, hogy voltak már kapcsolataim, de mindegyiknek befellegzett, amikor az az átkozott féltékenység, a zöld szörny előbúj belőlem. Utólag kiderült, hogy mindig jó okom volt rá.

Igazán nem akarom megzavarni boldogságodat. Te vagy az, akihez igazán őszinte lehetek.

Szíved híve.

Utóirat

Éjszaka több gyógyszert vettem be, mint kellett volna. Reggel hatkor ébresztett a telefonom. A földön feküdtem (este az ágyamban aludtam el). Rettenetesen fájt a fejem, a fél oldalon az arcom. Utána nagyon szédültem, és nem tudtam ébren maradni, visszaaludtam, így az injekcióra nem mentem el.

Háromtól hétig vigyáznom kellett Imrukára, addigra valamennyire összeszedtem magam. A játszótéren voltunk, de ott is nagyon fájt a fejem, és már előtte azt vettem észre, hogy lassabban beszélek, időnként nem jutnak eszembe a szavak. Eddig ilyet nem tapasztaltam. Az esésnek külső nyomai nincsenek. Remélem, hogy ez a beszéddel kapcsolatos dolog, elmúlik és nem valami komolyabb következménye az éjjel történeteknek. A történetekről természetesen senki nem tud, kettőnkön kívül. Maradjon köztünk!

– Ez ismét nagy baromság! Sajnálatni akarja magát. Olyan logikátlan az egész, mintha két különböző személy írta volna. Nem kell vele törődni! – mondta Dani. Ugyanez volt az én véleményem is. Ismét jött egy levél.

Kedves Jutka!

Ma láttalak Danival. Hol és milyen körülmények között, nem írom le, mert akkor esetleg rájönne, ki vagyok. Szeretnék inkognitóban maradni. Mind a kettőnknek, sőt hármunknak jobb így. Ha minden egyes találkozásunkkor tudnád, ki vagyok, biztosan felháborítanám lelki békédet. Leszidnál, amit én nehezen viselnék el. Utálom a kudarcokat. Mindig sikerre, vezetésre vágytam, és ezt nem kaptam meg az élettől... Kegyetlenül nehezen, néha másokat legázolva igyekeztem feltörni, úgy, hogy azok a mások nem is sejtették, milyen gonosz ember lakozik bennem. Arcom barátságos, mosolygós, jókedűnek tűnök.

Mára ennyit.

Búcsúzik tőled szeretett híved.

Utóirat

Imruka ma szomorú volt, mert nem értette, hogyan születik a kisbaba. Van egy testvére, aki egy éves. „Légy szíves, most már tényleg mutasd meg, hogyan születik a kisbaba! – mondta nekem, de nem akarta elhinni, hogy nem tudom megmutatni. Aztán a játékaival főzött nekem ebédet. Megterített, elém rakta az evőeszközöket, a tányérokat. Ő volt a szakács, én a vendég. Hozott egy papírt, és elkezdte húzni a kisujját a papíron, mintha olvasna: „Nem baj, ha rágós a hús, legalább tovább lehet enni. Olyan erős lesz tőle a fogunk, mint a macskának. Nem kellene úgy elmenned, hogy nem fizeted ki az ebédet!”

Mivel nem tökéletes az élet, csak rajtunk áll, milyenné formáljuk. Rá kell állítanunk az agyunkat arra, hogy mindenben a jót vegye észre.

– Ismét ugyanaz a zagyvaság. Az Imrukáról szóló történet tetszik. Az udvarlás nem. Igaz, Gyuri mondott már nekem furcsát. „Ha harminc évvel fiatalabb lehetnék, megkérném a kezed.”

– Ez egy vén kecske! – kiáltott fel Dani, majd színlelt kétségbeeséssel hozzátette: – Csak nem akarja a vén kecske megnyalni a sót?

– Hát nem érted, hogy ez csak vicc volt! Pedig van humorérzéked!

– Nem tudom, mennyire lenne vicces, ha én egy tízéves lányt így szédítenék: „Jaj, de édes pofikád van! Ha majd húsz éves leszel, szóljál, szívesen elveszlek feleségül!”

– Már megbocsáss, a kettő nem ugyanaz!

– Ja! Arra gondolsz, hogy a szülei molesztálásért feljelentenének, mint egy cukros bácsit. Ez így igaz. De távol áll tőlem, mert messze túlmutat a vicc kategóriáján.

– Nekem mondhatja Gyuri, nem bánom. Lehet vén kecske, én már férjnél vagyok. Ismerem a stílusát. Távoli rokonának tart, tehát egyáltalán nem lehet, és nem kell komolyan venni. Nem ő írta ezeket az e-maileket az biztos!

– Na, ne! Éppen te mesélted, hogy életében már mennyi nő fordult meg, vagyis... fordult fel, dőlt a hátára (jaj, ez vicces!). A te munkahelyed véletlenül nem a Kékszakállú herceg vára?

– Az itt van, te kis lüke! Te vagy a herceg, szakállad nincs, de én vagyok neked, és az egyetlen.

– Lükének merted nevezni a szép herceged? Ez bosszút kíván! – Azzal játékosan ülőhelyzetemből gyengéden lefektetett, majd elkezdett csókolni. Jólesett, de mindenáron szerettem volna folytatni a történetet. Belém fojtotta a szót. Kapálóztam. Aztán megadtam magam a sorsnak. Istentől megkaptam azt, amit csak egy boldog, elégedett, kedves, tréfás férj képes nyújtani élete hercegnőjének. Elhagyott az időérzésem... Arra eszméltem, hogy hangokat hallok.

– Bocsánat, hogy félbeszakítottalak, de mintha néhány perccel ezelőtt még szerettél volna mondani valamit – szólt ki Dani a fürdőszobából. Közelebb mentem. A nyitott ajtón figyeltem, hogyan törölközik. – Te most legelteted rajtam a szemed? Jaj, ne! Inkább valamikor menjünk el ebédelni; a pincér majd ajánl legelésre egy zöldséges tálalt.

Hallgattam és néztem tovább.

– Sietek, nem szabad lekésnem az adást. Tizenöt perccel a kezdés előtt be kell jelentkeznem. Kénytelen leszek kocsival menni. Nem baj?

– A forgalmi engedély a kesztyűtartóban van – mondtam segítőkészen. – Elég rossz helyen tartjuk. Ha ellopják a kocsit, ajándék is lesz a tolvajoknak. Majd hozd haza, jó?

– Így jól nézek ki? – állt elém zöld pólóban, farmerben és papucsban.

– Persze, mert a hallgatók nem látnak. Még jó, hogy nem fogadásra kell menned!

– Az egy másik műfaj.

– A kulcsesomód az asztalon van.

– Kösz.

Rövid csókváltás után elrohant.

„Most mi nyaltuk meg a sót?” – kérdezem magamtól, és hangosan felnevetek. A kérdés ugyan költői, de só helyett a mézes bödön jobban illene a „vén kecske” kezdetű hasonlathoz.

20. Sorozatos találkozások

Váratlan telefoncsörgés riasztott fel vasárnap délután alvásunkból. A szokásos elnézés-kérés után egy hölgy Láncziné Tóth Rita néven mutatkozott be, és hozzátette, hogy nem ismerjük. Sikerült kinyomoznia a számomat. Egy-két napig Debrecenben lesz. Ő az, akit a halálos karambolt megelőzően szüleim meglátogattak Nagykanizsán.

Dani álmos szemeit dörzsölgette. Nehezen tudta felfogni, kivel beszéltem. Elsősorban az érdekelte, mit akart.

– Fogalmam sincs, de este visszahív. Szeretne velem találkozni. Anyu osztálytársa volt a gimnáziumban, és később is tartották a kapcsolatot.

– Értem. Milyen jupon? Milyen alapon akar beleavatkozni az életünkbe? Quo jure?
– nyilván egy művelt római így kérdezte annak idején. Már nem emlékszem pontosan, mert régen volt.

– Nem kell minden mögött sunyi dolgot feltételezned. Hátha ennyi év után olyat mond szüleimről, ami eddig félhomályban maradt.

– Van férje? Szereti a sört?

– Majd megkérdezem. Neked úgyis ez a legfontosabb.

Kicsit bosszantott, hogy negatívan fogja fel ezt a váratlan eseményt. Annyi rejtély van az életben, hátha most egyre ismét fény derül.

Rita nyolc körül jelentkezett. Felajánlotta, hogy tegeződjünk. Dani meghallotta, és kotnyeleskedett:

– Köszönöm, ez rám is vonatkozhat. Én vagyok Jutka férje, Dani.

Másnap ebédidőben szabaddá tettük magunkat. Az Aranybika előtt találkoztunk. Azt gondoltuk, hogy egy hatvan év körüli nő jelenik meg. Talán a piros ruhája fiatalította meg? Első látásra jó ötletnek tűnt, mert magabiztosnak látszott benne, de abszolút nem illett hozzá a zöld szandál és a bizsu nyakék.

– Nagyon keveset tudtok rólam – mondta a rendelés után –, ezért röviden mesélek magamról. Két felnőtt kölykőm van. A férjem két évvel ezelőtt rákban halt meg. Három évig szenvedett, míg végül elérte az elkerülhetetlen vég. Előtte klasszul éltünk, nagyon heppik voltunk. Bejártuk a fél világot, többek között Ausztráliát. Végig mellette voltam, amikor búcsúzott az élettől. Az ellenségeimnek se kívánok ilyen állati megpróbáltatást. Inkább maradtunk volna egész életünkben otthon, csak még most is élne! Egyébként közgazdászként, könyvelőként melózott. A férjem imádott horgászni. A jó haverok társaságában oltári sokat neveltünk, szórakoztunk. Nem feltétlenül az volt a lényeg, hogy a srácok fogjanak valamit, inkább klasszul akarták magukat érezni.

Feltűnt, hogy Rita olyan szavakat használ, mint a fiatalok. Dani gyengéden meglökött a lábával. Egymásra néztünk. Ritának ez nem tűnt fel, mert ritkán és csak rövid ideig emelte fel tekintetét. Evés közben vagy maga elé bámult, vagy úgy tett mintha a mögöttünk ülő idősebb házaspár jobban érdekelné. Közben gyakran az arcához nyúlt: ujjával az orrát, fülét vagy a szeme alatti részt húzogatta. A testbeszédnek ezekből a jeleiből nem volt nehéz rájönnöm, hogy ő maga sem hiszi el, amit előad. Szerepet játszik.

– Én előbb tanárnő voltam, aztán fodrász és pedikűrös, most pedig menedzserként melózok egy szállodaláncnál. Sokat utazok, mint megboldogult férjemmel annak idején. János fiam jogász, Róza lányom egy gazdag vállalkozóhoz ment feleségül, van két aranyos kölykük. Egyébként könyvelő, de Laci, a férje nem várja el, hogy robotoljon. Mindnyájan imádjuk a kis ördögöket.

Zsolti hét éves, Viola a jövő hónapban tölti be a tizediket. Anyukáddal együtt jártunk suliba. Egyetemi éveink alatt is tartottuk a kapcsolatot, bár Pécs és Debrecen nincs éppen közvetlen szomszédságban. Párszor jártam nálatok, de ti talán nem voltatok otthon, vagy a másik szobában játszottatok. Olyan régen volt.

– Hogy tudtad meg a telefonszámomat? – kérdeztem.

– Nagy mázlim volt. A vonaton ismerkedtem meg egy János nevű pasival, aki már dolgozott a cégeteknél. Kikereste a mobiljából a számod.

Valami azt súgta, hogy ez a bizonyos János nem stimmel.

Dani Rita minden mozdulatát ugyanúgy figyelte, mint én. Ismét megérintette a combom; valamilyen furcsa dolog következik.

– Rita! Jutka sokat mesélt az anyjáról. Például az egyik kedvenc kajája a töltött káposzta volt. Te is azt rendeltél most.

– Hát igen... – Arcán enyhe zavart érzékeltünk. Nem tudta, mit feleljen, aztán beleesett a csapdába.

– Istenem! Hányszor ettünk együtt töltött káposztát – tejföllel nyakon öntve! Milyen szép idők voltak azok!

Most én „üzentem” férjemnek az asztal alatt. Anyukám ezt a kaját utálta legjobban, mert felpuffadt tőle.

– Amikor a Magyar Rádiónál melóztam – folytatta Dani –, egy riportsorozatra kellett mennem Nagykanizsára. Nagyon tetszett a Dorottya-ház. Megvan még?

– Sajnos már lebontották. Egyébként én a városhoz tartozó egyik kis községben lakom.

– Jaj, tényleg! – hitetlenkedett Dani. Ez igazán nem jellemző rá. – Akkor lehet, hogy eltalálom. Töröcskén laksz.

– Ördögöd van! Oltári klassz falu. Ilyen jól ismered Kanizsát?

– Úgy látszik – felelte Dani.

A pincér összeszedte a második fogás tányérjait. A fizetésről még nem esett szó. (Dani megvárta, amíg „Rita eltelik magával” – otthon szó szerint így interpretálta. Én úgy mondanám, hogy hatásszünetet tartott.)

– Figyuzz, Rita! Van itt egy-két bökkenő. Anyósom, akit sohasem ismerhettem, utálta a töltött káposztát. Töröcske Kaposvárhoz tartozik. A Dorottya-házhoz Nagykanizsának nincs köze. Nevét Csokonai Vitéz Mihály *Dorottya, vagyis a dámák diadalma a Fárságon* című vígposza nyomán kapta, melynek cselekményét ide helyezte. Tehát Kaposváron található. Nagyon rosszul hazudsz. Judit anyját soha az életben nem láttad. Utálta a töltött káposztát. Valaki azzal bízott meg, hogy bohócot csinálj belőlünk. Hát nem sikerült.

Rita arcán és nyakán pír jelent meg. Zavartan hajába túrt. Hátradőlt, belekapaszkodott a székbe.

– Ti most meggyanúsítottatok engem?

– Mindegy, hogy nevezed. Nem mondtál igazat, egy betanult szöveget duruzsoltál, de kilógott a lovad mind a négy lába.

– Ez minimum hazugság marad akkor is, ha tagadod, de nevezhetjük átverési kísérletnek is – egészítettem ki férjem ténymegállapítását.

Kénytelen volt színt vallani.

– Nem tudok jól színészkedni. Ezt megmondtam neki előre, de ő...

– Ki az az ő? – szakítottam félbe egy jól irányzott kérdő mondatral. Rita tagadóan rázta a fejét.

– Könnyíthetnél a lelkiismeret-furdalásodon, ha egyáltalán neked van olyan – tette

hozzá Dani. – Elárulnád, hogy ezzel a színjátékkal mi volt a célja a megbízódnak?

Rita mintha kissé megkönnyebbült volna.

– Na, ezt elmondhatom, mert az, amiben megegyeztünk, nem történt meg. Ő azt hitte, hogy nagyon jól összehaverkodunk majd, és pénzt adtok nekem kölcsön.

– Mi?! Neked?! Ez aztán igazán mindennek a csimborasszója! – reagáltam elemi felháborodással.

Dani sem hagyta ki a lehetőséget.

– Nem vagyok jogász, ezért nem tudom, hogyan lehetne szakszerűen minősíteni azt, amit tettél. Talán előre eltervelt, sorozatosan elkövetett megtévesztés kísérlete anyagi haszonszerzés céljából. Nos, ki a felbujtód?

Rita nagyon kellemetlenül érezte magát: kékültszöldült, nyakát pedig mintha piros paprikával kenték volna be. Már majdnem megsajnáltam.

Dani tovább „nyomozott”. Erről az oldaláról még nem ismertem.

– Rita! Akkor majd én elkezdem... A hölgy olyan korú lehet, mint mi. Szőke. Sohasem mértem a magasságát, de egy párszor már találkoztunk. Szerintem 170 centinél magasabb...

A férjem blöffölt. Olyan jól csinálta, mint egy detektív.

– Oké! Megadom magam. De van egy feltételem.

– Te most nem támaszthatsz semmilyen feltételt – tiltakozott Dani.

– Csak annyi az egész, hogy elárulom, de utána elengedtek..., és sohasem találkoztunk.

– Most se futottunk össze. Várjuk a szőke lány nevét. Ismerjük, nem verhetsz át. Az ebédet fizetem, aztán soha többé nem köszönünk egymásnak.

– Oké..., akkor elég egy keresztnévet mondanom.

Némi várakozás és habozás után kibökte.

– Krisztináról van szó...

– Tudtam – állította férjem a győztes magabiztosságával. – Nem üzenünk neki semmit. Hát... eddig tartott a kudarcba fulladt megtévesztési kísérleted. Remélem, jól megfizetett érte. Gondolom..., egyedül is kitalálsz a helyiségből.

Rita felállt. Kicsit tétozott, félhangosan egy bocsánatkérő mondatot mormolt, aztán gyors léptekkel távozott.

Fizettünk és elindultunk haza. Megfogtam Dani kezét. Szótlanul mentünk vagy száz métert.

– Kedves férjem! Ugye nem rám haragszol?

– Én? Ugyan már! – legyintett. – Ezért nem érdemes bosszankodni, mert csak egy abszolút fölösleges, primitív színjáték volt.

– Jól csőbe húztad azt a perszónát! – bókoltam neki nem a legszebb szavakkal.

– Kösz. Még győzelemnek is felfoghatjuk. De áruld már el, ki az a Krisztina?

– Ő az a titokzatos, stoppos, akit a múltkor Miskolcra jövet felvettem.

– Igen... aki állítólag Gyurinak a lánya. De mért szórakozik veled? Megbántottad valamivel? Lehet, hogy azokat az idétlen leveleket is ő küldte?

– Fogalmam sincs. Hazahoztam Böszörményből. Beszélgettünk. Ennyit tudok.

– Akkor itt a vége, fuss el véle! A nap hátra lévő része azonban sokkal jobb lesz, majd meglátod!

– Oké! Élje mindenki a saját életét. Ami engem illet, mosnom és takarítanom kell, de előtte még visszamegyek Gyurihoz.

– Én pedig megírok két-három eszmefuttatást a holnapi műsoromhoz, aztán segíték.

– De ingyen nem fogadhatom el. Majd együtt futtatom veled az eszmét...

– Juditkám, holnapra egy feladatot szeretnék adni. Délelőtt tízre vár a Kenézy- kórház gazdasági igazgatója, Szenes Ádám. Már régebben megbeszéltük a találkozót, de váralanul Pestre kell utaznom.

– Tudom, a lakópark ügyében.

– Felhívtam Ádámot; bejelentettem, hogy téged küldelek. A sárga mappában van minden anyag. Terepszemlét kell tartani, leellenőrizni, kiegészíteni a műszaki tartalmat. Van néhány kérdőjeles megjegyzésem. Biztosan megtalálod... Utána esetleg konkrét javaslatokat tehetsz az alvállalkozók bevonására. Zsoltit és Bélucit ne hagyd ki! Gaálékra pedig nincs szükségünk.

– Oké! – Mondtam határozottan, mert nem először végzek ilyen munkát.

Miután a portás telefonált a gazdasági igazgatónak, zöld jelzést kaptam. Várni kellett azonban egy kicsit, mert Ádám titkárnője lejött elé. Egy percen belül kiderült, hogy ő Balázs Évi, akivel együtt jártam a Csokonaiba. Először nem akart megismerni, aztán csak annyit mondtam, „csudijó”, máris a nyakamba borult. Bernard Show Pygmalionját többször megnéztük a Csokonai-színházban. Akkor ez a szó szállóigévé vált osztályunkban. Miután elmondtam, mi járatban vagyok, Évi azt javasolta, legyek nagyon óvatos Szenessel. Hiába kérdeztem az okát, nem mondta meg. Inkább elterelte a figyelmem.

– Van itt egy másik állítólagos osztálytársunk is: Vetézi Krisztina. Abszolút nem emlékszem rá. Szegény az onkológián fekszik. Leukémiával kezelik évek óta. Köznyelven ez vérrák. Egyes orvosok szerint valamilyen konfliktus, tragédia után vagy alatt következik be. Aki kórosan alulértékeli magát, a teljesítményét, annak nincs örömforrása. Ennek következtében a perifériás vérben nagyszámú olyan fehérvérsejt keletkezik, amely nem képes ellátni a feladatát. A csontvelőből kiinduló kórt mieloid, a nyirokrendszerből kialakulót pedig limfoid leukémiának nevezik. Mindkettőnek megkülönböztetik az akut és a krónikus entitását is.

– Ezt úgy mondtad el, mint egy orvos.

– Itt-ott, ez-az ragadt rám. Fejlődnöm kell. Te emlékszel erre a Krisztire?

– Nem járt velünk a Csokonaiba, de tudom, kiről van szó. Meglátogathatnám?

– Hát persze. Ha a tárgyalás és a helyszíni szemle után még lesz kedved hozzá. El se tudod képzelni, mennyire le van lombozódva.

Szenes Ádámmal jó két órát tartott az egyeztetés. Lehet, hogy Évi szerint Ádám nagy nőcsábász? Hol nyíltan, hol burkoltan találkára invitált, de én mindig más irányba tereltem a beszélgetést. Néha már azt is mondtam, hogy témakörei nem képezik megbeszélésünk tárgyát. Majd kiesett a szeme, annyira bámult. Kérte a telefonszámomat. A férjemhez irányítottam. Remélem, hogy ezzel az úrral már csak a végtelenben találkozom legközelebb. Én leszek az egyik párhuzamos vonal. Valójában ezek az egyenesek talán a végtelenben sem találkoznak, ők viszont ezt még nem tudják.

Fellélegezve sétáltam át az udvaron a kijárat felé. Jólesett a nap energiát adó sugárzása. Székeken ülve néhányan szintén ezt a felfrissülést választották.

Krisztára gondoltam, és eluralkodott rajtam a sajnálat. Váratlanul megláttam egy fa alatti padon. Nem lettem volna képes elkerülni. Leültem mellé, miután két könyvet áttett a másik oldalára.

– Biztosan csodálkozol, de sejthetted, hogy leukémiás vagyok. Recsegnek-ropognak

az izmaim, ízületeim. Talán rosszul tervezték meg, és soha, senki sem újíttotta fel. Kilenven évesnek érzem magam, az arcom visszataszító.

– Kriszta, nem tudom, mit mondjak... Erős, szívós lány vagy... Már annyi tragédián átestél, ez is sikerülni fog.

– Mások is bíztatnak, de a rideg valóság teljesen más. Arra kérlek, hogy hallgass végig, mindent el szeretnék mondani. Hosszú lesz, remélem, bírom majd szusszal. Mindenki meghal egyszer, de nem mindenki él igazán.

Megfogtam a kezét, Hideg volt, pedig körülöttünk tombolt a kánikula. Közelebb bújt hozzám. Istenem, milyen jó örömet szerezni ennek a szerencsétlen lánynak!

– Jutka, te mindig szimpatikus voltál, de én mégis játszottam veled. Becsaptalak. Bocsánatot szeretnék kérni tőled.

– Ugyan már, semmiség! – Torkomat fojtogatta a sírás.

– Nem az, mert felbosszantottalak a kitalációimmal, a nagyravágyásommal. Akinek az orvosok megmondták, hogy kábé két hónapja van hátra, az ennyi idő alatt megpróbál olyan dolgokat csinálni, amik boldoggá tehetik. Örültem, mert másoknak parancsolhatok, mint egy főnök. Nem lehettem vezető, igazgató vagy ilyesmi. Jobb is már így, mert rettenetesen manipuláltam volna a beosztottaimat. Nagyon hülyén viselkedtem, ráadásul előre megfontolt szándékkal. Gonosz leveleket írogattam egy nem létező srác nevében, és sok más aljasságot elkövettem.

Arcomra nyilván kiült az értetlenség. Legszívesebben megmondtam volna, hogy hatalmas viharokat idézett elő mániájával. Erre sóhajtottam kettőt. Nem tudom miért, de vállára hajtottam a fejem. Nem irtóztam viseltes fehér sapkájától, amely kopasz fejét takarta.

– Nagyon közel vagy hozzám. Mindegy, hogyan nevezlek. Hugicám, nővérkém, bárátnőm. Ezek csak szavak, az a lényeg, hogy mit érzek.

Hazudnom kellett, mert a meztelen igazságot nem tudta volna elviselni!

– Jó, hogy ilyen, oltári klassz csaj vagy...

– Te is tettem – hozzá, de csak azért, hogy örömet szerezzek neki.

– Minden nap adnak transfúziót. A vércsoportom 0-s Rh-negatív; nagyon az ilyen.

– Az enyém ugyanaz! – vágtam rá ösztönösen. – Kihez kellene fordulnom, hogy adjak neked vért?

– Nem, ezt nem kívánhatom.

Megfogtam mind a két karját, és erősen a szemébe néztem. Könnyek csillogtak benne. Talán túl erősen szorítottam?

– Kriszta, ezt nem te kéred, nem te kívánod, ezt én akarom így! Felfogtad végre?!

Nem tudom, miért voltam ennyire erőszakos. Elengedtem a kezét. Zokogva borult a vállamra. Papír zsebkendőjével törölgette a szemeit. (Otthon hosszasan vizsgáltam a fehér blúzomat, hogy összekente-e. Szerencsére nem esett rajta folt.)

– Fel tudsz állni? Kérlek, hogy kísérj el a kezelő orvosodhoz!

– Danikám, én úgy fel vagyok dobva!

– Nyilván azért, mert hosszú volt ez a nap, és most ismét láthatsz. Reggel óta két kis ránc nőtt a homlokomon. Kisimítanád?

– Hogyne! Neked most ez a legfontosabb, de sok minden történt. Például...

– Sörözés közben jobban tudlak hallgatni.

A hűtőből kivettem két üveg barna sört.

– Nagyon hosszú leszek, helyenként állatira furcsa, de kérlek, hogy ne szólj közbe,

mert csak az összefüggések alapján lehet megértened az egész katyvaszt.

- Micsodát?!
- Zagyvalékot.
- Ha világosan, egyérteműen fogsz beszélni, akkor nyilván nem lesz katyvasz!
- Oké!

Közel fél órát tartott az igaz mesém. Közben Dani arcát néztem, amelyre kiültek a reakció jelei. Sokáig nem reagált, nem sürgettem. Bámult maga elé, aztán mintha állandóan a szoba sarkait számolta volna.

– Nagyot csalódtam... – szólalt meg fátyolos hangon, ami igazán nem volt rá jellemző. – Nem vagyok nő, ti sem vagytok egyformák, de reméltem, hogy egyetlen nőt alaposan megismerhetek. Ti másképpen gondolkodtok, éreztek, szimpatizáltok, mint mi, férfiak. Krisztát napokkal ezelőtt még pokolra kívántad, bár szó szerint így nem hangzott el. Most meg úgy mellé álltál, mintha gyerekkori jó barátok lennétek. És ez a véradás! Én is sajnálom – csak ennyi! Nem küldenék expedíciós csapatokat senkiért az Északi-sarkra. Buzerálós leveleket írt. Jó, tudom, hogy nem volt magánál. Ha az embernek előre megmondják, hogy maximum mennyi lehet még hátra, akkor sok olyat szeretne csinálni, amire egész életében vágyott. De ő szinte az utolsó erejét arra használja fel, hogy megmérgezzen másokat. Ránk küldte Ritát, édesanyád „barátnőjét”, hogy pénzt kérjen tőlünk. Nehogy már mi előbb haljunk meg, mint Kriszta, mert akkor nem láthatja, hogyan szenvedünk! Na, ezzel az első kirohanásomat befejeztem. Most jöhetsz te.

Én se válaszoltam azonnal, mert dühös voltam, hogy egy szikrányi együttérzés sincs az én kedves férjemben.

– Te mondtad, hogy a nők sokszor másképpen gondolkodnak, mint a férfiak. Egyébként nem Gyuri miatt tettem, ő abszolút nem tud róla. Ennek a történetnek is két oldala van, mint az egyenletnek, de nem lehet közéjük egyenlőségjelet tenni.

– Gyuri is vastagon benne van, sőt az állítólagos leánykája kedvéért becsapott téged. Annak a betörésnek beláthatatlan következményei lehettek volna. Mondjuk, Krisztike hívta volna a rendőrséget, mert éppen így szeretne volna fitogtatni a hatalmát. És ha megbilincselve visznek el?! És hányszor szeretnél még vért adni neki?

– Nem tudom. Nem akarom, hogy a továbbiakban Kriszta bármilyen módon beavatkozzon az életünkbe.

Dani átölelt, bocsánatot kért hevesége miatt.

– Figyelj, Jutkám! Máskor előbb beszéljük meg a dolgokat. Egyébként ez a pillanatnyi reakcióm volt. Ki tudja, hogyan alakul a helyzet? Az a gonosz lány a te véredtől akár meggyógyulhat. – Ő maga is elképedt a kijelentésén, hiába mosolygott hozzá. A pillanatnyi boldogság érzése olyan gyorsan elszállhatott, mint nyitott kalitkából a rab madár.

– Gondolod, hogy az én vörös vérsejtjeim csodákra képesek?

– Annyi benned a gyöngédség, a szeretet, a segítőkészség, mint egy szociális munkásban. A végén még felerősítéd Kriszta immunrendszerét.

– Ugye ezt nem gúnyosan mondtad?

– Normális vagyok, nem ironizáltam. Bízom benned, mert sokkal erősebb, kitartóbb és bátrabb vagy nálam.

21. Köszönet, hála és furcsa helyzet

Kopogtam, és beléptem Gyuri irodájának az ajtaján. Nem gondoltam volna, hogy édes kettesben van Tildácskával, a gazdasági élet tudorával. Attól függetlenül, hogy rossz a véleményem róla, elismerem, most jól nézett ki. Fekete kosztümjéhez illett a nyakába kötött égszínkék selyemkendő. Ízlésesen festette ki az arcát.

Tilda éppen elmenőben volt.

Helyet foglaltam a zöld fotelben. Gyuri is leült.

– Mesélj, kislányom, mit intéztél?

– Egyeztettünk; bejártunk minden zeget-zugot a helyszínrajzoknak megfelelően. Két helyen kellett egy icipicit módosítani, de szerintem ez nem változtat a tervezett költségvetésen. Itt van minden, leírtam. – Azzal átnyújtottam a szürke dossziét.

– Köszönöm. Nagy munka lehetett, eltartott vagy két órát. Egyébként min mosolyogsz?

– Nagy kópé vagy te, Gyuri! Már biztosan felhívtad Ádámot.

– Hogy te milyen okos nő vagy!

– Akkor arról is tudsz, hogy találkoztam Krisztával.

Elérzékenyült. Sokkal halkabban, átgondoltan, időnként el-elcsukló hangon mesélte el, Kriszta hogyan áradozott rólam.

– Juditkám! Vért adtál neki. Ez a megbocsátásod legmagasabb jele. Kriszta szinte teljesen újjászületett.

– Nem miattad tettem, te kis, hazudós, lókötő bácsi, hanem egyedül csak Kriszta kedvéért, és saját elhatározásomból.

Felállt, letérdelt elém, megfogta a kezem. Még mielőtt mondott volna valamit, élénken tiltakoztam.

– Nem, nem! Nem megyek hozzád feleségül. Én boldog házasságban élek! Kelj fel, kérlek szépen! Mi lesz, ha valaki betoppan, és így lát minket?

Felállt, leporolta a térdét, megigazította a nadrágját. Az ablakhoz ment, és hátat fordított.

– Bocsika! Remélem, nem sértettelek meg? – kérdeztem.

– Nem! Sőt! Hogyan tudom én ezt meghálálni neked?

– Gyuri! Te már mindent megadtál nekem, amit egy igazi apa szokott adni az édes lányának. Én tartozom neked köszönettel.

Nővérem mosolyogva nyitott ajtót, de egy-két percen belül kiderült, hogy nincs jó kedve. Ő, akit a rend és a pontosság mintaképének tartanak, nem találta a fél évvel ezelőtti közös költség szelvényét. Szerencsére felírta, hogy a 4700 forintot január 6-án fizette be.

– Megvan az, de nem ott keresed, ahol kell.

– Ez jópofa válasz volt, de most nem tudom értékelni.

– Kérem az összegyűjtött csekkszelvényeket! Remélem, hogy az idei papírokat még nem vitted le a pincébe.

– Tessék, itt van mind! – tette elém sárga dossziéját. Borítójára legalább nyolc-tíz megnevezést írt fel; mikor, milyen célra, mennyit fizetett be. Kész leltár! A mappában katonásan össze voltak tűzve a papírok. Megmutatta, hogy néz ki a legutóbbi, tehát ilyet keressek, de januári dátummal.

- Légy szíves, ezeket is lapozd végig, hátha tévedésből ide tetted – mondtam neki. Viszonylag rövid idő telt el, és Enikő kijelentette, hogy zseni vagyok.
- Megcsókolta az előkerült papírt, majd engem is.
- Te vagy a zseni, mert te találtad meg.
- Jaj, ne idéetlenkedj már! Az idegösszeomlás kerülgetett! Egyébként honnan tudtad?
- Nem nagy dolog. Hasonló bárkivel előfordulhat.
- Hát velem ne történjen meg ilyesmi, mert infarktust kapok!
- Enci, te ma örületesen negatív vagy! Ennél sokkal nagyobb baj van nálatok...
- Legyintett, aztán bizonytalan léptekkel elindult a konyha felé. Kávézni hívott.
- Vince kórházba került, kivizsgálják. Tegnapelőtt elájult a munkahelyén. Mentő vitte be a hármass belklinikára. Vérnyomás, szív, vérkeringési problémák, cukor. A gyógyszeres kezelésre jól reagált. Már olyan, mint harminc évvel ezelőtt.
- Honnan tudod? Akkor még nem ismerted? Egyébként nagyon sajnálom.
- Ő mondta ezt szó szerint. Nyilván meg akart nyugtatni, hogy visszatért a humorérzéke. Sok hasonlót talált még ki, és ez lelkileg feldobta.
- Nagyon buta vagyok. Mért nem kérdeztem rögtön, hol van Vince! Most mégis látogatni?
- Nem, délelőtt voltam.
- Légy szíves, írd már fel, hol fekszik, hogy megtaláljam.
- Nem kell, holnap kiengedik.
- Most már nem is érdekes, miért jöttem.
- De igen!
- Kortyoltuk a kávé. Ők a nyersebb ízeket kedvelik, de ha tejszínhabbal ihatom, akkor teljesen mindegy, milyen a zamata. Elmeséltem, mi történt Gyurival a vacsorán.
- Nagy titokra kérdeztem rá, de azóta sikerült megfejtennem. Kriszta mindennek a kulcsa: halálos beteg, lehet, hogy a furcsa szerelemről és különleges utóiratokról szóló leveleket ő írja, testvérének tart. Meg akartam szerezni azt az apasági tesztet vagy mic-sodát, ezért éjjel behatoltam főnököm irodájába. Akár hiszed, akár nem, előre megszervezték. Sőt munkatársaiból egy állítólagos betörő bandát küldött oda, pont akkor. Isteni csoda, hogy nem kaptak el. Ez enyhén szólva is örületes disznóság!
- Eni türelmesen végighallgatott.
- Szerintem Gyuri maximálisan tiszta, de Krisztának sajnos az agyára ment a betegsége.
- Ha belegondolok, az a furcsa, hogy hasonló helyzetben én talán nagyobb ostobaságokra kényszerítenék másokat. Spongyát rá! Megbocsátottam neki, amit sírva, hálálkodva vett tudomásul. Gyuri szintén elégedett volt. Képzeld, 0-s Rh-negatív a vércsoportja, mint az anyém. Adtam neki vért.
- Most, hogy Vince kórházba került nagyon át tudom élni a betegek kilátástalan helyzetét. Ha te megbocsátottad Kriszta és Gyuri beugratásait, akkor én mit mondhatnék. Apropos! Én nem adhatnék neki vért? Látom, felcsillant a szemed. Tudod, én is anyu vérét örököltem. Ha egyéb kritériumoknak is megfelelek, akár holnapután délelőtt elkísérhetsz, úgylis szabin vagyok.

Felkerestem nagyiekat. Segítettem takarítani, mosni. Nagyapa panaszkodott a reumájára, a szomszédokra, akik tíz méhkaptárt telepítettek közvetlenül a kerítésük mellé. A rovarok időnként rajokban röpködnek, mintha szándékosan akarnák bosszantani őket. Mind a ketten félnek, nem mernek semmilyen illatos anyagot vagy színes ruhát hasz-

nálni. Szappanosékkal évtizedek óta békében éltek, de egyáltalán nem biztos, hogy ezt a méhecskék is tudják. A szomszéd Lajos bácsi szerint nem kell tartani tőlük, ha betartják a „szabályokat”. Kár, hogy a méhecskék nem tudnak olvasni. Nagyiék inkább bezárkóznak, nagyon óvatosan közlekednek az udvaron és a kertben.

Váratlanul kopogtak az ajtón. A szemben lakó szomszéd, Erzsike néni szinte berobbant az előszobába. (Éppen babot válogattunk.) Rémülten mesélte, hogy az ura, Jani bácsi meg akarta verni. Utána hajította a baltát, de szerencsére nem találta el. Alighogy elmondta, Jani bá’ már a kaput nyitotta.

– Nyugalom! – mondtam határozottan. – Majd én lerendezem... – Nem vártam meg, míg megállítanak. – Zárjátok be az ajtót mögöttem! – kiáltottam vissza.

– Szevasz, Jani bácsi! Emlékszel még rám? Én vagyok Jutka, akit annyit lovagoltattál a térdeden. Akkor persze még csipás macska voltam. Úgy örülök, hogy találkozunk.

Jani megdermedt. A kezében lévő baltát leengedte.

– Figyelj má’ ide, te, Jutka! Mink pertut ittunk valamikor?

– Mindegy az, mert kislány koromban is tegeztelek. De jó, hogy elhoztad ezt a baltát. Nagyapónak nagyon fáj a dereka, *oszt* nem tudott néhány gömbfát felhasogatni. (Ez az „oszt” szándékos volt.) Gyere *mán* egy kicsit hátrébb, *oszt* vágd *mán* bele vagy kétszer a szerszámodat, mert neked van hozzá erőd.

– Hun van az a munka, he? – kérdezte idétlenül.

– Gyere velem, megmutatom.

A melléképület végén kötöttünk ki. Tényleg volt ott négy kisebb rönk.

– Ezeket kellene összevágni, hogy télre legyen egy kis tartalék, hátha baj lesz a gázfűtéssel. Még nem mondtam, hogy nekem olyan rendes *uram* van, a Dani! Főzök, mosok, takarítok, port törölök, varrok, megfőzöm az ebédet, elmosogatok, adok neki feketét, *lesem* minden kívánságát. *Haj*, mondja is nekem *mindég*, hogy milyen rendes asszony vagyok. Megbecsül, megdicsér, simogat, eldicsekszik másoknak velem.

– Ami igaz, az igaz! – Megpihent egy kicsit, amíg beszélt. – Az én Erzsikim szintén ilyen asszony. Egyem meg a szívét! Megmossa a hátamat! Meg eltűri, hogy a tévében nézzem a focimeccset, de ő rettenetesen utálja. Odahozza nekem a sört, a kávé meg a cigit, pedig nagyon rühelli. Kifogásolja, hogy köhögök, majd megfulladok. Igazad van, tudod, jányom, igazad van. Olyan rendes az én Erzsikim, amilyen én nem tudok lenni.

– De igen, Jani bácsi! Akarni kell, nagyon akarni. Erzsike néni olyan védtelen, törékeny, gyenge teremtés, nem szabad bántani! Aki olyan kedves és aranyos, mint Erzsike néni, annak is lehet ám igaza. *Elébb* mondtad, hogy igaza van. Akkor rá kell hagyni. Ha egy olyan kedves, szorgalmas asszony kimondja az igazságot, azt el kell fogadni. Érted teszi. Azt akarja, hogy neked jobb legyen. Minket, nőket azért teremtett az Isten, hogy segítsünk a férfiaknak. Hát ő is ezt teszi. Nem vár érte pénzt, csak normális szót, azt, hogy emberszámba vegyék.

– Tudod, jányom, amit mondasz, minden úgy van, ahogy mondod. De nekem rettenetesen rossz természetem van. Ha belém bújik a gonosz erő, akkor törni-zúzni van kedvem.

– Na, ne mondd már, János bátyám, hogy nálatok nincs fa, amit fel kellene hasogatni! Van kertetek, rengeteg csirkétek... Lehet meszelni a házat, széklábat csinálni, virágot locsolni. Akkor megszabadulsz a gonosz erődtől. Hányszor mondtad már, Erzsike néninek, hogy „jó asszony vagy, szeretlek!”

Fújtatva leült mellém a lócára.

– Nem tudom, mikor. Amikor még fiatalok voltunk... Most szégyellném.

– Nem, nem! Nyugodtan próbáld ki!

Egyszer az utcán egy házaspár hevesen vitatkozott. A férfi láthatóan ittas volt, mégis a volánhoz akart ülni. A nő nyilván nem ivott; hangosan ismételte, hogy menjenek busszal.

Megszólítottam az asszonyt, kacsintottam egyet, majd odasúgtam, hogy segítek elintézni a dolgot.

Részegnek álcáztam magam, és hanyagul odaszóltam a férfinak: „Majd én vezetek, kisapám!” A szőke nő férje végigmért a kocsiból, aztán szó nélkül kiszállt. Tántorogtam, artikulálatlan hangon motyogtam valamit. Közben a nőnek kacsintottam néhány-szor. „Nem vagyok a kisapája, kisanyám!” „Az nem baj, de én tudok vezetni. Az uramat is orránál fogva vezetem, mert *aztat* mondom neki, hogy nem ittam, na, azért hörböltem egy picikét. Nem érdemli meg a Picikém, hogy ilyet mondogassak; higgyed el, én tényleg tudok vezetni.” Az idős férfi alaposan végigmért szűrős szemeivel, majd kivette a táskáját, bezárta a kocsit. „Gyere, Évám! Ne zargasson minket ez a perszóna!” Elindultak. A nő hátranézett, és egy puszit dobott felém. Ahogy annak a részeg férfinak sikerült kihúznom a méregfogát, ugyanúgy Jani bácsit is megszélídtettem.

Közben a házból nagyapaékkal együtt kijött Erzszi néni. Az öreg felállt a lócáról. Odament hozzá, és legnagyobb meglepetésünkre szájon csókolta. Csak annyit mondott, hogy nem lesz többet rossz fiú. Összeölelkezve, szó nélkül távoztak. Én sem értettem, hogyan „működik” ez a pszichés dolog, de a pozitív eredmény egyértelmű volt. Nagyiéknak se tudtam megmagyarázni, hiába kérdezték.

Dani este hét körül jött haza. Szokatlan volt, hogy gépiesen üdvözölt. Alig szólt valamit. A szívvel-lélekkel készített rakott krumpliban – kedvenc ételében – csak turkált. Kénytelen voltam megtörni a kínos csöndet.

– Fogadni mernék, hogy valami történt a rádióban, ami veled kapcsolatos.

– Lúke vagyok, és az arcomra van írva, vagy olvasol a gondolataimban? Elmesélem, de előbb csapoljuk már meg azt a két-három üveg hideg sört, ami a hűtőben áll néhány napja.

– Bocsi! Máris hozom! – Szolgálatkészen az asztalra tettem a két üveget, majd felbontottam, és közben Dani örökbecsű mondatát idéztem: „Ha üvegből iszod a sört, hozzáadott érték helyett az eredeti zamatát érezheted.” Persze az ital sokkal tisztább volt, mint ez a mondat.

– Rengeteget bakiztam ma adás közben, húztak ezért a srácok. Lenyeltem. Különböznél igazuk volt. Böbe viszont felhergelt, mert megosztott velem egy bizalmas infót. Az APEH holnapután kiszáll hozzátok, és megvizsgálja a folyó építkezéseket. Bejelentést kaphattak. Ebből a hercehurcából te se maradsz ki. Én se, mert közvetve lecsapódik rajtam is.

– Na, ne már! – tiltakoztam. – És Böbe honnan tudja?

– Honnan? Honnan!

– Ilyet nem szokás nagydobra verni!

– Nem hát! Csak miattad tett kivételt. Mióta abszolút jó akaratból közölted vele, hogy a férjét, mikor, hol és kivel találja, azóta elvált, és közlékeny lett.

– Mit tegyek most? Hívjam fel Gyuri bácsit?

– Nem, ez így nem telefontéma. Ha akarod, majd én virágnyelven elmondom neki.

Néhány billentyű megnyomása után máris köszöntötte főnökömet: – Halló! Gyuri bátyám! Ne haragudj, hogy ilyen későn zavarlak. Egy üzenetet szeretnék átadni a vi-

rágboltból.

– Honnan?! Micsodából? – Kérdezett vissza Gyuri értetlenül.

– Megérted, ha előveszel egy papírt, tollat és nagy kezdőbetűkkel felírod a rendelést: Aszparágusz, Pipacs, Eukaliptusz, Hóvirág... szállít nektek holnapután nagy mennyiségben.

Készüljetek fel a fogadásra, mert még az építkezésekre is jut mindenből.

– Ez meglepő, mert nem mostanra vártuk. Száz százalék biztos?

– Mint szénsavas ásványvízben a buborék.

– Nagyon jó informátorod van – mondtam Daninak, miután kikapcsolta a mobilját.

– Úgy jöttél haza, mint egy búsképű lovag. Most már jobb? Pedig ez nem tartozik rád.

– Már hogyan tartozna! Hátha a volt férjednél találtak valamit, aztán téged is belekevernek.

– Engem? Miért és hogyan?

– Fogalmam sincs, de a fantáziám működik.

– Jobb lenne, ha lezuhanyoznál!

– Oké! – Megfogott. Térdére ültetett, mint apa a lányát.. – Nem szeretném elrontani azt a kevéske időt, ami reggelig megmaradt. De ugye nem tettél rossz fát a tűzre?

– Idétlen vicceid vannak! – Mondtam egykedvűen, mert nem tetszett ez a játék.

– Oké, oké! – Elindult zuhanyozni.

Nem éreztem jól magam. Görcs húzta a gyomromat. Összegörnyedtem, aztán hányingerem támadt. Kirohantam a WC-be. Tovább nem részletezem. Az okát képtelen voltam felfogni. Egy váratlan esemény, egy veszkedésnek nem nevezhető szóváltás, egy hirtelen mozdulat még sohasem okozott bennem ilyen negatív elváltozásokat. Hasra feküdtem az ágyon. Időérzésem elrepült a végtelenbe. Dani leült mellém, kezével megsimogatta a meztelen vállam.

– Juditkám! Kérlek, ne haragudj, hogy az előbb olyan bunkó voltam, de nagyon féltelek.

– Nem vagy bunkó! De én ökör vagyok.

– Dehogy! Egy aranyos, kis cica vagy.

– Jó, akkor kérlek, fekdj te is hasra, és ölelj át! – Azonnal beleegyezett. Betakart egy lepedővel, majd a felét magára húzta. Így ébredtünk fel másnap reggel hatkor, amikor a vezetékes telefon csengője belehasított a végtelen nyugalomba.

– Persze. Én vagyok, Gyuri bátyám, de még alszom... Jutkát?... Ilyen korán? Na jó! Adom!

– Szia! Nem tudsz aludni, vagy mi történt? – Röviden elmagyarázta, mit és miért szeretne, aztán megígértem, hogy igyekszem.

Daninak vázoltam a helyzetet: fél kilencre értekezletet hívott össze. Sok mindent kell megtárgyalnunk. Felhajtottam a kávémat, megettem egy szendvicset. Ettől megfájdult a fejem. Nem értettem az összefüggést. Nagyon kívántam a hideg narancslét, ami tényleg megnyugtatta a gyomrom. Gyuri otthon maradt, mert délutános volt.

22. Rendkívüli értekezlet felhangokkal

Az egyik hófehér, lenge szabású, ujjatlan blúzomat vettem fel a sötétkék, oldalt fehér csíkos halászsznadrágomhoz. A hajamat úgy tűztem fel, ahogy Dani szerette, bár ennek az égvilágon most semmilyen jelentősége nem volt.

Már nyolc előtt a kapuban voltam. Feri bácsi, a portásunk egy nekem címzett levelet adott át. Feladó nem volt rajta. Na, még ez is! Egy névtelen levél biztosan nem dobja fel a fagypont alatti hangulatom. Betettem a táskámba, és megfeledkeztem róla. A tárgyalóban kilencen-tízen jöttünk össze. Mintha már mindenki sejtette volna, mi lesz a sorsdöntő témánk. Egy-két mondatot passzíroztak ki magukból, közben járkáltak, nézelődtek, töprengtek. Senki sem akart leülni. Eszembe jutott a levél. Most már teljesen mindegy. Ha fejbe vernek egy valótlan hírrel..., kibírom. Csak az első mondatokat sikerült elolvasnom, mert megjelent Gyuri. Kriszta írta, ebben biztos voltam. A papírlapot betettem a mappámba. Sejtettem, hogy fontos dolgokról van benne szó. Főnökünk majdnem elkezdte a megbeszélést, amikor megcsörrent a mobilja.

– Bocsánat! Ezt ilyenkor ki kell kapcsolni! – Mielőtt megtette volna, fogadta a hívást. A közölt információ nem tartott tovább fél percnél. Közben Gyuri arca többször színt váltott. Mappámból elővettem Kriszta levelét; a papírlap hátoldalát is teleírta.

Gyuri megtörten leült. Sírással küszködve, olykor dadogva ismételt szavakat vagy szótagokat. Meghatóan szerette volna tudtunkra adni: Krisztina éjjel elhunyt a kórházban. Zavarában a már befejezettnek hitt mondataihoz mindig tett valamilyen kiegészítést. Senki se tudta, mikor fejezi be..., és illik-e azonnal részvétet nyilvánítani.

Kriszti halála viszonylag gyorsan bekövetkezett. Nem számítottam arra, hogy éppen egy ilyen remegős-félős hangulatban, APEH-ellenőrzés előtt tudjuk meg. Nagyjából végigfutottam a levelet; megdöbbenő, mindent megmagyarázó sorokat találtam. Erőt vettem magamon. Felálltam. Egy idegen beszélt belőlem. Ráadásul mintha egy református lelkész búcsúztatná az elhunyt Krisztát. Valamennyiünk nevében részvétet nyilvánítottam, együttérzésünkről biztosítottam Gyurit.

– ... és most Kriszta legutolsó levelét szeretném megosztani veletek. Nekem írta, még nem volt időm végigolvasni. Feri bácsi adta át, amikor megérkeztem. Tudom, hogy vannak benne olyan dolgok, amik rátok tartoznak. Kriszta gyógyíthatatlan betegsége ismert volt. Gyuri évek óta óriási áldozatkészséggel ápolta, bízta. Ha a levél olvasása közben túlságosan személyes részekhez érek, majd kihagyom.

Hatásszünetet tartottam, és egyúttal erőt gyűjtöttem. Istenem! Csak jól sikerüljön!

– „Kedves Jutka!” – Igen, most már nem lesz baj, valószínű tudok szelektálni. – Négy soros bevezetővel kezdődik, személyesen nekem szól. A második bekezdésből idézek: „Két arcom van, egy hízelgő és egy gonosz. Mindig leplezni akartam, hogy igazságtalan, sokszor agresszív voltam. Számtalan bűnt követtem el. Legtöbbször én voltam a háttérben. Ezért – utoljára tehetem meg! – Bocsánatot kérek mindenkitől. Kérlek, Jutkám, add át nekik. Egész életemben olyan valaki akartam lenni, akire felnéznek, mint Gyuri bácsira. Ő kiváló vezető, mindenki szereti. Nem végeztem egyetemmel, nem lehettem építész. De elértem, hogy irányíthattam, beleszóltam egyes emberek sorsába. Hatalomvágyamat nem tudtam legyőzni. Sőt megerősödött bennem. Amióta tudom, hogy gyógyíthatatlan beteg vagyok, sok olyan gonoszságot elkövettem veled szemben is, amelyre egyáltalán nem szolgáltál rá.”

Rövid idő alatt átfutottam a következő sorokat.

– Itt csak rólam, illetve nekem ír. Ezt kihagyom. „Amikor a kórházban összefutot-

tunk... „Bocsánat, ez is teljesen privát! „Akit csak lehetett, manipuláltam, és igyekeztem hozzá segítőköt találni. Akár úgy, hogy tudtak a betegségemről, és szinte az utolsó akaratomat teljesítették, akár úgy, hogy folyamatos hízelgésemmel megtévesztettem őket. Uralkodni akartam az embereken. Hatalmat követeltem. Nem, nem volt ez így jó, mert, Juditkám, amikor elnyertem a bocsánatod...” – Elnézést, innen nem publikus. – Ismét szünetet tartottam. Fáradt, sápadt, kíváncsi, gondterhelt, rémült arcok... És akik lesütötték a szemüket? Úgy bámultak maguk elé, mintha imádkoznának.

– Talán innen folytatom... Nem! Ez a bekezdés teljes egészében Gyuriról szól. – Megfordítottam a lapot.

– „Aztán már úgy tekintettem az én áldott, jó Gyuri bácsim cégére, mintha az enyém lenne, én lennék az igazgatója. Persze a tehetségtelen, alkalmatlan és titkos ügyvezetője. Bocsássatok meg a halálosan beteg kislánynak, aki már nem lehet köztek, hogy Bóder Jenő bácsit összeuszítottam két felnőtt lányával. Össze akartam vezetni Robikát és Mónikát, Bíró Évit és Józsa Balázst. A bombariadó az én ötletem volt. Szerencsére sikerült idejében lefűjatnom, nem lett belőle rendőrségi ügy. Legutóbb pedig azt találtam ki, hogy az APEH ellenőrei kivonulnak minden építkezésekre. Ebből egy szó sem igaz! Nehogy elhiggyétek egy beteg ember leprában kikelt, idióta gondolatait!”

Ekkor a csendben ülő, már-már gyászos gyülekezet tagjai megmozdultak. Köhögés, krákogás, széknycorgás, sóhajtozás jelezte, hogy ezt mégse kellett volna! Egy ilyen nő emlékét őrizzuk meg örökké a szívünkben?

Gyuri az asztalra hajtotta a fejét... Logikám szerint nem enyhe felháborodásnak, hanem a megkönnyebbülés szellőjének kellett volna végigfutnia a termen. Vissza kellett állítanom a korábbi együttérző hangulatot. Nehogy valaki udvariatlanul, dühösen felálljon, otthagyon minket! Akkor előbb-utóbb mindenki követi majd! Ezért felemltem a hangom. Olyan sorokat olvastam, amelyek nem voltak a levélben.

– „Ezt a tettemet tartom a leggyalázatosabbnak és legelítélendőbbnek. Olyan embereket ijesztettem meg, akik szerettek engem, sohasem éreztették kisebbségemet. Mindenkit tiszteltem. Az orvosok enyhe fokú skizoféniát állapítottak meg. Ezzel a tudathasadással magyarázható, hogy a másik, egy gonosz nő képes volt a normális énem helyébe lépni. Gyógyítatásom itt kudarcot vallott. Ha eljön az ősz, vagy nyáron elsárgul a falevél, nem lehet megjósolni pontosan, hogy mikor hull alá a megsemmisülésbe.”

Amíg ezt a részt improvizáltam, mindenkibe visszaszállt a szájalom, az együttérzés angyala.

– „Isten áldjon meg benneteket, akikkel valaha ártó szándékkal nem tetsző dolgokat követtem el! Legalább halálom után bocsássatok meg nekem, és másoknak, akik segítettek abban, hogy rosszabbik énem zsarnok módjára kiélhesse magát. A túlvilágon biztosan vezeklek majd emiatt. Sok boldogságot, gondtalan napokat, új időszámítást kívánok nektek. Szeretettel: Kriszta.”

Nem, ehhez nem szabad hozzáfűznöm semmit. A döbbenet úgy folytatódik majd, ahogyan a többiek akarják. Le kellene ülnöm... abban a pillanatban egy mély szakadékba zuhantam. Utólag visszaemlékezve annyi maradt meg bennem, hogy lefeküdtem aludni. A mellettem ülő Bihary Zoltánra borultam, aki megtartott, leültetett, megpaskolta az arcom, vizet itattak velem. Homlokomra nedves papírzsebkendőt tettek.

Sokan állnak körül. Lassan jöttem rá, miért néznek, bíztatnak, örülnek, vagy sápadt arcomat emlegetik. Gyuri a kezem után nyúlt.

– Jobban vagy? – kérdezte együttérzően. Válaszul, amennyire erőm engedte, megszorítottam a csuklóját. Fejmozgással próbáltam jelezni az igent, és ezt többen észlelték, mert megkönnyebbülten sóhajtottak fel, tettek egy-két pozitív megjegyzést, majd távolabb húzódtak.

Három nappal a történetek után azon töprengék, mi lehetett az oka rosszullétemnek. Egyszer már előfordult hasonló, bár akkor nem szédültem el. Kriszta halála és Gyuri félhangos zokogása nem viselhetett meg ennyire. Azt sem gondolom, hogy a rögtönzés izgalma utólag tört volna felszínre. Nem vagyok ilyen típusú nő.

23. A Föld a Naprendszer elmegyógyintézete

Otthon elég sután, vagy inkább viccesen kezdődött a beszélgetésem Danival.

– Szeretném kiönteni a lelkem – mondtam.

– Jaj! Szóljak a katasztrófavédelemnek? Árvíz lesz! – Idétlenkedett, mégis türelmesen végighallgatott. Kriszta halála, az értekezlet, a búcsúlevél, felszólalásom... (Ájulásomat kihagytam az ismertetésből.) Egyébként olyan volt az agyam, mintha mosógépből húzták volna ki, aztán centrifugázni akarják.

Férjem most is megértőnek bizonyult, de véleményünk csak elméletben és nagy általánosságban hasonlított egymásra. Dani különválasztotta a mindenkinek okozott, megbocsáthatatlan bűnöket, a mérleg másik serpenyőjébe a gyógyíthatatlan betegség, a létbizonytalanság került. Krisztát pszichiáternek kellett volna kezelnie, ha skizofréniaja volt. Összességében ellenszenves, negatív figurának ítélte meg. Hasonlóan vélekedett azokról, akik segítettek neki nagyravágyó tervei végrehajtásában. Közéjük sorolta Gyurit is, de hangsúlyozta: „...főnököd alapjában véve jóindulatú”.

– Támogatta az ellened irányuló, kegyetlen ugratásokat, pedig állítólag nagyon szeret. De ha valakinek úgy jár kedvében, hogy másnak ebből hátránya származik, akkor ez a módszer nem tisztességes.

– Tudomásul veszem a véleményed. Te külső szemlélő vagy. Jobb, ha nem általánosságban beszélek, mert mindig konkrét esetek vannak. Én, a nő, észreveszem, hogy három hajszálad feláll a fejed búbján, és hozom a nedves fésűt. Én, a nő, viszont ritkán észlelem, hogy egy magazinban a manökennek abszolút nincs melle. Olyan, mintha amputálták volna. Bocsi, de te mondtál már ilyet. A férfi és a nő másképpen gondolkodik. Látod, ilyen volt Kriszta is az életünkben. Képes voltam azt hinni, hogy ez a hízelgő tyúk majd elvezet egy másik apához vagy anyához, aki talán az igazi... „Nincsen apám, se anyám...!”

– Nekem van apám! – szólt közbe kotnyelesen.

– Jaj! Jaj! Az Isten áldja meg őt, és minket őrizzen meg tőle! – Férjem majdnem elnevette magát. – Szóval nekem van sógorom, nővérem, két unokahúgom; itt, belül nagy, összetartó, összejáró családot alkotunk. Viszont igazi melegséget, lelki feltöltődést, szeretetet, szerelmet csak tőled kapok. Még nincs gyerekünk, pedig hányszor emlegettük már szegénykémet. Igazán meghallhatta volna, hogy hívogatjuk. Egyébként Gyuri úgy viselkedik, törődik velem, mint egy valódi apa. Ki gondolta volna, hogy Krisztával együtt „dolgozik”, méghozzá ellenem! Mégis segítettem neki. Hadd lépjen át tiszta szívvel és lélekkel a halál mezsgyéjén. Jóindulatú, megbocsátó voltam, de túlságosan naív.

– Gyurinak tudnia kellett arról, hogy Kriszta skizofrén.

– Igen, de szerintem szégyellte. Az a leukémiás meg kihasználta a főnökömet. Az APEH-vizsgálattal Gyurit is becsapta.

– Hát van ilyen! A tanítvány túljár tanítója eszén! Mindegy. Az élettel kell foglalkoznunk, mert a halál jön magától.

– El szeretné olvasni Kriszta levelét?

– Ne haragudj, nem érdekel! Ennyi bőven elég volt belőle.

– De tesz egy halvány célzást arra, hogy az ő „Juditkája” és barátnője kapcsolata a halállal még nem ér véget.

– Visszajár majd kísértetni?

– Ugyan, ne idétlenkedj már! „Mindenem, amim most van, neked adom” – ezt írta.

- Na, köszí. A skizofréniájából és a képmutatásából nem kérek.
  - Ő se arra gondolt. Ki tudja, hogy Gyuri anyagi támogatásával, betéteivel mit csinált? Az ilyen képes arra, hogy rám hagyja ezt az örökséget.
  - Ez egyre viccesebb! A Föld a Naprendszer elmeegógyintézete! Akkor ugye ne lepődjek meg, ha majd közjegyzőhöz vagy ügyvédhez kell mennünk a végrendelete miatt. Mint boldog örökösök vonulunk be a magyar gazdaságtörténet valamelyik fejezetébe.
  - Ezzel nem illik gúnyolódni!
  - Igazad van! – Megpuszilt.
  - Ne menj el, mert nem szeretek tartozni. Hadd adjam vissza. Végtelenül kedves, közvetlen, szerető, megértő és pozitív vagy – mondtam.
  - Köszí, de én már félek optimistának maradni. Az a jó, szemeidben nappal is látom a teliholdhold fényét. Tudod: nézni csak szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.
- Gyuri kivizsgálásra kórházba került. Senkivel sem akart találkozni. Idő kellett ahhoz, hogy leküzdje szégyenét, a sors csapását. Otthon maradhattam néhány napig, ő mindent a helyetteseire bízott.
- Krisztának urnás temetése lesz. Ennek megszervezéséhez idő kell. Úgy láttam jónak, hogy nem megyek el a szertartásra. Otthon kétszer szédültem el, háromszor hánytam. Dani ezt felizgult lelkiállapotomnak tudta be, és állandóan nyugtatott.

Vincét kiengedték a kórházból. Orvosa stresszmentes életet írt elő. Bizony nem szabad két végén égetni a gyertyát! Néhány nap múlva meglátogattuk.

Dani kérésére elmeséltem a Krisztinához fűződő teljes kapcsolatomat egészen a végkifejletig. Némán hallgatták végig, de Eni és Vince arca közben meg-megváltozott: hol együttérzést, sajnálatot, hol felháborodást véltem felfedezni.

– Rendkívül furcsa és megható történet. Sajnálom, hogy te voltál az egyik szenvedő alanya – reagált Vince, miután befejeztem. – A rák önmagában rettenetes betegség, de ha ehhez még skizofrénia is társul... Szörnyű! Engem érdekelnek ezek a témák, például a tudathasadással kapcsolatban olvastam néhány szócikket. Öröklésnek vagy külső ártalmaknak lényeges szerepük van. A beteg sajátos gondolkodása, pszichés zavarai miatt fokozatosan elkülönül embertársaitól, a külvilágtól. Nem mindig képes a valósághoz alkalmazkodni. Vágyaiból és félelmeiből felépít egy fantasztikus világot, mint a mesében; minden lehetségessé válik, sőt azonnal megvalósulhat; ok, összefüggés, értelem nélkül. Énjét kivetíti a külvilágra, két személyként éli meg. Akár harmadik személyként képzelheti el magát, és akkor harmadik személyben beszél magáról. Depresszió, hisztériás rohamok is kísérhetik.

– Kösz a tanulságos okfejtést – szakítottam félbe –, de nekem ez már túl sok mára. Hagyjuk magunk mögött a múltat, engedjük, hogy megérkezzen a jelen és a jövő.

– Ez szép mondás volt! – nyugtázta Eni. – Na, fiúkák! Ti maradjatok szépen, mi kimegyünk a konyhába. Hamarosan jönnek a gyerekek. Játék után mindig sokat esznek. Készítünk nekik valamit.

Alig hagytuk el a szobát, valamilyen szagtól hányingerem támadt. Gyorsan kinyitottam az ablakot. Kihajoltam. A párkányra támaszkodva mélyeket szippantottam a párás levegőből. Enikő hátulról átölelt, együtt lélegzett velem.

– Elsápadtál – mondta tényszeűen, majd kíváncsian hozzátette: – Hányadik hónapban vagy?

Lerogytam a székre. Gyenge voltam ugyan, de azért estem a székre, mert kérdése olyan volt, mint egy lórúgás.

– Miből gondolod?

– Juditkám! Két gyereket szültem. Én felismerem a terhesség jeleit. Tesztet csináltál már?

Amikor elmondtam, hogy gondolni se volt rá időm, átölelt, megpuszilta a hajam.

– Jaj, te kis csacsi! Végre megvalósul az álmod! – Elővette a mobilját.

– Szia, Gyuszikám! Enikő vagyok... Bocsáss meg, hogy zavarlak... Mondd, mennyi időt vesz igénybe egy egyszerű terhességvizsgálat? Egy teszt, egy ultrahang... Az nem sok. Á, dehogy, nem én vagyok terhes, hanem a húgom. Jól értettem, azt mondtad azonnal?... De húsz perc biztosan kell hozzá. Kösz, hogy fagadsz minket.

– Te mit csináltál? – kérdeztem felocsúdva a meglepetésből.

– Szabó Gyuszi-val, a nőgyógyászommal beszéltem, a gimiben osztálytársak voltunk. Na, menjünk! Már maximum csak egy órát leszünk bizonytalanságban.

Nem akartam tiltakozni.

Enikő a nappaliban söröző hímneműeket egy-két keresetlen szóval félretájékoztatta. Mire magukhoz tértek, már a lépcsőházban voltunk.

Gyuszi doki az első pillanattól kezdve úgy viszonyult hozzám, mintha ezer éve ismerne, de ötszáz évvel ezelőtt találkoztunk utoljára. Lelkesen vizsgált. Mintha azt hitte volna, hogy az én eredményemtől függ a további karrierje vagy az emberiség fennmaradása. Enyhe mosollyal viszonyoztam minden lépését. Talán szégyelltem magam? Igen. Enikő „elrángat” egy ismeretlen orvoshoz, pedig nem vagyok beteg. És hogyan kell reagálni ilyen esetben a vizsgálat után? Még nem készültem fel az anyaságra! És mit szól hozzá Dani?

– Juditkám! – szólított meg Gyuszi bizalmasan. – Most már egészen biztos vagyok abban, hogy édesanya vagy. A bébi talán két hetes. Ez csak gyorsvizsgálat volt. Ha holnap délelőtt vagy holnapután délután bejössz hozzám a szülészetre, a kis emberke korát pontosan megmondom. Elindítjuk az ilyenkor szokásos nyilvántartást, felülvizsgálati ütemezést. Hadd legyek én az első. Tiszta szívemből gratulálok.

Csak ültem némán, és valószínűleg idéetlenül mosolyogtam.

– Gyakran előfordul, hogy az anyukákat megdöbbeníti a várva várt kellemes hír. Néha percekig nem térnek magukhoz. Mások pedig ugrálnak örömben.

Gyuszi kimondta helyettem, hogy melyik típushoz tartozom.

– Nagyon boldog vagyok... – mondtam gépiesen.

– Én is, én is! – lelkesedett helyettem Enikő.

– Köszönöm szépen. Mennyivel tartozom?

A kérdés az adott helyzetben rettentően ostoba volt.

– Ne gondold most ilyesmire. Nagyon szívesen tettem. Én leszek az orvosod, nálam fogsz szülni. Enikő majd elmondja a részleteket.

Jólesett, hogy Eni átkarolt, és támogatott járás közben. A közelben parkoló kocsija előtt leültünk egy padra. Szépeket mesélt az anyaságról. A kis pici a legnagyobb öröm a családban, sőt a legfontosabb életcél is. Egy igazi nő önmegvalósítása, kiteljesedése az, hogy gyermeket szülhet. „Az még nagyon messze van” – szerettem volna mondani.

– Nem értem, miért találták ki a terhes szót. A gyerek nem teher, hanem áldás.

– Igazad van... – helyesletem. – De most úgy megennék egy málna vagy egy kókusz fagyit!

Eni szerint végre olyan természetesen viselkedem, mint egy igazi várandós az első hetekben. Elmentünk a közeli cukiba.

– Olyan kedvesen beszéltél az előbb, hogy szinte újjászülettem. Mi lenne velem nélküled? Ja, és mi lesz a munkámmal?

– Ugyan, megvár. Fiatal vagy. Nem lesz komplikáció, és dolgozhatsz tovább.

Nem kell három évig otthon maradnod a kicsivel! – Megállított, és erősen a szemembe nézett. Mutató ujjával felemelte az állam, mint ahogy egy kis gyereknek szokták. – Jutka! Te félsz Danitól! Van rá okod?

– Ne butáskodj már, hát ő a gyermekem apja!

– „A gyermekünk apja”...! Még nem meséltem, hogy tegnap Dani felhívott. Lelkendezett: ilyen boldog családhoz minden nap eljárnék, ha lenne rá lehetőségem. Már alig várom, hogy a készülő kisbabánkat megsimogathassam Jutka hasában. Sajnos erre még semmilyen jel nem utal....

– Ilyeneket mondott?! – kérdeztem csodálkozva. – Rettenetesen örülök. – Átöleltem és megpusziltam.

A fagyfi fenomenális volt. Az édes, hideg lé egyenesen a vérembe folyt..., és a kicsi is felfrissült tőle, megnyugtatta az anyját.

– Eltűntetek, mint eső után a köpönyeg! – mondta Dani viccesen keverve a szavakat.

– Elugrottunk Szabó Gyuszihoz, a nőgyógyászomhoz.

– Csak nincs valami baj? – kérdezte mind a két férfi.

– Ellenkezőleg. Öröm van!!! – feleltem. Hamarosan kiderült, milyen állapotban vagyok. Biztosan elpirultam, amikor bejelentettem. Dani óvatosan a karjaiba vett, felemelt, hálaszavakat kiáltott – Istennek és nekem címezve. Vince Daninak is gratulált. Aztán jöttek a lányok. Amikor megtudták a hírt (nem lehetett eltitkolni!), ujjongtak örömükben.

– Kistestvérünk lesz! Halljátok? – lelkesedett Lia.

Meglepődttünk kijelentésén, és nyilván bután néztünk rá.

– Jó, tudom, hogy nem igaziból, de játszásiból... Minden játékomat odaadom majd neki. Még a beszélő babámat is.

Miután jót derültünk hirtelen jött magyarázatán, még jobban felbátorodott.

– Dani! Ugye el tudod intézni, hogy bevigyük őt a rádióba? Majd mindenki meghallgathatja, hogyan sír és nevet.

– Hát persze! Te kérdeztetted majd. De mi lesz, ha tisztába kell tenni – pont akkor? Lia elgondolkodott.

– Nem tudom... Mindegy. Addig még sok húslevest kell megenni, és különben millió éjszaka meg nappal jön egymás után.

Eltelt két hét. Egyre jobban érzem magam. A külső jelek továbbra is hasonlóak, de belülről teljesen megváltoztam: olyan hatás tart hatalmában, amelyet még sohasem tapasztaltam. Eni megmondta, hogy az anyaság a nő életének legfőbb célja. Ez lendít tovább mindenben. A napi problémák szinte fel sem tűnnek, mert megoldom őket, és csak aztán fogom fel, milyen nehéz feladat volt. Nővérkém sok szakkönyvet adott. Mind a ketten olvashatjuk. Akkor megyek be dolgozni, amikor jónak tartom. Böven van időm mind a hármunkra...

Gyuri hamar kijöhetett a kórházból. Szerinte az értekezleten nagyon találékony és kreatív voltam: az adott helyzetben legrosszabbakból a legjobb megoldásokat választottam. Munkatársaink úgy tettek, mintha nem történt volna semmi. Gyuri belevetette magát a munkába. Kriszta előre megírta az elmondandó búcsúztatót. Rólam bőségesen esett szó – pozitív értelemben. Amikor a tiszteletes megtudta, hogy a leírt szöveg Kriszta végakarata, szóról szóra fel akarta olvasni. A főnököm kötött vele egy olyan kompromisszumot, hogy a saját magáról szóló dicshimnuszából kihúzhat néhány mondatot. Állítólag végigsírtam volna a temetést, nekem viszont most az Úr angyalaival együtt kell örvendeznem.

– Hamarosan kapsz egy levelet – jövendölte Gyuri –, amelyben beidézik Kriszta hagyatéki tárgyalására. Nos, feltétlenül el kell jönnöd...

– Ne mondd már, hogy örökölni fogok! Szegény, szerencsétlen teremtésnek csak egy lakása volt, de a te neveden van.

Főnököm tollát egyik kezéből a másikba helyezte, mint aki nagyon jól érzi magát. Mosolygott, miközben játszadozott.

– Nem volt szegény, csak szerencsétlen. Egyébként a közjegyzőnél több olyan dolgot megtudsz, amit gyávaságom miatt nem mertem neked elmondani.

– Gyuri! Te nem vagy gyáva! Viszont ennél csúnyább szót kellene használni azzal kapcsolatban, amit Krisztával velem és magaddal tettél. Az elhallgatásra, a bosszantásra gondolok...

– Sokszor kell bocsánatot kérnem. Igazad van. De vedd komolyan az idézést. Amit ott hallasz, annak alapján el tudod dönteni, hogy gyáva vagyok-e. Ne lepődj meg semmin! Fogadj el az élettől, az Úrtól, Krisztától mindent, amit mondanak és adnak. Lesz köztük olyan infó is, amely néhány évtizedet késett.

Mivel már nem kerestem a „másik” apámat vagy anyámat, nem reagáltam. Melegség sugárzott a szívemből, gyengédség, jóság áramlott magzatomból. Vigyáz rám. Én pedig azt „üzentem” neki, hogy gondoskodó, szerető apja és anyja van; megóvjuk minden bajtól.

Napok óta fojtó volt a hőség és a fülledtség. A forró levegő ránk telepedett a lakásban. Dani tartotta bennem a reményt. Állandóan a kedvemben járt, és Edinát, vagyis Krisztát jótevőnek nevezte. Ennek az volt az oka, hogy a közjegyzőtől megkaptuk az idézést végrendeletének rám vonatkozó részével együtt.

A hagyatéki tárgyalást megelőző este hirtelen kitört a vihar. Haragos, mélyszürke, helyenként fekete színű lett az égbolt; éjszakai sötétségbe borult a város; a félelmetes, hosszan cikázó villámokat éktelen, vészjósló mennydörgés követte. A szél süvítve hasított a házak között, megzörgette a redőnyöket, a fiatalabb fákat térdre kényszerítette, az öreg óriásokból pedig fájdalmas nyögéseket csalt elő. Rettenetesen hullt az égi áldás, az utcákon hömpölygött a víz. A növények agyonázva, kiszolgáltatottan lógatták leveleiket, dacolni próbáltak a természet erejével, de hiába. A kinyílt virágok szirmai a letört gallydarabokkal versenyt úsztak a vízben.

Dani ölébe ültetett, átölelt és simogatott.

Nagyon hosszú volt az éjszaka. Sokáig nyitott szemmel feküdtem a sötétben, a távolodó vihar egyre mélyebb hangjait hallgatva. A villámok-dörejek már nem vakítottak, és nem remegtették meg az ablaküvegeket. Időnként azonban még most is olyan erejű széllokések érték a falakat, hogy az ágy szinte rengett alattam. Mint a Fekete-tengeri hajóutunkon, amikor a háborgó tenger vésszen hullámozott. Akkor is kedvem lett

volna odakiáltani a haboknak, mert tele voltam szorongással: „Miért kínoztok? Mit vétettem?!” Aztán észrevétlenül elúsztam a végtelenbe. Elaludtam.

A közjegyző egy terebélyes asszonyság volt. Az ötödik ikszet taposhatta. Sípólva szedte a levegőt. Titkárnője szorgoskodott körülötte dossziékat, iratokat tett elé, mutogatott, majd elvette, aztán újabbakat emelt ki a szekrényből. Még a tollát is a kezébe adta. Dr. Terebélyesi Valéria hűséges volt a nevéhez: két összetolt széken ült.

Gyuri két perccel tizenegy előtt érkezett. Kettőnkön kívül mást nem hívtak meg a hagyatéki tárgyalásra. Bébimmel beszélgettem, aki figyelmesen hallgatott. Párommal megegyeztünk, hogy vagy a Dani, vagy az Eszter nevet adjuk neki. Kényeztetésnek helye nincs, őszinteségre, tiszteletre, a valódi életre neveljük majd. Egyik ellentmond a másiknak? Nem baj, kicsikém! Még nem tudod, mit jelentenek ezek a szavak, de megbízatsz bennünk. Nagyon rendes bébi vagy.

Aztán egy hirtelen fordulattal Daninál teremtek a gondolataim. Csodálatos melegség öntött el. Bőrömön végigfutott a keze érintése által keletkezett biorezgés. Mintha gyorsabban vert volna a szívem (a szívünk!), mert együtt volt a családuknk...

Főnököm már korábban meghívott ebédelni. Daninak külön szólt, de a pontos időt nem tudtuk megmondani. A páromat tizenkettő után hívtam fel, aki úgy válaszolt, ahogyan szokott: „Repülök, mint egy rakéta!” A sztereotíp mondat persze szimbolikusan értendő, mert a menetrend szerinti úrhajója rendszerint késett.

Az Ady-gimnázium előtti kis parkban le kellett ülnöm. Életemben talán másodszor vagy harmadszor fordult elő, hogy Gyuri társasága terhemre volt. Hát igen! Felhúztuk a redőnyt, megtudtam, kik vannak mögöttem! Edina halála nyomasztott. Hogyan viselkedjek, mit mondjak? Megtudta, hogy terhes vagyok. Már másodszor gratulált. De semmi köze hozzá! Mikor jön már Dani? Gyuri nem beszélt, pedig egyáltalán nem vagyunk haragban. Sőt...!

– Hideg gyümölcsleveshez és túrós palacsintához lenne gusztosom. Lehet, hogy a végén fagyit eszem, de még nem biztos.

– Én is ugyanazt kérem, mert nem szeretném, ha bizonyos szagok ártanának neked.

Főnököm igyekezett mindig gentleman módjára viselkedni, ha hölgyekkel társalgott. Igaz, ezt legtöbbször külön megmagyarázta, és ezzel kissé csökkentette nemes gesztusai értékét.

Megérkezett Dani. Még ki se fújta magát, máris csatlakozott a rendeléshez.

– Gyurikám! Nem tudom, hogyan kell viselkedni ilyenkor, miről illik beszélgetni. A telefon után személyesen hadd fejezzem ki őszinte részvéteimet, de valószínű nem szeretnéd, ha Edináról társalognánk. Ennyire ismerlek...

Én vettem át a szót.

– Figyelj, Gyuri! Dani nevében is köszönöm, hogy számomra ilyen váratlan és kedvező végrendelet született. Sok dologban félrevezettél. Nem Krisztina volt, hanem Edina. Édesanyám szülte. Mint rász, vén rókának, mindenhez közöd van. Eddig ostobának néztetek, és tényleg bejött. Én voltam a palimadár. Most viszont ki tudom számítani: Edina három évvel korábban született, mint a nővérem. Akkor apu még nem

ismerte anyut. Olyan dolog történt köztetek, amit ennyi év után fölösleges lenne magyaráztatni, mert már nincs jelentősége. Ha képszerűen nézem, volt előttünk egy egyenes fonal. Te hatalmas gubancot csináltál belőle, és mind a ketten belegabalyodtunk néhányszor. Most végre kibogoztuk. Elintézted, hogy Meli magához vegye Edinát, mert nyilván anyu nem vállalhatta fel. Esetleg miattad volt az egész. Ha ezt gyerekkorunkban megtudjuk, nyilván másképpen alakult volna az életünk. Fogadjuk el azt, ami van. Minden akkor derült ki, amikor tulajdonképpen már nem érdekelt. Én már a kisbabánkért élek, dolgozom. Édesanyám emléke miatt megbocsátom azt, amit elkövettetek. Ebben benne van titkolózásod és a gyávaságod is...

Egyértelmű, tárgyilagos voltam. Valószínűleg Gyuri indulatos kitörésre számított, és jól felkészült, hogy elmesélje szerelmi viszonyukat, amely 1971-ben és 1972-ben kulminálódott. Nem ezt várta tőlem.

Fokozatosan eluralkodott rajta a megnyugvás érzése.

– Előre megmondtam: jogosan fogsz gyávnak nevezni. De ez a szó – ahhoz képest, amit megérdemlek – majdnem dicséretnek számít. Megesküdtem édesanyádnak, hogy soha, senkinek nem árulom el közös titkunkat.

– Betartottad... Mindenáron... Visszont mostantól kezdve nem vagy a keresztapám, mert a mostoha apám lettél. De már az elejétől kezdve úgy viselkedsz, nevelsz, törödsz velem, mintha a rendes lányod lennék. Persze ettől még az igazi, az én szeretett apukám és anyukám emlékét még jobban tiszteljük. Igaz?

Gyuri bólogatott.

Hármat kortyoltam az előttem lévő narancsléből. Gyuri ásványvizet ivott jéggel. Dani kis fáziskéséssel tudta ugyanezt megtenni, mert éppen akkor hozták ki a narancslevét. Két pincér szolgálta fel a hideg gyümölcslevest.

Jó étvágyat kívántunk egymásnak. Na, végre pont került a több mint harminc évig húzódó titokzatos események végére. Miközben ettünk, fel-felpillantottunk, majd tovább kanalaztuk a gyümölcsdarabokat. Tekintetünk ritmikusan találkozott.

– Ez így nem jó! – törtem meg a csendet. – Olyan, mintha versenyeznénk. Én most már lassabban eszem.

– Én is – helyeselték mind a ketten. Kihasználva a rövid szünetet, Gyuri a sárga damaszt szalvétával alaposan megtörölte, és helyreigazította a bajsát.

Amikor befejeztem, elővettem a közjegyzőtől kapott levelet, amelyben Edina végrendeletéből idézték a rám vonatkozó részt. Ugyanez elhangzott a közjegyzőnél is, de nem tudtam, vagy nem akartam felfogni.

– Gyurikám! Danival együtt nagyon köszönjük... A cég részvényeinek a huszonöt százalékát és a Thomas Mann utcai lakás örököltém? Bár kérdezem, de kezdem elhinni. Csodapók vagy! De fogalmam sincs, hogy mikor és mit kell lépnünk.

– Én mindent elrendezek, de te is kellesz hozzá. Főleg a kis kacsód, hogy aláírja a papírokat.

– „Kis kacsód”?! Egy apa ne udvaroljon így a lányának! Jé, apámnak neveztelek! – Tenyeremmel befogtam a számat.

– Remélem, nem akarod visszavonni. Ez pedig nem udvarlás, hanem apai becézés volt.

***

Általában azt kívánjuk az élettől, hogy megadja, ami után vágyunk: gondjaink, problémáink megoldódnak, csak örömteli események történnek velünk. Nem önmagunkban, hanem a külső világban keresgélünk: másokban szeretnénk megtalálni elégedettségünk forrásait, de azokat a dolgokat is, amelyekre ráfoghatjuk hibáinkat, szenvedéseinket. Valójában azonban értelmünk, műveltségünk, tehetségünk belülről fakad, és onnan sugárzik kifelé. Ehhez nélkülözhetetlen a lényünkben áradó melegség, a szeretetnek behunytt szemmel érezhető jelenléte.

Sok ismeret, új összefüggés birtokában jutottam. A múlt tanulságaiból a mindenkori jelenben teremtyük meg a jövőt. Az édes, a keserűes jövőt.

Panninak, a jósnőnek a jövendőmondása beteljesedett. Nem szeretnék újabb gubancokat. Pedig jól tudom: még vágányokon vesztegel teljes nyugalmam záloga.

VÉGE

Tartalom

A jóslás	5
1. A céges buli és utóhatásai.....	7
2. Mít sugároz a Friss Rádió?	10
3. A strand áldott D-vitaminja	13
4. Nem falazok a félig fekete építkezésen	16
5. Jegyzőkönyv, ló hason és féltékenység	19
6. Furcsa stoppos, pihenő a Békástónál	23
7. Régi kacatok között turkálunk	29
8. „Új érzés jött ebbe a világba”	32
9. Ajándék a paraszt elvtársaknak.....	36
10. Szavaink mesteri elferdítése	40
11. Hamis tolmácsolás és örömnép	42
12. Rémálmok, apósom és Svájc	46
13. Két nő a cukrászdában	53
14. Egy furcsa vacsora és utóhatásai.....	56
15. Betiltották vagy nem engedélyezték?	62
16. Dani és Lia megmagyarázza anyanyelvét.....	66
17. Szép szóval tudunk kapcsolódni	70
18. Kíváncsiságból és félelemből jeles	73
19. Idétlen elektronikus levelek.....	77
20. Sorozatos találkozások.....	81
21. Köszönet, hála és furcsa helyzet	87
22. Rendkívüli értekezlet felhangokkal.....	92
23. A Föld a Naprendszer elmegyógyintézete	95